Ioan Petru Culianu

PERGAMENTUL DIAFAN

EDITURA NEMIRA

EDITURA NEMIRA

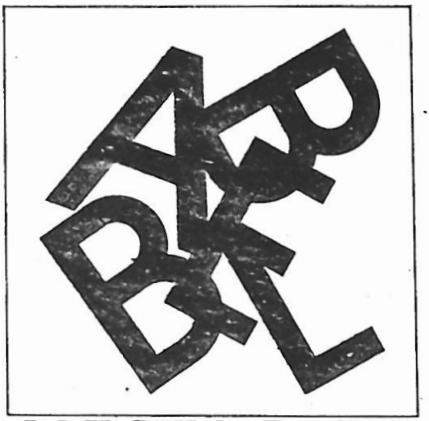

©LECȚIA BABEL

4

Ioan Petru Culianu
PERGAMENTUL DIAFAN

EDITURA NEMIRA

Ioan Petru Culianu
PERGAMENTUL DIAFAN

TRADUCERE DE DAN PETRESCU

Tozgrec găsi mijlocul de a mai rămîne pe ecranele cîtorva sute de milioane de televizoare, pentru a dezvălui întregii lumi datele unuia dintre cele mai interesante scandaluri internaționale. Începu prin a revela numele și adresa unui personaj extrem de puternic care lucra în interstițiile politicii, adică pe acel teren aparținînd serviciilor secrete unde țări cu ideologii opuse au totuși interese comune. Evident, o ploaie de gloanțe îl doborî pe loc, căzură guverne, bănci săriră în aer, armate se revărsară în Golful Smaragdelor și podișul cu vechea-i hacienda sau schit, ce-o fi fost, se făcu praf și pulbere, lovit de cele mai puternice explozive: Tozgrec depășise fără nici o discuție orice măsură imaginabilă.

Elev al lui Mircea Eliade, profesor asociat la Divinity School din Chicago, unul dintre cei mai apreciați specialiști în materie de Creștinism timpuriu și Gnoză, I.P. Culianu a semnat cincisprezece cărți scrise în engleză, franceză și italiană. În acest roman-puzzle care este "Pergamentul diafan", Culianu explorează un teritoriu de o crudă actualitate.

1993

Coperta colecţiei şi ilustraţia:
DAN ALEXANDRU IONESCU

© Editura Nemira 1992
Pergamentul diafan

Toate drepturile asupra acestei versiuni aparţin Editurii Nemira. Reproducerea parţială sau integrală a textului este strict interzisă şi va fi sancţionată conform legii.

ISBN 973-9144-22-5

CUVÎNT ÎNAINTE

Und immer
Ins Ungebundene gehet eine Sehnsucht

Hölderlin, **Mnemosyne 3**

Am început să adun povestirile cuprinse în volumul de față încă din 1972, cînd părăseam Jormania pentru douăzeci de ani. Eram foarte tînăr pe atunci. La cîțiva ani după ce fusesem admis la universitate, mi-am abandonat studiile și am lucrat ca ziarist în orașul H. În această calitate l-am cunoscut pe profesorul William H. ; relațiile noastre au început prost, dar au urmat o dezvoltare pozitivă, culminînd cu darul pe care profesorul mi l-a făcut înainte de a muri : manuscrisul singurei – zicea el – povestiri de ficțiune pe care-ar fi compus-o vreodată. Am suficiente motive să cred că manuscrisul conținea mai curînd o confesiune gravă, iar fragmentele pe care le-am putut strînge aici par să-mi confirme ipoteza. La 23 decembrie 1986 (mi-am notat data în jurnal), am înțeles în sfîrșit că ele nu erau niște entități disparate, ci că, dimpotrivă, formau bucăți dintr-un singur *puzzle*. Mai pot fi de asemenea considerate capitole ale unui roman avînd o ordine de lectură variabilă. În principiu, o anumită coerență se poate obține plecîndu-se de la o lectură ce pune accentul fie pe o ființă feminină insezisabilă, numită cînd Mekor Hayym[1)], cînd altminteri, fie pe colecția de smaragde a profesorului H. Voi reveni asupra acestui punct după ce voi fi explicat

---

[1)] Autorul amintește în diverse alte locuri tratatul lui Solomon ibn Gabirol (cca. 1025-1096, numit și Avencebrol, Avicebron sau Avicembron) intitulat **Mekor Hayym**, adică **Fons Vitae**, **Izvorul de Viață**. V., d. ex., M. Eliade – I.P. Couliano, **Dictionnaire des religions**, Plon, 1990, p. 239 (n. trad.).

de ce public ansamblul acestor povestiri la peste douăzeci de ani de cînd le-am surprins caracterul unitar.

Începînd din anul 199..., am fost activ angajat în tentativa lui Boba, a lui Bolovan, a lui Bostan şi a altora de a restabili un regim democratic pe ruinele Jormaniei distruse mai întîi de directivele preşedintelui Gologan şi apoi de arma zoologică pe care Imperiul Maculist n-a întîrziat s-o arunce în luptă (vezi mai departe articolul intitulat *Intervenţia zorabilor în Jormania*, pe care l-am publicat în ultimul număr al revistei «Asmodeus» sub pseudonimul de Jules Bilstik). Am luptat în munţi împotriva rămăşiţelor armatei jormane, a zorabilor şi a tîlharilor. De trei ori am fost rănit destul de grav, fără ca totuşi să abandonez lupta. Am făcut parte din prima unitate care, împreună cu Boba şi Bostan, a pătruns în Jorjan, capitala Jormaniei, numită pe atunci «necropola pestilenţială» (printr-un joc de cuvinte cu vechiu-i nume oficial de «metropola prezidenţială»), dar care cunoscuse şi vremuri mai bune, cînd era desemnată prin expresia «Parisul Cartanilor» (în privinţa numelor geografice, trimit la acelaşi articol pe care tocmai l-am pomenit).

În timpul «revoluţiei florilor», am făcut parte din guvernul provizoriu Bostan, în calitate de secretar de Stat la Externe; după alegeri, din pricina poziţiei mele radical antimaculiste, am fost îndepărtat de la putere. Aşa am ajuns să fiu transferat ca ambasador al Jormaniei în acelaşi oraş H. unde odinioară fusesem student şi apoi ziarist. Zece ani au trecut de atunci, care au văzut prăbuşindu-se toate visurile noastre de libertate şi democraţie. Ţara geme acum sub jugul unei alte marionete maculiste, al cărei nume odios voi evita să-l rostesc aici (a se vedea totuşi articolul meu citat).

În seara sosirii mele la H., în dispreţul oricărei vizite protocolare, mă duceam direct să văd colecţia profesorului H., acum accesibilă publicului şi cuprinzînd aproximativ 1900 de smaragde, între care cinci printre cele mai mari şi mai frumoase din lume. Îmi mai aduc încă aminte de starea de toropeală fierbinte în care căzusem, de senzaţia necontenită că aveam nările şi gura pline cu sare de mare. Ceva straniu mi se întîmpla, ca o ruptură între existenţa mea vizibilă şi o parte a ei tainică, inenarabilă, de care pînă atunci nu fusesem conştient. Pentru o clipă, *am avut impresia distinctă de a fi fost oarecum colecţionarul acelor smaragde, multiplii lor proprietari legaţi între ei prin relaţii complexe de schimb, ca şi cei ce le fabricaseră.* Atîtea memorii diferite începură deodată să funcţioneze în mine însumi, încît îmi pierdui orice identitate. Mă

contemplam ca loc în care ceva neașteptat, poate fundamental, tocmai se întîmplase. Niște limite, pînă atunci imuabile, dispăruseră. Mă *vedeam* cotind pe o străduță îngustă, pavată ca vechile orașe italiene, unde se amestecau niște mirosuri avînd ceva subtil-erotic ; șlefuind pietre într-un subsol și simțind certitudinea calmă a prezenței unei femei și a unui copil în preajmă ; vorbind curent o sumedenie de limbi și înțelegîndu-le perfect fără să le fi învățat vreodată ; mă *vedeam* iubind, vînzînd, omorînd cu lovituri de pumnal, murind înconjurat de sirene, jucînd zaruri, mîngîindu-mi trupul într-o mare cadă de alabastru, femeie, bărbat, bătrîn, copil, hoț, cerșetor, nobil, astrolog, magnat, cămătar, țăran și negustător de smaragde în același timp.

Experiența pe care-am avut-o acolo, dinaintea unei multitudini de smaragde încărcate cu o memorie infinită, întinsă pînă la formarea pămîntului, nu semăna întru nimic cu ceea ce vulgul numește (eronat, de altfel) «metempsihoză» ori «existențe anterioare». Nu trăisem eu însumi nici una din acele existențe ; istoria umană însă mi se dezvăluia ca o povestire corporativă în care deosebirile dintre actori sînt doar iluzorii. *Eram*, în orice clipă, bătrînul orb care primea în fiecare duminică, punctual, pe pragul catedralei, un dinar de la Cosimo de' Medici ; dar eram și Cosimo și, într-un fel, moneda însăși, traiectoria ei, mediul pe care-l străbătea, piatra pragului și crăpătura din piatră, altarul, mulțimea, privirea preotului ațintită la potir, cuvintele *hoc est corpus*, tînăra fată ținînd ostia în gură, saliva, gustul, rugăciunea, papilele de pe limba ei, o mică mișcare laterală a piciorului ei drept și presentimentul clopotelor pe care o forță necunoscută și nevăzută avea să le facă să răsune pe dată.

Era ca și cînd m-aș fi plimbat printr-un depozit, practic infinit, unde tot ce s-a petrecut vreodată în toate lumile era accesibil ; dar cînd te afli acolo, privirea dispare : e și ea doar un obiect printre celelalte obiecte, încît nu mai există nici o instanță capabilă să cunoască, să înregistreze ceva. Amintirea pe care-o păstrez nu e deci decît foarte aproximativă și în mod esențial falsă : fiind tot în totul, n-aș putea defini toți fiorii care m-au străbătut.

De ce oare ceva m-a oprit acolo mai curînd decît în altă parte ? Dar oare de ce altă dată, într-un alt timp, luasem primul taxi de la aeroport ca să mă duc la expoziția de smaragde a profesorului H., pe care multă vreme-l considerasem o bășică umflată, pînă cînd, pe patul de moarte, mi-a încredințat o povestire în care pretindea

că fusese îndrăgostit de o zeiță ? Să aibă oare toate acestea vreo legătură cu mania sa de a colecționa pietre verzi, tăiate, netăiate sau în stare brută ? Deși toate lucrurile erau identice între ele, parcă totuși o undă mă împingea în mod fatal către un mănunchi limitat de percepții ; în clipa cînd vibrau la unison, aceste percepții alcătuiau o lume aparte, un fascicul, o privire care se îndreptă către silueta din fața mea.

Carnea ei n-avea consistență : era o învolburare de unde de lumină, se forma în fiecare moment din noi energii emanate din noi izvoare. Întrupa tot ce era frumos și delicat, această lume ca loc unde se petrec lucruri enigmatice care le salvează viața prăzii hăituite și copilului aflat sub sabia jefuitorului.

Dacă mă aflam *acolo*, dacă-l întîlnisem pe William H., dacă vizitam *această* expoziție, dacă luptasem în Jormania mai degrabă decît în altă parte, dacă fusesem rănit în cele trei locuri ale trupului mai degrabă decît în altele, dacă mîinile-mi semănau cu ale ei și dacă privirea-mi cobora acum către picioarele-i lungi și fine încălțate în sandale romane, înseamnă că exista pesemne ceva comun între noi doi, două fascicule vibrînd în același ritm sau două suprafețe ce reflectau același lucru în două feluri diferite.

Purta la gît un pandantiv format dintr-o gheară de aur cu opt brațe ascuțite strîngînd un superb smaragd brut. Fără o vorbă, îl scoase și, după ce mi-l puse în mînă, dispăru pe o alee.

M-am regăsit dintr-odată obosit și confuz în expoziția de smaragde, cu un paznic alături sugerîndu-mi politicos, prin simpla-i prezență, că se apropia ora închiderii. Eram, de altfel, singurul sau în orice caz ultimul vizitator al colecției. Făcui cîțiva pași în direcția ieșirii, unde doi polițiști în mare ținută mă opriră.

«Iertați-ne, domnule ambasador, făcu unul din ei, dar se pare că tocmai ați furat una dintre piesele expuse în această sală. Sînteți de acord să fiți controlat ?»

Fără să mai stau pe gînduri, am acceptat ; dar, în timp ce îmi examinau foarte scrupulos conținutul buzunarelor golite pe o masă, mi-am zis că poate suferisem un fel de eclipsă și că nu era imposibil să fi făcut ceva necontrolat. Acum era prea tîrziu ca să mai recurg la imunitatea diplomatică ; și vedeam deja prima pagină a unor ziare anunțîndu-mi expulzarea fiindcă furasem un smaragd dintr-o colecție publică.

Percheziția dură o bună jumătate de oră, dar nu duse la nimic. Ușurat, îi scuzai bucuros pe polițiștii încurcați și, refuzînd să mă

las condus de ei sau să mi se trimită o maşină oficială, ieşii în stradă. La urma urmei, nu eram departe de ambasada Jormaniei, o clădire discretă de dinainte de război, înconjurată de o specie ciudată de citrice care suporta frigul iernii.

Era foarte cald şi mă hotărîi să trec prin parc, deşi la ora aceea era deja imprudent să te aventurezi pe acolo. Cum tocmai coteam pe o alee ce ducea către ieşirea dinspre răsărit, auzii un pas uşor dar grăbit şi o răsuflare îmi ajunse peste puţin ceafa. M-am întors. Era o tînără fată aproape la fel de înaltă ca mine, cu părul roşcat. Purta o bonetă stacojie şi o rochie lungă, uşoară, cu talia înaltă, ca şi cum ar fi fost însărcinată. Pe gleznele-i lungi şi delicate abia se vedeau cureluşele de piele ale sandalelor romane.

«Aţi pierdut ceva», îmi spuse întinzîndu-mi gheara cu opt braţe de aur strînse în jurul smaragdului brut. Apoi îmi întoarse spatele şi dispăru printre tufişuri.

Mi-am şters fruntea. Era îngrozitor de cald şi aveam un gust sărat în gură, iar nările mă înţepau de parcă ar fi fost pline cu sare de mare. Portarul, fiindcă nu recunoscuse un ambasador pe care de altminteri nu-l văzuse niciodată, îşi atrase din parte-mi singura dojană pe care am administrat-o vreodată cuiva în viaţa mea de înalt funcţionar.

Bolnav sau obosit, am dormit şaptezeci de ore în şir. Teancuri de ziare mi se îngrămădeau pe masă. Într-un sfert de oră, am descoperit ceea ce căutam : pandantivul *fusese furat* din colecţia William H. şi nu existau suspecţi. O fotografie a obiectului elimina orice posibilitate de coincidenţă întîmplătoare. *E aici, în faţa ochilor mei, în timp ce aştern aceste rînduri.*

O descoperisem undeva într-un depozit, învolburîndu-se, cine ştie de ce, pe aceeaşi lungime de undă ca şi mine. Purta acel pandantiv, *era* acel pandantiv, eram ea, eram totul, din întîmplare continuam să dăinui într-un anume fel sub o formă abstractă numită «ambasador al Jormaniei», apoi am fost exilat, apoi am devenit bogat. Depozitul în care am întîlnit-o era realitatea ; acum mă aflu într-un condensat ireal pe care ceilalţi îl percep ca şi cînd ar avea vreo consistenţă oarecare.

Din nou în oraşul H., din nou fără un program fix, mă grăbesc să urc în primul taxi şi să-i dau adresa expoziţiei. E îngrozitor de cald, iar gura şi nările parcă-mi sînt pline cu sare de mare.

PERGAMENTUL DIAFAN

'Îsâ ibn 'Alî al-Kashkarî, zis Prinde-Muște, nu este cunoscut decît prin poemele-i melancolice și prin titlul unui comentariu pierdut la **Cartea Timpurilor Intermediare** *de al-Kindî. Aparținuse Ordinului Căutătorilor de Adevăr, fără să fi ocupat vreun loc proeminent în această organizație obscură între toate. Căci se spune că Adevărul însuși îi face umili pe cei ce-l caută.*

Născut între creștini, s-a expatriat de timpuriu în Emiratul din Melitene. Unii îl dau drept **zindîq** *sau dualist, dar întotdeauna a fost bănuit de ceea ce după toate probabilitățile nu era. Căci, în acel teritoriu incert de la întretăierea mai multor state, 'Îsâ ibn 'Alî izbuti să-și ascundă religia atît de bine, încît nimeni n-a știut cu adevărat dacă fusese creștin și de ce fel, sau pavlichian sau încă musulman și de ce fel anume. Acest prodigiu unic a fost și va fi lăudat în vecii vecilor ; căci, cum obișnuia el însuși să spună, «Există oare gărzi în stare să-l oprească pe Allah la graniță ?»*

Dacă a fost cunoscut prin ceva în vremea sa, 'Îsâ a fost mai ales cunoscut prin putința-i de a rezolva rapid și cum se cade cele mai delicate treburi care necesitau o investigație polițienească. Nu întotdeauna accepta să se ocupe de așa ceva, iar criteriile alegerilor sale n-au fost niciodată înțelese ; căci îi refuza deopotrivă pe bogați și pe săraci, pe disperați ca și pe profitori. «*Oare Allah vă explică de ce plouă sau de ce e vreme frumoasă ?*», fusese auzit spunînd cînd cei pe care-i respinsese erau prea din cale afară de mîhniți. Dacă i se făcea milă de ei, le dădea ceva bani ; dar niciodată nu revenea asupra unei hotărîri.

Am extras acest profil al lui al-Kashkarî dintr-o prozografie arabă anonimă din veacul al XIV-lea, intitulată **Maeștrii Dorinței Arzătoare**. Însă S., foarte savanta mea prietenă, tocmai mi-a împrumutat propria-i traducere a unei cronici nestoriene în siriacă, datînd din secolul al XI-lea, care conține povestea uneia dintre cele mai uimitoare isprăvi ale lui 'Îsâ. O expun și eu aici, cu fidelitate față de original.

*
* *

Atunci cînd delegaţia compusă din abatele Iacob, părintele Ioan şi părintele Toma i se înfăţişă lui Iisus din Kashkar (pentru că 'îsâ înseamnă Iisus), supranumit Prinde-Muşte, acesta tocmai se spăla pe picioare. «E un semn», spuse părintele Ioan. «E un semn», repetă abatele Iacob. Părintele Toma nu spuse nimic.

Nu era nici un loc unde să şadă şi cei trei se aşezară pe jos. Îşi aruncau priviri neliniştite, căci Prinde-Muşte era cunoscut ca fiind cu totul imprevizibil : refuza un caz din două, fără să dea vreodată vreo explicaţie. Nici vorbăreţ nu era şi se dezvăţase să-şi primească musafirii cum se cuvine. Cu toate acestea, după cum mărturisea toată lumea, era întotdeauna foarte blînd şi simţitor.

Toma rupse în cele din urmă tăcerea. «Uite, spuse, ştim cu toţii cît eşti de ocupat, răsplăteasc-te Dumnezeu pentru tot binele pe care-l faci. Dar orbecăim în întuneric şi avem deznădăjduită nevoie de ajutorul tău.» Prinde-Muşte continua să se spele în tăcere pe picioare, nişte picioare palide, lungi şi delicate ca ale unei femei. Cei trei se priviră, şovăielnici. «Iată despre ce este vorba», reluă abatele, «sîntem în totul trei sute de călugări...». «În număr stă greutatea», adăugi părintele Ioan. «*Acum* sîntem trei sute de călugări», o luă de la capăt abatele, aruncîndu-i o privire opacă tovarăşului său înfăşurat în rasa-i neagră, «iar pînă acum — în sfîrşit, pînă de Crăciun — mulţi fraţi aveau viziuni » «Ce fel de viziuni ?», întrebă deodată Prinde-Muşte. Cei trei îşi dădură coate, uşuraţi. «Tot felul de viziuni», se grăbi să răspundă parintele Ioan. «După umila-mi experienţă, viziunile astea pot fi clasificate potrivit unei logici elementare : mai întîi sînt viziunile care nu înseamnă nimic şi acelea care înseamnă ceva ; acestea, la rîndul lor, se referă la evenimente personale sau colective ; amîndouă aceste feluri pot fi importante ori nu : ca, de pildă, fratele care-şi visează piciorul stîng umflat şi-i cade o bîrnă peste picior, strivindu-i un deget. Iară asta nu e importantă ; însă un alt biet frate, care se află aici, dinaintea voastră, a fost vizitat de Maica Domnului, care i l-a arătat pe Khrysokeir cel Bălai, şeful pavlichienilor, cu ţeasta însîngerată...». Abatele Iacob i-o tăie cam dur, trăgîndu-i un cot înfundat prin părţile stomacului. Se tot bănuia că Prinde-Muşte fusese pavlichian înainte să fi fost Khrysokeir descăpăţînat. «Aşa deci», reluă abatele pe un ton destul de nervos, «fraţii aveau tot soiul de viziuni, false, dar şi adevărate, ca de pildă viziunea Raiului şi a Iadului...». Prinde-

Muşte făcu un semn aparent aprobator. Dar în ce Rai şi în ce Iad credea el oare ? «Toate acestea, continuă abatele, făceau parte din existenţa noastră de zi cu zi pînă de Crăciun, adică pînă la 6 ianuarie, anul trecut. În fiecare zi, doi-trei fraţi veneau să ne povestească viziunile lor şi asta ne făcea viaţa...». Abatele şovăi. «Plină de înţeles», adăugi părintele Toma. «Plină de adevăr», adăugi părintele Ioan. «...de veselie», încheie abatele.

«Dar, de la Crăciun încoace, să fie trei luni de-atunci, nimeni din mînăstirea noastră n-a mai avut viziuni.» «Ni s-au furat viziunile !» strigă părintele Ioan, cu ochii în lacrimi. «Redă-ne nouă viziunile noastre !» îl rugă Toma. «De aceea, se porni iarăşi abatele, de aceea purcedem a te ruga respectuos, a te implora cu umilinţă să aibi bunătatea de a cerceta pricina pierderii facultăţii noastre vizionare şi, de e cu putinţă, să ne-o dai nouă îndărăt.» «De acord», răspunse Prinde-Muşte fără să mai stea pe gînduri. Se ridică şi, uitînd probabil că se afla cu picioarele într-un hîrdău, călcă pe marginea lui care plesni, lăsînd apa să le moaie sutanele călugărilor. «Voi încerca să vă găsesc viziunile, dar nu pot promite să vi le restitui. Căci nu-i exclus să se fi pierdut pentru totdeauna.» Cei trei călugări se grăbiră să iasă, destul de nedumeriţi. «Aţi văzut ?» întrebă părintele Ioan storcîndu-şi anteriul ud, «a fost cu siguranţă un semn !» «Un semn !» — îi făcu ecou şoapta părintelui Toma, care lăsa în urmă şiroaie de apă pe dată mistuite de colb.

*
* *

A doua zi, Prinde-Muşte se duse la locul cu pricina. Călugării cu feţele cenuşii nici nu-l băgară în seamă. Erau cu toţii foarte grăbiţi să-şi îndeplinească îndatoririle religioase cu spor, ca şi numeroasele treburi legate de subzistenţă şi de administrarea patrimoniului. Mînăstirea — o clădire mare, nouă, de piatră galbenă, aflată în mijlocul unei proprietăţi imense cuprinzînd culturi de grîu şi de legume, păduri, iazuri şi vii — era sobră şi curată. Icoanele din biserică şi din nenumăratele capele erau acoperite cu aur, cum se cuvine, dar fără doar şi poate urîte. Spre a evita orice ambiguitate ce-ar fi putut degenera în erotism, Sfînta Fecioară, îndeosebi, era reprezentată ca o persoană asexuată de o anumită vîrstă, cu chip sumbru şi sever. Cîntările care acompaniau o liturghie nesfîrşită erau lamentabile, tămîia — o simplă răşină de pin care ardea pîrîind în paharul argintat al cădelniţei. Fireşte, cheltuielile erau reduse la

minimum. «Sînteţi *foarte* bogaţi», observă impersonal Prinde-Muşte, în timp ce se străduia, în trapeza decorată cu nişte fresce oribile, să descurce un ghem de legume fierte. Abatele nu-l auzi, într-atîta larmă făcea lectorul — fratele Toma — dînd citire vieţii Sfintei Fontadela. «De ce urlă aşa ?» se interesă Prinde-Muşte la părintele Ioan. «Ca să nu cădem în păcatul lăcomiei», strigă Ioan ca să se facă auzit. Străinul încuviinţă politicos, apoi se duse să inspecteze chilia ce-i fusese în mod excepţional pregătită. Căci toţi călugării, inclusiv stareţul, se odihneau în comun, într-un dormitor uriaş din care emana o asemenea duhoare că Prinde-Muşte se mulţumi să arunce înăuntru o privire prin uşa deschisă, îndepărtîndu-se apoi cu grabă. Paturile, cu cergi din păr de capră, aliniate de-a lungul nesfîrşiţilor pereţi cenuşii, erau într-o ordine perfectă. La fiecare capăt al sălii se găsea cîte un butoi pentru urinat, iar un trunchi scobit slujea de adăpătoare, avînd atîrnată deasupra o tigvă răsturnată. De plafon spînzurau zeci de legături de usturoi, a căror menire, explică părintele Toma, era de a ţine la distanţă spiritele necurate. Dar, preciză el, usturoiul fusese dintotdeauna acolo şi, departe de a le fi stingherit viziunile, stătuse tot timpul chezaş că ele nu le erau provocate de demonii cei răi, pentru că aceştia — cum ştie oricine — se tem de usturoi. Prinde-Muşte îi mulţumi lui Toma şi-l rugă să-i arate biblioteca. Nu exista una special amenajată, dar dincolo de magazia de brînză — aproape la fel de mare şi de puturoasă ca dormitorul — se afla o chilie cu rafturi pe care zăceau vreo sută de tomuri prăfuite. «Nimeni nu întrebuinţează vreodată aceste volume», îl informă Toma. «Cele de care ne slujim cu regularitate sînt în sacristie.» Prinde-Muşte se declară atît de recunoscător pentru toate aceste informaţii, încît fratele îl bănui de ipocrizie. «Ce crezi despre viziunile noastre ?» îl întrebă el. «Dragă frate, îi răspunse Iisus fiul lui 'Alî, ce mă-ntreb eu nu e cum se face că nu mai aveţi viziuni, ci cum de-a fost vreodată cu putinţă să fi avut.» După ce rosti aceste vorbe enigmatice, se retrase în chilia lui şi nu-l mai auzi nimeni pînă la utrenie.

*
* *

În toiul nopţii izbucni un vacarm îngrozitor. Era pricinuit de un glas omenesc, mai ascuţit decît al muezinului, care încerca cu disperare să acopere dangătul ritmic al unui clopot strident ; după care zidurile mînăstirii fură zgîlţîite furios de rostogolirea clopote-

lor mari ce dură un bun sfert de ceas. Pe urmă, toţi călugării, îmbrăcaţi, ieşiră în cortegiu din dormitor, cîntînd bătăioşi un imn ce anunţa neîndoielnic apropiata sosire a judecăţii de apoi. Încercînd să-şi contenească bătăile sălbatice ale inimii, Iisus Prinde-Muşte îi urmă de bine-de rău pînă în biserică. Turma răspîndea un miros pătrunzător de capră, de excremente, de usturoi, de brînză fermentată şi de răşină de pin. Combinaţia ducea probabil la formarea alcoolurilor, căci din timp în timp se simţea ca o adiere de trapistină. Părintelui Ioan i se păru că vede un vag surîs plutind pe buzele subţiri ale Căutătorului de Adevăr, care nu dură mai mult decît o clipire de pleoape. Toma nu observase nimic, ocupat cum era să se ţină de corul celorlalţi, faţă de care fusese mereu în întîrziere cu o jumătate de măsură.

În acest ansamblu perfect cacofonic, Prinde-Muşte nu izbuti mai întîi să distingă nici un cuvînt. Dar, apropiindu-şi urechea de gurile căscate ale călugărilor ce-l înconjurau, îşi dădu seama că mai multe limbi erau folosite în acelaşi timp : siriaca din Edessa, armeana, greaca şi chiar araba, nemaisocotind toate dialectele siriene meridionale şi occidentale. Cum se făcea oare că atîţia oameni care nu vorbeau o aceeaşi limbă erau adunaţi aici ? Slujba, totuşi, se ţinu în siriacă. În duminica verde dinaintea Paştelui, stareţul însuşi sluji, într-o ţinută atît de solemnă că abia-abia îşi purta povara de aur a îmbrăcămintii. Iar mitra, a cărei coroană de aur masiv îi însîngerase deja fruntea, era împodobită cu şase smaragde precum Iisus din Kashkar nu mai văzuse niciodată, semn că înseşi mitrele erau potrivite după culoarea duminicii şi că, probabil, exista o altă mitră de aur masiv bătută cu rubine pentru duminicile roşii şi o a treia încrustată cu diamante pentru duminicile albe. Stareţul acestei mînăstiri necunoscute era mai avut decît însuşi împăratul Orientului.

Cînd ceremonia şi vacarmul încetară, Prinde-Muşte nu se mai întoarse în chilie. Începu să le pună călugărilor întrebări pe cît de discret posibil, după ce aplicase ansamblului grupului ceea ce toţi investigatorii au numit de-atunci «teoria celor trei cercuri». Lui 'Isâ ibn 'Alî al-Kashkarî îi revine meritul de a fi formulat pentru prima oară această teorie, într-un catren misterios ce trece drept unul din poemele sale, dar care, în realitate, nu-i decît o formulă mnemotehnică destinată detectivilor : *«În orice comunitate există trei cercuri : Marele Cerc ce o conţine în întregime ; Cercul Funcţiunilor sau cei ce contează, alcătuind 10 % din ansamblu ; şi Cercul Interior,*

şefii şefilor, care sînt 2 % din întreg sau 20 % din Cercul Funcţiunilor. Din Cercul Interior provine tot Binele, dar şi **tot Răul**.» După al-Kashkarî, *vinovatul trebuie întotdeauna căutat în rîndurile elitei.* O altă sentenţă ce trece drept unul dintre poemele sale ne lămureşte că «*Totul se petrece în mintea omului ; păcatul este păcat al raţiunii, nu trupesc. Astfel, căpetenia grupului îl duce pe acesta la prosperitate sau la mizerie, la victorie sau la dezastru, la păcat sau la milostenie. Masa n-are nici o autonomie.*»

În felul acesta începu Prinde-Muşte, prin a determina mai întîi Cercul Funcţiunilor, respectiv pe cei aproximativ treizeci de oameni care alcătuiau scheletul mînăstirii. Dată fiind acea tendinţă la economie pe care o constatase deja, găsi că funcţiile vitale erau distribuite asupra a douăzeci şi şapte de călugări, adică 8 % din ansamblu, de la stareţ la şeful tăietorilor de lemne şi la administratorul iazurilor. După o jumătate de zi de lucru, izbuti să determine Cercul Interior, compus din cinci persoane : stareţul sau directorul spiritual al mînăstirii, egumenul sau directorul economic, traducătorul, un armean mic cu ochi de argint viu care ştia remarcabil toate limbile din regiune, cu excepţia celei greceşti pe care o mînuia prost, responsabilul cu ordinea internă, un colos arab impenetrabil şi, în sfîrşit, părintele Ioan, pînă de Crăciun profetul echipei, acum fără funcţie precisă şi foarte frustrat din pricina pierderii facultăţilor sale vizionare. Prinde-Muşte îl excluse de la bun început de pe lista celor suspecţi, ce se vedea astfel redusă la primii patru. Spre a le mai restrînge încă numărul, Prinde-Muşte aplică ceea ce investigatorii din lumea întreagă aveau să numească după aceea «regula marionetei», exprimată într-un catren aflat tot printre poemele sale : «*Atunci cînd puterea cuiva este prea vizibilă, deseori e vorba de o marionetă. Caută-l pe cel ce-o mînuieşte şi vei şti de unde se trage răul.*» În felul acesta, lui Prinde-Muşte nu-i trebui mult ca să-l îndepărteze pe stareţ de pe lista suspecţilor, fiindcă, oricît de pătruns ar fi fost de importanţa rolului său, el se mărginea să suporte literalmente greutatea imenselor bogăţii acumulate în mînăstire. Nu părea însă a fi avut vreo contribuţie la acumularea lor. Astfel, la capătul unei zile, Prinde-Muşte avea să-şi aleagă vinovatul doar dintre trei persoane : Vahan traducătorul, Dawud ibn Mariyam politistul şi un al treilea necunoscut, egumenul grec pe nume Filip, aflat mereu în inspecţie la periferia domeniului monastic. «Părintele Filip, îi explică abatele, îşi are o bisericuţă a lui în nord, la o zi de călărit sau la trei zile de mers pe jos.» Prinde-Muşte hotărî se să

ducă acolo a doua zi, luîndu-i ca escortă pe părintele traducător, precum şi pe Dawud cel trupeş. Şi, din nou, glasul spăimos care încerca să acopere dangătul de clopot, urmat de rostogolirea clopotelor mari şi de acel imn babelic prin care comunitatea părea să invoce toate puterile infernale, îl făcură să se trezească tresărind brusc din somn. Cu inima bătînd să-i spargă pieptul, Prinde-Muşte se aşternu la drum pe întuneric, în tovărăşia celor doi suspecţi.

*
* *

În timpul drumului, Cercul Interior se strînse şi mai tare, pînă la a-i descoperi vinovatul. După cum se şi aşteptase, Vahan se dovedi la fel de vorbăreţ pe cît era Dawud de taciturn. Egumenul, explică el, e cel ce se află la originea bogăţiei mînăstirii. Practic, nimeni nu-l vede vreodată ; e mereu ocupat la periferia domeniului, dincolo de o pădure apărată, ca să zicem aşa, de o asemenea faimă că nimeni n-ar risca s-o străbată. Dawud confirmă printr-un rînjet sinistru autenticitatea povestirii lui Vahan. Se înşela oare Prinde-Muşte, sau uriaşului îi era teamă ? Iar toată acea revărsare de fraze debitate de Vahan într-o siriacă impecabilă de Edessa n-avea oare menirea de a-i masca adînca îngrijorare ? Ca să-i dezlege limba lui Dawud, al-Kashkarî se hotărî să treacă precum ar fi din întîmplare la araba oribilă din regiunea Melitene, de unde uriaşul provenea mai mult ca sigur. Şi o coloră cu termeni ţărăneşti, pentru că, oricît ar fi fost de atent, uriaşul nu părea deloc de la oraş. Cu un aer dispreţuitor, Vahan îşi continuă explicaţiile într-o arabă siriană căutată ; însă Dawud păru încîntat să-şi audă propria limbă şi se apropie de cei doi ca să nu piardă nimic din convorbirea lor. Pădurea, spunea Vahan, e de netrecut : toţi cei care cutează să se aventureze prin ea acolo pier, iar capetele mutilate le sînt trimise într-un sac la mînăstire. De mai multe ori s-a întîmplat aşa şi ochii păreau să le fi fost scoşi cu vîrfuri de săgeată. «Sîntem prizonierii propriei noastre mînăstiri», se plînse el. «Dar cum se face că aţi consimţit să mă însoţiţi, dacă ne aşteaptă moartea ?» întrebă Prinde-Muşte. Vahan aplecă privirea în pămînt, murmurînd ceva ininteligibil ; uriaşul mormăi ceva, dar păru satisfăcut. Apoi lăsă să-i iasă din gură cel dintîi mesaj articulat pe care Căutătorul Adevărului îl auzise rostindu-l ; spre surprinderea sa, era într-o arabă din munţii Siriei orientale care parcă-i turnă plumb topit în vine : «*N-aveţi teamă de nimic*».

Era oare cu putinţă ca Dawud să fi aparţinut redutabilului Ordin al Asasinilor ? Provenea el oare din fortăreaţa Bătrînului, din Alamuth, Cuibul de Vultur înconjurat de mister şi de *djinni* înfricoşători ? Purta el oare sub anteriu-i prăfuit paloşul încovoiat al lui Iuda Iscariotul ? Iar acel tatuaj verde ca smaragdul, ca otrava sau ca haşişul de pe şoldul lui stîng reprezenta oare semnul secret al Victoriei, semnul Marelui Mahdî care va veni la Sfîrşitul Timpului ? *«N-aveţi teamă de nimic»* : nu dezvăluia oare deja acest mesaj identitatea precisă a lui Dawud ? Nu se spunea oare că Bătrînul din Munte îl săpase în stînca neagră de la Alamuth, pe zidul interior al acelui Rai al războinicilor mişunînd de hurii mai frumoase ca luceferii ? *«N-aveţi teamă de nimic»*. Nu se dăduse oare pe mîna unui nebun drogat ? În vreme ce Prinde-Muşte rumega aceste gînduri sumbre, caii ajunseseră la liziera pădurii primejdioase şi se opriseră nehotărîţi. *«N-aveţi teamă de nimic»*, repetă uriaşul, după care scoase de trei ori strigătul vulturului care-şi apără cuibul. Spaima îl cuprinse pe Prinde-Muşte ca o buruiană rea ; strigătul ăsta era prea realist. Dar era şi prea tîrziu pentru a mai da înapoi acum.

Şi, într-adevăr, trei cavaleri în cămăşi lungi de zale şi coifuri cu apărători de nas fără vizieră ieşiră din pădure şi înaintară către ei, cu halebardele plecate. *«N-aveţi teamă de nimic»*, spuse cel ce părea şeful lor în acea arabă din Siria nord-orientală în care Prinde-Muşte descifra inflexiunile oţelului albastru de Damasc. Înconjurat de patru Asasini şi de un armean livid de frică, Prinde-Muşte pătrunse în umbra deasă a codrului de brazi. De îndată ce cortegiul ajunse într-o poiană, pe la urechi se porniră să-i şuiere săgeţi ; Asasinii se strînseră lîngă el, ridicîndu-şi scuturile ; şi, într-adevăr, Dawud scoase un paloş încovoiat de sub anteriu. «Opriţi-vă !» urlă el ameninţător. «Opriţi-vă, sau veţi cunoaşte tăişul acestui paloş !» Ploaia de săgeţi încetă într-adevăr şi un arcaş purtînd armura infanteriei Imperiului ieşi de la adăpostul trunchiurilor albicioase. «Ar trebui să fiţi jupuiţi de vii, aşa sînteţi de netoţi !» îl ocărî Dawud. «Du-ne imediat la şeful tău şi roagă-te pentru viaţa ta !» Urmaţi de o trupă de arcaşi, cei şase cavaleri, Prinde-Muşte şi Vahan la mijloc înaintară cu toţii pînă la un loc stîncos unde se ridica o bisericuţă, apoi merseră mai departe pe jos. Prinde- Muşte observă că Asasinii le supravegheau fără încetare mişcările pedestraşilor imperiali şi ajunse la concluzia neaşteptată că trebuia mai curînd să aibă încredere în proteguitorii săi arabi decît în apărătorii greci

ai locului. *Într-adevăr, își spuse, Bătrînul din Munte n-ar avea de ce să-mi dorească moartea.*

Dintr-odată, cercul vinovaților se strînsese la unul singur.

*
* *

«Fiți bineveniți în lăcașul Domnului !» În încăperea scobită direct în stîncă, pe care-o bănuia foarte mare, glasul ascuțit al egumenului îi preceda perceperea chipului, care se ascundea îndărătul unei lumini revărsate dintr-o deschizătură circulară. «Lăudat fie Domnul în vecii vecilor !» îi răspunse Prinde-Muște în grecește. «El e acela care-i răstoarnă pe cei puternici și-i înalță pe cei umili», urmă el cu voce neutră. «Hristos, Domn și Rigă, e cel care a instaurat această Împărăție !» se făcu auzit fără întîrziere răspunsul egumenului. Era înalt, rotofei și surîzător, iar mîinile-i erau umede. Ce șansă era să mai ieși viu din locul ăsta ? «Haideți, îi spuse calm Prinde-Muște, sînteți așteptat la mînăstire.» Nu contase pe ajutorul lui Dawud și al Asasinilor, dar el sosi prompt. Cei patru îl înconjurară pe egumen fără o vorbă și-l împinseră către ușă. El le zise ceva, moale, în arabă, dar ei nu reacționară. «Uite», i se adresă el numai miere lui Prinde-Muște, «vă voi urma unde veți voi și voi răspunde de tot ce-am făcut. Dar lăsați-mă mai întîi să vă arăt opera mea.» Ieșiră și merseră în tăcere cale de-o jumătate de ceas, urmați de o mulțime de arcași care totuși nu îndrăzneau să intervină, atît de aproape se țineau cei patru arabi de șeful lor. Copacii se făceau din ce în ce mai rari și cortegiul ajunse la un podiș curmat brusc de un zid ce se pierdea în înaltul cerului și se întindea nedefinit la dreapta și la stînga. «Mare e Domnul !» strigă egumenul. Această frază declașă un atac destul de slab din partea pedestrașilor, care încetă deîndată ce lamele albastre ale săbiilor țîșniră deodată în mîinile Asasinilor, amenințînd gîtlejul călugărului. «Nu îmi purtați mie de grijă, imbecililor !» urlă Filip. «Ucideți-i înainte să ne ruineze opera !» Dar nimeni nu-i dădu ascultare. Și cortegiul se întoarse la bisericuță, unde egumenul fu păzit pînă a doua zi, cu un pumnal la beregată ce-i întindea pielea roz a gîtului. Nu se dovedi prea vorbăreț, dar făgădui niște explicații deîndată ce vor ajunge la mînăstire. Deși călătoria fu lungă și aspră, frații erau prea excitați ca să mai aștepte ziua următoare. Egumenul fu judecat în aceeași seară în adunarea plenară, iar Dawud avu de furcă să-i

apere trupul de atacurile călugărilor dezlănțuiți la ordinul părintelui Ioan, care-l acuzau că le furase viziunile.

«Ai auzit plîngerea lor, îi zise stareţul pe un ton grav. Ce poţi spune în apărarea ta ?»

«Sînt la porunca Domnului, răspunse Filip cam slab, dar fără urmă de teamă în glas. Am lucrat pentru Împărăţia sa.»

«Dar ne-ai furat viziunile, au ba ?»

«Ascultaţi dară, oameni buni şi veţi afla adevărul», grăi Filip egumenul, atacînd o pledoarie pentru care se pregătise deja de multă vreme, încă de cînd făcea pe avocatul la curtea Bizanţului : o pledoarie pentru viaţa sa, pe care n-avea să şi-o cedeze fără luptă. «La ce bun viziunile, dacă nu-l slujesc pe Domnul ? Ascultaţi ce-am vrut să fac şi ce-am făcut şi-mi veţi slăvi lucrarea, iar duşmanii mei nu vor birui.»

În clipa aceea, profitînd de un moment de neatenţie din partea poliţistului arab, părintele Ioan, urmat de cîţiva credincioşi, se repezi la egumen şi-i trase un şut bine calculat în burtă.

«Moarte hoţului !» urlă el, iar confraţii înfierbîntaţi îi ţinură isonul în toate limbile ţinutului. Filip se frînse în două, dar rezistă. La un strigăt al lui Dawud, cîţiva călugări mai vînjoşi care asigurau ordinea făcură zid ca să-l protejeze pe acuzat, iar ceilalţi se liniştiră pînă la urmă.

«Lumea îţi vrea moartea, zise stareţul. Grăbeşte-te, căci clipele-ţi sînt numărate.»

«Oameni buni, continuă Filip fără să-şi piardă curajul, au mînăstirea nu e prosperă ? Au nu e cea mai bogată din lume ? Aurul ei n-ar trezi oare invidia multor imperii ?»

Glasuri furioase îi răspunseră : «Ne pui să muncim zi şi noapte ca nişte scalvi !» «Mîncarea e scîrboasă !» «Nenorocire ţie, căci nu respecţi nici măcar ziua de odihnă prescrisă de Domnul !» «Munca ne omoară !» «Agoniseşti fără încetare, ca un vîndut diavolului ce eşti !» «Ne-ai distrus cărţile şi vinzi fructul muncii noastre ! Cămătar prost şi infam !» Evident, constată Prinde-Muşte, opinia publică nu-i era favorabilă egumenului. În mod vizibil, oamenii nu erau interesaţi de capitalul mînăstirii.

«Eşti acuzat, rezumă prost stareţul, că ai folosit munca oamenilor ca să-ţi procuri bogăţii. Ce ai de răspuns la această acuzaţie ?»

«Cei ce gîndesc astfel sînt nişte rătăciţi ! Tot ce am făcut a fost să aduc acestei comunităţi bogăţie şi putere. Căci individul e praf, dar Biserica Domnului, care este Trupul lui Hristos alcătuit

de noi toți laolaltă, va dăinui în vecii vecilor pînă la venirea Împărăției !»

Așa de mare era puterea de convingere a acestui glas firav, că zarva se potoli și Filip continuă, simțind cum cîștiga teren :

«Iată ce-am făcut : am asigurat pacea acestei mînăstiri făcînd-o de necucerit, fiindcă am împrejmuit-o cu un zid înalt pînă la cer. În două luni ați fi văzut zidul acesta înălțîndu-se dinaintea porților astăzi fragile ale schitului. Aici, la marginea imperiului, sîntem amenințați de toți dușmanii cu putință. Am voit ca această mînăstire să fie o oază sigură în mijlocul nenumăratelor primejdii, o oază în care să domnească armonia. Dar cum să asiguri toate acestea fără să dispui de o apărare permanentă ? Și oare cine ne apără pe noi, pe această lume, dacă nu vulturul imperial ?» (Dawud tresări ușor, semn că aluzia la vultur îl scosese din starea-i de somnolență aparentă). «Dar știți bine că sînt dușmani pînă și la curte, iar ca să izbutești să fii protejat, trebuie *să aranjezi alegerea Împăratului însuși !*»

«Blasfemie !» strigă fratele Toma, iar ceilalți călugări îi făcură ecou, într-o zarvă îndrăcită. Ioan se strecură ca un șarpe pînă la acuzat și-i trase un picior în burtă care-l făcu să se rupă-n două și să verse fiere verde.

«E posedat de Satana !» urlară mai mulți călugări, fiecare pe limba lui, la vederea lichidului vîscos atîrnînd la gura acuzatului. Starețul interveni :

«Zadarnic îți bați gura. Vezi doar că frații nu aprobă acțiunile tale nelegiuite. Acum te vei mărgini să răspunzi la întrebările mele. Iat-o pe cea dintîi : ne-ai furat, da au ba, viziunile ?»

Filip încuviință.

«De ce ai făcut așa ceva ?»

Filip lămuri că avea nevoie de bani ca să aranjeze alegerea Împăratului, iar ceilalți îl acoperiră iarăși de insulte. Dar, le explică Filip, Împăratul *lui* se afla acum pe tron și-i trimisese o trupă de arcași ca să apere mînăstirea. Încercă să-i amenințe pe cei prezenți cu o intervenție a arcașilor, însă Dawud îi liniști cu un *«N-aveți teamă de nimic»* rostit în siriana nord-orientală, ce făcu încă o dată să-i înghețe sîngele în vine lui Prinde-Muște. Acesta, cuprins de un pesimism de scurtă durată, datorat oboselii și foamei, prevedea deja o concluzie atroce întrunirii. Iar Filip continuă să explice că ceea ce avusese în vedere era continuitatea și măreția mînăstirii și că de aceea e nevoie de bani și iar de bani, pentru apărare și pentru

subzistenţă, iar întru aceasta trebuie muncit din greu şi individul trebuie sacrificat intereselor colective. Prinde-Muşte se întreba dacă nu cumva egumenul avea dreptate ; dar oamenii urau acest regim de privaţiuni într-atîta, încît era imposibil să-i faci să priceapă raţionalitatea proiectului administratorului.

«Oare m-am îmbogăţit eu ?» îi întreba acuzatul. «Am întreprins oare ceva din dorinţă de măreţie personală ? Sau pentru ca voi toţi, scumpii mei fraţi, să fiţi răsfăţaţi în sînul Bisericii noastre şi să deveniţi nemuritori în ea şi prin ea ? Căci ce este existenţa individuală dacă nu un fir de praf în deşert, o picătură de apă în ocean ? Dar cît de puternic e oceanul întreg şi cît de puternică Biserica al cărei trup sînteţi voi !»

«Ne-ai furat viziunile !» urlă fratele Ioan, ţinut de doi călugări din serviciul de ordine. Iar ceilalţi reluară strigătul care-i stătea lui pe suflet în toate limbile Orientului. Pentru prima oară, Prinde-Muşte auzi distinct cîteva cuvinte în persană şi aprobă din cap, fără să ştie de ce. Stareţul restabili liniştea ridicînd glasul :

«Destul ! Acum spune-ne cum ai făcut ca să ne furi viziunile şi cui le-ai vîndut ?»

Filip povesti pe un ton supus că găsise un cumpărător foarte bun în persoana Bătrînului din Munte, şeful Asasinilor de la Alamuth. Fraţii se porniră să urle şi mai abitir, însă Dawud le aruncă un *«N-aveţi teamă de nimic»* ce-şi făcu efectul. Dar el nu se temea oare că egumenul putea să-i dezvăluie identitatea ? Şi de ce oare, dacă era un Asasin, deci un complice al lui Filip, nu intervenise în favoarea lui ? Cîntărind aceste chestiuni încurcate, Prinde-Muşte îşi depăşi starea de oboseală şi fu cuprins de curiozitate şi optimism. Administratorul lămuri că Bătrînul trimisese trei oameni cu un lung pergament diafan. Ei aşteptaseră ascunşi pînă ce călugării îşi părăsiseră dormitorul la utrenie. Unul din cei trei cavaleri, cît o fi fost el de Asasin, n-a putut răbda mirosul din dormitor şi a rămas afară de pază. Ceilalţi doi, prinzînd capetele sulului de pergament, se duseră pe îndelete la căpătîiul fiecărui pat, acolo unde se strînge substanţa viziunilor călugărilor. Ţinîndu-se de o parte şi de alta a patului, desfăşurau cîte puţin din sulul diafan şi-l înfăşurau la celălalt capăt, iar pergamentul se umplea încet cu toate culorile curcubeului, adică materia visurilor. Unele furnizau mai multe culori – fratele Ioan dăduse aproape un metru – altele nu furnizau deloc, dar, în medie, fiecare dădea zece centimetri, astfel încît vreo treizeci de metri din pergamentul diafan fură umpluţi de culori la

capătul acestei munci extenuante, iar cei trei Asasini o luară repede la sănătoasa, de frică să nu fie surprinşi de monahii care se întorceau. În concluzia interogatoriului, Filip declară că habar n-avea ce făceau cei din Alamuth cu viziunile cucernice ale călugărilor noştri. Se pregătea să le explice celor de faţă că pierderea facultăţii vizionare era provizorie şi că, oricum, exista o soluţie evidentă pentru a obţine viziuni de scurtă durată, dar stareţul nu-i mai dădu răgaz. Ridicîndu-şi mîna dreaptă, se sculă de pe tron şi-şi plimbă privirea asupra adunării, de la dreapta la stînga şi de la stînga la dreapta :

«Fiilor, strigă el în siriaca din Edessa, vinovatul şi-a mărturisit delictul ! Ce voiţi să facem cu el ?»

Corul călugărilor îi răspunse la unison şi în aceeaşi limbă : «Moarte hoţului !» Iar părintele Iacob nu putu decît să se plece dinaintea voinţei colective. Dawud făcu un semn şi forţele de ordine puseră mîna pe egumen ca să-l scoată afară. Dar nu ajunse întreg pînă la uşa sălii.

Cînd vacarmul se potoli, stareţul se întoarse către Prinde-Muşte şi-i mulţumi îndelung pentru că dusese această anchetă la bun sfîrşit într-un fel atît de strălucit şi de prompt. «Dar, îi mai zise, eşti oare gata să te duci la Alamuth ca să recuperezi substanţa viselor noastre ? Îţi ofer ca recompensă mitra pe care o port în duminicile verzi ale anului.» Prinde-Muşte acceptă fără prea multă vorbă. Şi, în faţa Cercului Interior redus acum la patru persoane (dar ceva îi spunea lui că bunul părinte Toma va fi ales egumen), dădu aceste sfaturi înţelepte întru redobîndirea însuşirii vizionare : «Trebuie să mîncaţi puţină carne şi să daţi de duşcă un vin roşu seara ; de asemenea, să nu mai începeţi utreniile aşa de dimineaţă şi să le reduceţi la o singură oră. Dar ca să vă regăsiţi cîteva viziuni într-un răstimp foarte scurt, va fi suficient să acceptaţi printre voi patrucinci novici : acestora trădătorul de Filip nu le-a putut fura nimic !» Stareţul îl binecuvîntă pentru isteţimea sa şi-i oferi o cină magnifică. După care Prinde-Muşte se retrase în chilia lui şi-şi astupă urechile, ca să nu mai fie trezit val-vîrtej de acea voce intolerabilă care semăna panică. Bănuia că muezinul plin de zel era chiar fratele Toma în persoană. *«Iată pentru cît de puţin prinzi să-i urăşti pe oameni»*, constată el înainte de a adormi.

*
* *

Căutătorul Adevărului plecă la drum a doua zi, însoţit de Dawud însuşi. La cîteva leghe siriene depărtare de mînăstire, fură discret ajunşi din urmă de cei trei Asasini şi astfel călăriră zile şi zile în şir, pînă cînd potecile se îngustară şi cei cinci drumeţi ai noştri îşi continuară calea pe jos, trăgînd după ei caii nărăvaşi sub privirile atente ale corbilor şi ale vulturilor. Cu mîinile şi picioarele însîngerate, ajunseră la o stîncă neagră mai înaltă decît cerul, care se prăbuşi asupră-le cu o bubuitură grozavă. *«N-aveţi teamă de nimic !»* urlă Dawud şi, într-adevăr, stînca dispăru înainte de a-i strivi. Prinde-Muşte n-avu răgazul de a-şi reveni din emoţie, că un cutremur de pămînt lent şi silenţios scutură atît peisajul cît şi pe Prinde-Muşte însuşi, în aşa fel că locul unde se petrecea cutremurul era imposibil de precizat : să fi fost în sinea Căutătorului de Adevăr, să fi fost în afară ? Undele seismice deschiseră undeva nişte lumi pînă atunci ascunse, de parcă lui Prinde-Muşte îi fusese smulsă carnea, fără durere, dar cu mare spaimă, de nişte gheare uriaşe ; ca şi cum cerul s-ar fi înfăşurat în sine ca un pergament incendiat. Iar Prinde-Muşte contemplă cu o infinită tristeţe cortegiul livid al tuturor celor care-i fuseseră dragi, acoperiţi de plăgi, puroi şi viermi, tîrîndu-se îndărătul unei femei uriaşe căreia-i ieşeau mărunţaiele prin părţile ruşinoase, ridicînd nori de praf. Şi o văzu pe aceea pe care o iubise cel mai mult, pe Raisha, smulgîndu-şi unghiile, mistuită de o durere infernală. Şi toate acele făpturi îi implorau acum ajutorul iar Prinde-Muşte plînse amar căci nu-şi dădea seama ce voiau de la el şi totuşi se simţea răspunzător de chinurile lor şi încercă să intervină în favoarea lor pe lîngă femeia uriaşă care izbucni în rîs şi se făcu că-l înghite dar lui nu-i fu teamă căci era foarte frumoasă şi luceafărul îi stătea atîrnat la gît iar din şoldurile-i graţioase ieşeau toate generaţiile de oameni căzînd apoi în ţărîna ce lua cînd formă de castele cînd de nave fantastice cînd de hurii cu plete blonde cu sîni goi şi roşii ca jăratecul care acum acoperea lumea şi un zid de văpaie înconjura această întindere pustie brăzdată de crăpături ce se formau pe dată sub paşii lor şi din care ţîşneau vipere cu bale veninoase ce le pătrundeau molatec veşnic în coapse iar Dawud se prăbuşea lansîndu-şi îndemnul *«N-aveţi teamă de nimic !»* şi cei trei cavaleri dispăreau fără urmă în pămîntul arzător iar Prinde-Muşte însuşi întindea mîna şi el însuşi ardea pîntecul i se crăpase înghiţindu-i pe ceilalţi...

Văzu chipul lui Dawud aplecat asupra lui şi murmurîndu-i *«N-aveţi teamă de nimic»*, iar cei doi cavaleri îi ţineau mîinile cu forţa, căci se pare că încercase să-şi sfîşie abdomenul cu unghiile. Apoi se simţi ridicat de cei patru şi se trezi într-o grădină fermecată la umbra unui *Zizyphus* gigantic, cu fete tinere împrejur care ieşeau şiroind din apa albă a unui lac. Căutătorul Adevărului ştia că nu erau decît două posibilităţi : sau murise şi fusese primit în Rai, sau se afla pe Muntele Asasinilor, în teribila fortăreaţă Alamuth. Ipoteza din urmă era totuşi mai probabilă, pentru că Raiul lui Prinde-Muşte nu era defel cunoscut, precum necunoscute-i erau religia şi credinţele. Prezenţa huriilor era dovada cea mai grăitoare că se afla în grădina *islamică* a deliciilor.

Îndoiala nu-i fu prea mult prelungită, căci văzu înaintînd către el un bătrîn maiestuos cu înfăţişare leonină, purtînd o mantie regală de mătase stacojie. Personajul îi ceru iertare pentru neplăcerile călătoriei, dar, explică el, Alamuth, Cuibul Vulturului, e apărat de taină şi de viziuni. Afară de cazul că ar fi special antrenaţi, cei ce ajung aici pentru prima oară suferă asemenea chinuri prin simpla forţă a facultăţii lor imaginative, încît, în general, îşi sfîşie abdomenul cu propriile lor unghii sau se aruncă în prăpastia ce înconjoară Stînca Neagră.

«Mă aflu aici ca să recuperez viziunile bieţilor călugări nestorieni pe care li le-aţi furat de Crăciun, îi spuse Prinde-Muşte. Ce-aveţi de zis în legătură cu asta ?»

Bătrînul din Munte îi făcu semn să-l urmeze. Părăsind raiul pămîntesc, pătrunseră într-o sală austeră în mijlocul căreia se găsea o masă plină de instrumente de măsurat. Bătrînul îi arătă un sul de pergament diafan şi-i spuse : «Îmi pare rău că nu sînt în măsură să îndeplinesc nici cea mai mică dorinţă a unui Căutător al Adevărului ! Dar uite ce a mai rămas din viziunile călugărilor : nimic şi iarăşi nimic ! Le-am folosit pe toate, în parte pentru apărarea acestui ţinut şi în parte pentru a zămisli Raiul pe care tocmai l-aţi văzut şi care e pe de-a- ntregul o iluzie. Mai trebuie şi să plăsmuiesc viziuni individualizate pentru fiecare din oamenii mei, iar ei sînt acum mai mulţi decît se bănuieşte. Adevărul, dragă *frate*, este că *îmi trebuie viziuni*, sute de mii de viziuni. De aceea, de altfel, v-am şi făcut să veniţi pînă aici.»

«Dar, replică Prinde-Muşte fără să creadă cu adevărat în ce spune, eu doar cu totul din întîmplare am fost trimis în misiune la Alamuth !»

«Fratele glumeşte, fără îndoială, răspunse Bătrînul curtenitor. Doar sînt ani şi ani de zile de cînd încerc să vă aduc aici, căci cred că aţi putea izbîndi acolo unde toţi ceilalţi au dat greş. Îmi veţi concede de bună seamă o anumită subtilitate ; oare nu sîntem amîndoi Căutători ai Adevărului ? Pentru cine credeţi că se afla Dawud strecurat în mînăstire ? Dar cei trei cavaleri care v-au apărat în faţa cîtorva sute de arcaşi imperiali ? Totul era programat ca să ajungeţi neîntîrziat la Alamuth ! Fiindcă am ceva să vă propun şi sînteţi singurul care poate duce lucrul la bun sfîrşit.» După o pauză retorică, Bătrînul continuă : «Cunoaşteţi Apusul ? E un ţinut întins şi bogat, locuit de creştini romani. Care dintre voi îi iubeşte oare pe aceia ? Şi chiar de-aţi fi creştin, frate 'îsâ, sigur nu sînteţi unul dintre ei ! Or, iată despre ce este vorba : oamenii aceia au la viziuni de să umpli mii şi mii de pergamente diafane cu ele. Ceea ce doresc de la Domnia Voastră — iar recompensa va fi pe măsură, încît un muritor de rînd n-ar putea nici măcar să şi-o închipuie — e să mergeţi pe tărîmurile de la Soare-Apune şi să umpleţi cu viziuni o biată sută de pergamente. Asta-i tot — o treabă care se face în doi timpi şi trei mişcări.»

«Dar, protestă Prinde-Muşte, e un furt !»

«Ştiţi foarte bine că nu-i adevărat. Alte generaţii se vor naşte, care vor avea iarăşi însuşiri vizionare. Şi poate chiar aceia pe care i-aţi văduvi de ele le vor redobîndi iarăşi peste vreo zece ani. În timp ce eu am nevoie de atîtea şi atîtea viziuni ca să plăsmuiesc o cortină care să protejeze ţinutul acesta, ca să-mi alimentez Paradisul pămîntesc, ca să-mi însufleţesc credincioşii care populează pămîntul şi încă — iată marea taină — ca să-l plămădesc pe acel Mahdî care va cuceri lumea.»

«Dar oare Apusul fără de viziuni nu va fi dezamăgit ?» voi Prinde-Muşte să ştie.

«Şi ce vă pasă ? Ce-aveţi de împărţit cu acei oameni ?»

«De acord», spuse Prinde-Muşte fără să mai stea pe gînduri. Şi simţi alergîndu-i prin vine sîngele subtil al tinereţii, căci fapta pe care avea s-o săvîrşească depăşea neîndoielnic toate întîmplările prin care-i fusese dat să treacă pînă atunci.

STĂPÎNUL SUNETULUI

Orice sunet proferat în act are un efect asupra celorlalte lucruri elementare.

Al-Kindî, De radiis

În cea de-a treia secțiune a capitolului trei din **Kitâb al- Fihrist,** *Abû al-Faraj Muhammad ibn Ishâq ibn Muhammad ibn Ishâq, cunoscut în general sub numele de* al-Nadîm *(cca. 935- 990/91), se ocupă de Ishâq ibn Ibrâhîm ibn Mâhân ibn Bahman ibn Nusk, un persan din ținutul Arrajân de la sud de Shîrâz, supranumit* al-Mawsilî. *Ishâq, născut în 150/767-8, fuge din Persia din cauza birurilor grele cerute de Ummayazi și se stabilește la al-Kûfah, unde moare în 235/849-50, la vîrsta de 85 de ani.*

Ishâq ibn Ibrâhîm, protejat al sultanului și expert în științe, a fost probabil cel mai mare aed al timpului său, ceea ce-i aduse – după cît se crede – porecla de «Stăpîn al Sunetului». Între scrierile sale, al-Nadîm menționează un tratat privind **Tradițiile** *misteriosului Sa'îd ibn Misjah, acela de la care își trage originea adevărata muzică.*

Sa'îd ibn Misjah Abû 'Uthmân era un negru din Makkah care a trăit, dacă a trăit, în primul veac al Hegirei, pînă în anul 704 al erei creștine, după cîte spun unii. A călătorit în Asia Mică și în Persia, de unde a adus arabilor sfînta și binecuvîntata tradiție a muzicii. Judecînd după o referință a aedului Sulaymân ibn Ayyûb ibn Muhammad din al-Madînah, Sa'îd ibn Misjah Abû 'Uthmân ar fi fost primul care a purtat titlul de «Stăpîn al Sunetului».

În mod destul de curios, două alte personaje de prim rang din istoria Islamului au fost considerate demne de acest nume, deși nu fuseseră aezi : marele filozof Abû Yûsuf Ya'qûb ibn Ishâq ibn Sabbâh ibn 'Amrân ibn Ismâ'îl ibn Muhammad ibn al-Ash'ath ibn Qays al-Kindî ibn Ma'dî Karib ibn Mu'âwiyah ibn Jabalah ibn 'Adî ibn

Rabî'ah ibn Mu'âwiyah ibn al-Hârith ibn Mu'âwiyah ibn Kindah, mai cunoscut în general sub numele de al-Kindî *şi considerat cel mai important bărbat al vremii, faimos pentru zgîrcenia de care dădea dovadă ; şi, al doilea, Sa'îd ibn al-Husayn ibn 'Abd Allâh ibn Maymûn, Imamul ascuns de Salamîya în Siria, care se revelă lumii întregi spre a fi venerat într-o bună zi sub numele sfînt de 'Ubaydallâh* al-Mahdî *; acesta dispăru din ochii fidelilor săi în 322/934.*

Cartea **Raf' ash-sharî'a** *sau* **Scopul legii,** *compusă către începutul secolului al XI-lea de tozgreciții din Maghreb, dar răspîndită astăzi în toată lumea musulmană, stabilește niște relații stranii între aceste patru personaje. Îi reproducem aici rezumatul autorizat după* **Kitâb al-fatarât** *sau* **Cartea Timpurilor Intermediare** *a tozgrecitului fatimid al-Adamî.*

*
* *

Sa'îd ibn Misjah descoperi proprietăţile sunetului în momentul cînd se afla în mare primejdie de a fi ucis de un tîlhar. Acesta îşi ridicase paloşul şi se pregătea să-i despice ţeasta. Lui Sa'îd ibn Misjah îi fu atît de frică, încît strigătul pe care-l scoase rămase inaudibil ; dar tîlharul se îndoi şi sucombă sub lovitură. Sa'îd ibn Misjah îi mulţumi lui Allah care e Mare şi se puse să experimenteze proprietăţile sunetului. Căci, spunea el, e uşor să ucizi, dar e mai greu să învii pe cineva. Se gîndea la 'Isâ, marele înaintaş al Profetului, lăudaţi fie amîndoi în vecii vecilor.

În doi ani de zile, Sa'îd ibn Misjah fu capabil, doar prin forţa sunetului, să îmblînzească o turturică imperială de un alb imaculat. Ea îi deveni nedespărţită şi se spunea că era un *djinn.* Mai tîrziu, Sa'îd se pricepu să facă să crească o plantă datorită sunetului şi făcu acest lucru în plin deşert. În acel moment primi el venerabilul nume de Stăpîn al Sunetului. Iar mai tîrziu folosi puterea teribilă a sunetului ca să-şi albească pielea, căci era de tot negru. Însă mîna dreaptă îi rămase neagră şi aşa este întotdeauna reprezentat de cei ce cunosc taina : ca un bărbat frumos, cu o turturea imperială cocoţată pe mîna-i stîngă şi cu mîna dreaptă neagră.

Sa'îd ibn Misjah şi-a schimbat culoarea în timpul Ramadanului din anul 82 ; de vreme ce era de nerecunoscut, fu considerat mort. Dar trupul său, datorită sunetului, funcţionă la perfecţie pînă către 150, cînd deveni casant. Atunci Stăpînul Sunetului îl părăsi şi hotărî să treacă într-un nou trup, ca să se desăvîrşească. Astfel rămase el

vreme de 85 de ani în trupul lui al-Mawsilî şi studie proprietăţile sunetelor asupra sufletelor animalelor şi ale fiinţelor omeneşti şi deveni capabil să obţină tot ce voia prin forţa sunetului : dragoste, abnegaţie, bucurie şi tristeţe. Şi se mai pricepea încă să ucidă, să îmblînzească animale, să facă plantele să crească, să aducă ploaie ori timp frumos. Şi se spune că al-Mawsilî învăţă de asemenea cum să facă să învie un mort numai prin minunatele proprietăţi ale sunetului şi că o făcu de mai multe ori. Şi nu voi să devină puternic, dar îşi asigură o asemenea influenţă asupra sultanului, că acesta îl copleşi cu bunuri de tot felul şi oricînd era binevenit dinaintea augustei sale persoane, pînă-ntr-acolo încît putea să vină şi să plece din palat după voie.

Cînd părăsi trupul lui al-Mawsilî, sufletul Stăpînului Sunetului dori să ştie tot ce există pe lume în cele trei dimensiuni ale timpului : trecut, prezent şi viitor, iar întru aceasta poposi în embrionul lui al-Kindî, Înţeleptul Islamului, lăudat fie-i numele în veci alături de cel al lui Mahomed, Profetul lui Allah. Căci, în afară de Mahomed zis *Rasûl*, nu e suflet mai mare decît acela al Stăpînului Sunetului, care a fost negrul Sa'îd ibn Misjah, apoi persanul al-Mawsilî, apoi al-Kindî, apoi însuşi Mahdî, cel ce a fost, cel ce este sub numele de Toz-Grec şi cel ce va fi ca să împlînte stindardul verde pentru toată veşnicia pe ruinele acestei lumi. Iar unii spun că acelaşi suflet s-a manifestat în cei paisprezece Imami, cei ascunşi şi cei revelaţi. Iar Mahdî a fost *batîn* şi *zahir*, a fost ocultat şi s-a dezvăluit în toată măreţia sa, care vine imediat după aceea a lui Dumnezeu însuşi, dacă adevărat este că Mahomed şi el sînt identici.

Iar al-Kindî fu zgîrcit, căci îşi dădea seama că în stadiul la care ajunsese nu mai trebuia să se cheltuiască în nici un fel, ci trebuia să păstreze totul pentru sine însuşi, întru veşnica glorie a lui Allah, cel Milostiv. Dar să vedem cît de măreţe fură planurile lui al-Kindî şi cît de măreţe sînt încă planurile lui Mahdî, care astăzi poartă numele de Toz-Grec.

*
* *

Ceea ce-l caracteriza pe al-Kindî, fiu al planetei Saturn, era încetineala. Progresa prin acumulare. Iată încă o explicaţie a faptului că a fost atît de zgîrcit.

Cînd trec de la un trup la altul, sufletele uită ceea ce erau în stare să facă în trecut. Păstrează totuşi anumite îndemînări dobîndi-

te şi deprind lesne ceea ce ştiau deja dinaintea transferului. Dar al-Kindî nu se apucă să experimenteze asupra sunetului dintr-odată, căci ambiţia sa era să acumuleze toată ştiinţa lumii. Aşa se face că nu obţinu decît foarte tîrziu calitatea de Stăpîn al Sunetului.

După ce a scris lucruri profunde despre astrologie, al-Kindî se tulbură, fiindcă toată ştiinţa de pe lume i se părea zadarnică, din moment ce soarta individuală, ca şi aceea a unui clan, a unui imperiu, a pămîntului şi a acestui întreg univers pe care Allah, lăudat fie-i numele, îl crease prin Cuvîntul său, soarta tuturor acestora este previzibilă şi nu poate fi schimbată. A cunoaşte nu înseamnă să devii conştient de libertate, ci de propriile-ţi limite : înseamnă *să afli ceea ce este deja prestabilit.*

Al-Kindî avea peste treizeci de ani cînd se retrase pe ţărmul mării ca să mediteze la aceste lucruri ; şi din acea perioadă datează opera sa despre Configuraţiile Lucrurilor Gîndite, **al-Jawâmi' al-Fikrîyah.** Căci constatase că lumea aceasta pămîntească este, pentru călătorul care o străbate, ca o carte plină de semne, iar semnele nu sînt abstracte : sînt alcătuite din oameni, din animale, din plante, din minerale, din cer, din stele, din suflete, din spiriduşi, care şi ei sînt nişte existenţe măsurabile. Aşa de pildă se făcea că al-Kindî putea afla dinainte ce avea să i se întîmple de-a lungul unei zile întregi, anume privind atent în jur la ceasul cînd se trezea din somn : *vedea* atunci tot felul de lucruri, pete pe pereţi, nori pe cer, furnici, scorpioni, şerpi, păsări care zburau de la stînga la dreapte şi de la dreapta la stînga, iar toate acestea nu erau nicidecum indiferente — toate aveau un înţeles care prefigura exact ceea ce avea să i se întîmple lui al-Kindî în timpul zilei abia începute şi uneori şi într-un interval mai lung. Firește, dacă avea el chef, al-Kindî era în stare să extragă din datele acestea informaţii privitoare şi la alţi indivizi singulari sau la persoane corporative, precum un regat întreg, de exemplu.

Aceasta îl determină pe al-Kindî să-şi pună o întrebare fundamentală : de vreme ce totul mă îndeamnă să cred că aceste lucruri care-mi dezvăluie viitorul nu se află aici decît pentru a mi-l dezvălui, *care este atunci adevărata consistenţă a lumii ?* Nu e oare vorba, în ultimă instanţă, de o pură fantasmagorie pusă în mişcare de propriul meu intelect ? *Şi, în acest caz, nu sînt eu oare, în fiecare clipă, singurul creator al lumii ?*

Pe-atunci, al-Kindî nu înţelesese încă adevărul şi fu cuprins de disperare pe ţărmul mării, căci toată ştiinţa sa i se părea de-acum

zadarnică, din moment ce nu izbutea nicicum să-şi explice relaţiile dintre intelectul său şi lume. Şi atît era de melancolic, încît hotărî să-şi pună capăt zilelor şi se urcă pe o faleză stîncoasă ca să se arunce în apă de la înălţime, iar lumea să creadă că fusese un simplu accident. Dar nu asta-i era soarta, pentru că pe la mijlocul cărării întîlni un personaj bizar, în care, mai pe urmă, avea să creadă că-l recunoaşte pe acela pe care arabii îl numesc Khadîr şi persanii Kezr, pe Abraham, Evreul Rătăcitor, a cărui identitate însă e departe de a fi sigură ; fapt e că el se manifestă în împrejurări excepţionale, spre a le da de înţeles anumitor oameni că nu le-a sosit încă ceasul morţii (creştinii l-au numit uneori Diavol, dar se înşelau, desigur ; creştinii au oroare de miracol — de aceea printre ei nu mai există miracole de două mii de ani). Omul se căţărase pe faleză aşa încît să bareze singura potecă practicabilă, altminteri al-Kindî l-ar fi putut ocoli. Dar astfel se pomeniră faţă în faţă sau aproape, căci omul nu părea să-l vadă pe filozoful căţărător. Privirile-i drăgăstoase erau cu totul absorbite de o pasăre albă care gungurea încetişor.

E tot ce se ştie precis despre această întîlnire care avu loc la jumătatea drumului dintre viaţă şi moarte ; fiindcă cine oare ar fi putut comite vreo indiscreţie, dacă nu al-Kindî însuşi, Khadîr sau Dumnezeu ? Nimeni n-a comis-o încă. Unii însă spun că în acea împrejurare Khadîr i-a arătat lui al-Kindî misterele *djinnilor* şi pe ale Întreitei Puteri şi l-a învăţat că forţa sunetului nu are limite. Alţii mai spun că atunci Khadîr i-a dat lui al-Kindî ca să-l slujească un *djinn* feminin cu păr roşcat pe nume Mekor Hayyim, cea mai frumoasă fiinţă pe care Allah, fie-I Numele binecuvîntat, o crease vreodată. Alţii, în sfîrşit, afirmă că-i dădu o idee despre puterea sunetului creînd din nimic o armată feroce şi apoi distrugînd-o pe loc. Oricum, fapt e că de atunci al-Kindî începu să practice activ magia sunetului şi că se pricepu să facă tot ceea ce înaintaşii săi Sa'îd ibn Misjah, negrul devenit alb şi al-Mawsilî se pricepuseră să facă.

Cînd ajunse la acel stadiu, al-Kindî constată nu numai că ambiţia magicianului este de a-l egala pe Allah, ci şi că Allah este cel mai mare magician. Allah îl depăşea pe el, al-Kindî, prin aceea că el crease lumea şi toate speciile însufleţite prin forţa sunetului. Al-Kindî voi atunci să egaleze puterea insondabilă a lui Allah şi se puse şi el să creeze scheletele sonore ale cîtorva specii, pe care le concepu din joc şi care n-aveau, pentru moment, o existenţă

materială : rămîneau, adică, invizibile. I se atribuie astfel concepe-rea a cel puţin şapte dintre cele treizeci de mii de specii cunoscute de arahneide ; găsi de asemenea amuzant să creeze solifugi, acarieni, palpigrade, opilioni, uropigii, amblipigii, ricinuleide şi picnogonide, ca şi o varietate de scorpioni, douăzeci sau treizeci de specii în totul. S-a afirmat uneori că şi raţa muscată a ieşit tot din laboratorul lui, dar lucrul a fost imposibil de dovedit. Dimpotrivă, e sigur că s-a ocupat de păsări şi îndeosebi de ardeide şi că a plăsmuit modelul sonor al egretei sau al bîtlanului gri-albăstrui.

Această activitate, pe care o concepea în exclusivitate ca exerciţiu ludic, forma doar un preludiu la nişte planuri mai vaste. Căci Allah crease fiinţe în dimensiunea pămîntească, dar şi fiinţe în funcţie de dimensiunile altor nenumărate lumi, vizibile şi invizibile. Mai întîi, al-Kindî hotărî să-i aducă laudă lui Allah şi făgăduinţelor sale plămădind modelul ascuns al lui Mahdî, cel care va aduna toate ţările lumii sub stindardul verde al Profetului, binecuvîntat fie-i numele în vecii vecilor. Cînd însă voi să-i dea o existenţă în istorie, constată că-i era imposibil să scoată speciile pe care le crease din starea de somnolenţă fonică în care le lăsase, că nu izbutea să le dea o substanţă ca să le transporte pe lumea aceasta. Aşa se face că Mahdî a fost la început, precum egreta şi scorpionul verde, doar un vis sonor.

Acest eşec nu-l descurajă pe al-Kindî, care exploră lumile *djinnilor* şi decise să plăsmuiască alţii mai frumoşi şi mai desăvîrşiţi decît crease Allah însuşi. Se spune că el a fost cel care a zămislit modelul lui Mekor Hayyim, demonul feminin roşcat «închis» într-un *strophalos* sau disc de smaragd cu incrustaţii magice (în realitate, discul nu-i decît un instrument pentru a o invoca ; ea nu e defel «închisă» în el, ci există într-o lume a ei, care are, după cît se spune, înfăţişarea unei insule sonore în mijlocul unui ocean sonor).

Al-Kindî se exersase de-acum în creaţia tuturor fiinţelor, de la organismele simple şi pînă la *djinnii* cei mai extraordinari. Nu-i mai rămînea decît un lucru de făcut ca să-i egaleze puterea lui Allah : anume să proiecteze modelele fonice în lumea aceasta, să le umple cu substanţă compactă, să le facă tangibile, colorate, pe scurt — sensibile.

Avea 72 de ani cînd se consacră în întregime acestei ultime faze a activităţii sale. Medită la ea zi şi noapte, împresurat de modelele invizibile ale tuturor speciilor pe care le concepuse. Le percepea în imaginaţie şi le putea sesiza existenţa ca pe o multitudine

foarte variată şi complexă de zumzete sau mai curînd de sisteme murmurînde. Dar, desigur, zumzetul nu era cu adevărat audibil.

În zorii celei de-a patruzecea zi de meditaţie, văzu un scorpion verde căţărîndu-se pe o grămadă de plăci de ardezie sub cea dintîi rază a soarelui şi lăudă măreţia insondabilă a lui Allah. Puţin cîte puţin, încăperea se umplu cu toate celelalte specii proiectate de al-Kindî în gîndirea-i sonoră, pînă cînd pereţii, deveniţi prea strîmţi, se prăbuşiră, îngăduindu-le tuturor acestor animale să se răspîndească şi să-şi născocească specificul ce le fusese prestabilit de creatorul lor. Şi chiar Mekor Hayyim apăru pentru o clipă : fu gunguritul unei turturele regale, aripa dreaptă a unui nor de praf, culoarea roz-purpurie a răsăritului, pentru că altminteri nu putea să se manifeste. Iar Mahdî, trezindu-se din visu-i sonor, porni pe dată la cucerirea Africii şi de atunci continuă din izbîndă în izbîndă, pînă cînd lumea întreagă va fi adusă la ordinea perfectă a Profetului.

Cînd al-Kindî voi să arunce o ultimă privire drăgăstoasă la ceea ce tocmai crease pe deplin în lumea aceasta de substanţe sensibile, constată că o schimbare ciudată se produsese în fiinţa sa. *Era ca şi cînd toată substanţa i se scursese în modelele sonore ale fiinţelor concepute de el, făcîndu-le să trăiască. Al-Kindî nu mai exista ca entitate separată : nu mai era vizibil şi nu mai putea să vadă.* Prima lui pornire a fost de a izbucni în rîs, dar nu mai avea organ pentru rîs. Îşi dădu seama cît de ridicolă-i fusese tentativa de a egala puterea lui Allah. Îşi mai dădu seama şi că fusese, în toţi aceşti ani, instrumentul ales de Allah, în bunătatea sa, spre a demonstra gratuitatea creaţiei, caracterul ei pur ludic. În acel moment, al-Kindî însuşi era *în stare de joc.* Nu era nici zumzet, nici model, nici idee, nici tot, nici parte ; vibra ca o bilă ciocnită de altă bilă, îşi era propriul prieten şi propriul duşman în acelaşi timp, iar între cei doi nu era nici o diferenţă. În jocul cosmic, totul era egal.

La vîrsta de 72 de ani, al-Kindî, marele, veneratul, omul cel mai de seamă al Islamului după Profet, dispăru în nimic. Nu i s-au mai găsit nici turbanul, nici brăcinarul, nici carnea, nici oasele. Se volatilizase pur şi simplu, trecînd de la starea de prezenţă la cea de absenţă. Iar această trecere a rămas unul din cele mai mari mistere ale credinţei noastre.

MISS EMERALDS

Onusta incendis auro latro vitandus est.

Sf. Ieronim, **Ep. XXII. Ad Eust.**, 3

L-am cunoscut pe profesorul William H. pe la mijlocul anilor '70. Mă îndeletniceam pe atunci cu alcătuirea recenziilor la majoritatea lucrărilor neliterare ce soseau la ziar. Una din acestea, privitoare la viitorul universității, îi trezi interesul redactorului șef fiindcă autorul ei, William H., celebru istoric al Occidentului modern, condamna acolo aspru și în orice împrejurare relațiile sexuale dintre profesorii de ambe sexe și studenții de ambe sexe. Direcțiunea, hotărînd că această poziție anacronică era susceptibilă de a-i interesa pe cititorii noștri, îmi încredință prima misiune serioasă din viața mea, care era aceea de a-i lua un interviu bătrînului savant.

E de prisos să mai spun că n-am avut vreme să mă informez cum trebuie asupra operei sale, stufoasă și multilaterală. După ce o zi întreagă am răsfoit peste zece lucrări, am conchis că omul meu era un catîr fără de pereche și în această stare de spirit aveam să-l întîlnesc a doua zi, la el acasă. În loc să mă impresioneze, biblioteca uriașă în care am fost primit nu făcu decît să-mi confirme ideile preconcepute : acest bătrînel plictisitor, cu buzele strînse, era un mic mandarin *care se credea buricul pămîntului și, ceea ce e cu mult mai rău, care aranja toate ploile în acel lăcaș îngrozitor de ipocrit unde eu însumi studiasem timp de trei ani. Aveam atîtea resentimente față de om și de loc, încît începui prin a-i spune că cea mai excitantă relație sexuală o avusesem la* college, *cu profesoara mea de matematică, o brunetă frumoasă de treizeci de ani, căsătorită și mamă a doi copii. Desigur, cu toate că eram gata să-i produc și un nume,*

născocisem pe de-a-ntregul toată povestea, căci adevărul despre viața mea sexuală la college *ar fi riscat să-l contrarieze ceva mai puțin.*

Omul meu reacționă destul de cool, *semn că meditase la obstacolele interviului. Îmi explică faptul că el personal condamna genul de relații pe care tocmai i le pomenisem, dar că punctul său de vedere nu era în această privință nici acela al Bisericii Romane, nici al propriei sale universități. Într- adevăr, Biserica ar fi luat seama mai întîi dacă profesoara cu pricina era ori nu catolică și dacă se măritase după legea catolică. În caz afirmativ, relația mea ar fi fost condamnabilă ca adulter, ceea ce, în funcție de epocă și de propria-mi poziție socială, m-ar fi putut costa viața, libertatea, averea sau doar stima comunității, presupunînd că ar fi existat vreuna. În caz negativ, relația mea ar fi fost o pildă de preacurvie, ceea ce, tot în funcție de epocă, ar fi antrenat aceleași consecințe asupra persoanei mele. Cît despre universitate, aceasta nu putea nicicum să condamne relația ca pe o crimă sexuală, dar s-ar fi mărginit să-i sublinieze caracterul* primejdios, *în cazul cînd ar fi provocat vreo slăbiciune în judecata profesională. Universitatea însă nu mergea pînă la* a interzice *sexul între profesori și studenți. Cîntărind argumentele* pro *și* contra, *William H. se hotărîse s-o facă el, căci singura posibilitate de a elimina pericolul era aceea de a evita prilejul susceptibil să-l genereze. I-am găsit raționamentul scîrbos și m-am grăbit să i-o spun. O săptămînă mai tîrziu, interviul apărea în ziar sub titlul ambiguu de* William H., un cruciat împotriva sexului. *Spre surprinderea mea, profesorul nu fu indignat de insinuările mele, la drept vorbind cam grosolane, la adresa refulărilor sale. Dimpotrivă, îmi trimise un bilețel foarte drăguț, în care-mi mulțumea pentru interesul pe care mi-l trezise viața-i sexuală. «La vîrsta mea, scria el, riscăm să minimalizăm forța individuală a sexului și să-i exagerăm importanța socială. Sîntem mai puțin sensibili la argumentele ontice decît la cele de ordin ontologic.»*

În urma interviului meu, ziarul primi cîteva sute de scrisori, care luau cînd partea profesorului, cînd pe a mea. Ascultînd de un impuls pe care-l găseam eu însumi extrem de bizar, i-am făcut într-o zi o vizită ca să i le arăt pe cele mai amuzante. Am întreținut de atunci cu el o relație susținută și destul de cordială, datorită partidelor de șah care ne-au canalizat în mod pozitiv conflictele. Trebuie spus că profesorul pierdea mai tot timpul, iar mie nu mi-a trecut niciodată prin cap că asta ar fi putut fi o tactică din partea lui.

Trei ani mai tîrziu îmi dovedi totuși că-mi apreciase francheța. Cu cîteva zile înainte de a se stinge, mă chemă ca să-mi încredințeze

un manuscris conținînd, după cîte îmi spuse, singurele pagini de literatură pe care le produsese vreodată. Nu își pierduse simțul umorului nici în acel ceas grav, căci, preciză el, meditase mult la cel din urmă dar pe care putea să mi-l facă și pînă la sfîrșit alegerea-i fusese dictată de interesul pe care-l manifestasem față de comportamentu-i sexual. Lăsă în seama discreției mele (a pietății *mele, sublinie el în două rînduri) publicarea manuscrisului.*

De vreme ce, dintre cele cincisprezece mii de pagini ieșite din mîinile lui William H., acestea sînt, după mine, cele mai emoționante, mi se pare deplasat să am vreme de peste zece ani șovăieli și scrupule pe motivul definiției foarte vagi a conceptului de pietate. *Însoțesc deci editarea acestui scurt manuscris cu o observație strict personală : judecînd după conținutul lui, William H. n-a produs în timpul vieții sale* nici un rînd *de pură ficțiune.*

*
* *

Pe cînd eram student la universitatea din H., profesorul nostru de istorie, grav bolnav, își trimise o suplinitoare pe care, din pricina tinereții și a frumuseții ei, toată lumea începu s-o privească pieziș. După cîteva zile, făptura aceasta sfîrșise prin a le inspira simpatie chiar și acelora dintre colegii mei care erau atinși de o pubertate mai dificilă decît mine, în timp ce profesorii noștri, între care deosebirile de sex nu mai jucau demult nici un rol, se pierdeau în tot soiul de elogii față de noua lor colegă.

Sceptic de felul meu, credeam că fusesem subjugat de cunoștințele-i la fel de întinse pe cît de profunde în istoria modernă, un domeniu căruia-i consacram cea mai mare parte a nopților și tot entuziasmul meu. Dar am fost silit în cele din urmă să recunosc că, acum, amestecam și nopți și entuziasm cu imaginea tulburătoare a Domnișoarei Mekor Hayyim, căreia-i spuneam, ca toată lumea, *Miss Emeralds.* Purta, într- adevăr, o mare varietate de bijuterii, dar toate, fără excepție, aveau în centru unul sau mai multe smaragde de cele mai felurite forme și dimensiuni. La oricine altcineva, această ciudățenie ar fi provocat din partea colegilor mei de grupă niște năzbîtii ce puteau oricînd degenera în glume feroce. Or, noi ne mulțumisem cu toții s-o numim *Miss Emeralds* și, oricît de straniu ar părea, nu era în această poreclă nici cea mai mică intenție batjocoritoare.

Felul în care, fără să facă nimic, ţinuse ea în frîu pe toate acele sălbăticiuni care umpleau universitatea din H. era pentru mine obiectul celei mai mari uimiri. Nu luam parte la escapadele nocturne ale colegilor mei, dar ştiam destul de bine ce fel de fete frecventau şi care era genul de frumuseţe pe care, fără greş, îl găseau excitant. Miss Emeralds încarna contrariul, în ambele privinţe. Cuvintele sînt prea brutale ca să definească genul ei de frumuseţe, lucru ce nu s-ar putea face decît prin aluzii. I-am regăsit culorile cutreierînd dunele toamna şi graţia fragilă în freamătul botului unei căprioare pe malul apei.

Oamenii există în grade diverse ; or, cea dintîi însuşire pe care-o avea Miss Emeralds era să sugereze că ea exista doar din întîmplare şi fără să aibă propriu-zis această intenţie. Într-adevăr, pînă şi cel mai nesemnificativ gest al ei părea să-i sublinieze descumpănirea de-a fi pe lume şi de a juca un rol pe care şi-l îndeplinea altminteri de minune, ignorîndu-i totodată în mod vizibil esenţa. Era într-atît de *străină* în această lume populată cu oameni de rasa noastră, încît Ted L., cel care avea să devină unul dintre cei mai mari scriitori ai vremii noastre şi care pe-atunci era singurul meu prieten, o numi *Alogena.*

Importanţa ei între noi nu se măsura prin cît anume vorbeam despre ea, ci prin cît nu vorbeam. Şi era uimitor să-i vezi pe cei mai cinici dintre noi neizbutind să născocească nici cea mai mică ironie ori clevetire pe seama ei, atît de puternică era forţa ce iradia din ea. În faţa acestei derute generale de care nici eu nu scăpam, mă întrebam aproape tot timpul care era *natura* acestei forţe. Miss Emeralds era, fără putinţă de tăgadă, o intelectuală pasionată cum puţine se pot vedea. Dar nu asta ne subjugase la ea, ci *iubirea* pe care, fără de ştirea ei, o degaja — şi atît de mare-i era inocenţa în această privinţă, încît puterea acelei emanaţii era înzecită. Ted L. îmi mărturisi că singura dată cînd fusese în stare să rostească o răutate la adresa Alogenei, se simţise atît de vinovat încît îl cuprinsese în mod serios nevoia de a-şi tăia o mînă sau măcar un deget. O asocia nu doar cu toate făpturile feminine, închipuite sau reale, ce-i impuseseră vreodată dragostea şi respectul, ci — şi asta traducea perfect şi propriile-mi sentimente faţă de ea — şi cu tot ceea ce pe lume e pus în taină sub oblăduirea noastră, ca fiind plăpînd şi gingaş.

Noaptea mă cufundam în lungi meditaţii despre Mekor Hayyim care n-aveau, cred, nimic erotic. Eram obsedat de ideea că o mai

văzusem deja undeva, într-o ipostază supraomenească, iar starea mea de spirit faţă de ea era una religioasă.

Pentru mine, om de la munte bîntuit de pasiuni, ea era precum amurgul într-un codru de brazi, taină încremenită, neţărmurită, precedînd întunericul şi frigul. Glasurile se estompează, vîntul se opreşte. Ochiul şopîrlei se dilată, orb. Căldura retrăgîndu-se din piatră. Umbrele înnălbăstrindu-se. Toate păsările de pradă îşi acordează strigătele, se apropie panica. Punct de ruptură.

Imaginează-ţi asta, fără înainte, fără după. Veşnic amurg într-un codru de brazi. Sîngele care o ia în răspăr, ochii privind înlăuntru, urechile care ţiuie nişte semnale, mîinile care mîngîie blana unui animal neînchipuit de gingaş. Acolo e ea, covîrşindu- te, străluminată şi blîndă. Inima ţi se strînge, buzele ţi se întredeschid. Dacă atîta frumuseţe nu te striveşte, e din pricină că nu există nici înainte, nici după.

Am priceput pe-ncetul că Mekor Hayyim nu făcea parte din speţa noastră : era o *zeiţă*. Era ca zorii deasupra unui lac : tu, scufundat, începeai deodată să vezi. Era ceea ce împinge iepurele să scape de vulpe şi de puşcă. Sălăşluia în inima şi în pasul fugarului. Se afla în toate antenele ce vibrează.

Aceste imagini nu erau doar poetice. Zeiţa se putea defini ca Frumuseţe, dar cum să defineşti Frumuseţea ? Putea fi definită ca Bucurie, dar cum să defineşti Bucuria ? Sau Frumuseţea *şi* Bucuria dimpreună ? Teologia Zeiţei nu era nici pozitivă, nici negativă : era aluzivă. O teologie aluzivă e făcută pentru un obiect care se derobează, precum Zeiţa însăşi. A spune că ea este ceva, un anumit lucru, înseamnă să calci regula teologiei aluzive ; a spune că se derobează înseamnă a spune că se află dincolo de orice descriere. Ea este *expresie*. Orice ar face, e Graţie, Frumuseţe şi Bucurie. O teologie pozitivă i-ar deduce de aici atributele. O teologie aluzivă, care este mult mai apropiată de adevăr, ar spune pur şi simplu că acestea sînt nişte însuşiri expresive ce nu există în afara Zeiţei. Fără Zeiţă, întreaga realitate ar fi spectrală, de la cel mai umil fir de iarbă şi pînă la oameni, clădiri şi vehicule. Totul ar fi învăluit pentru totdeauna într-o ceaţă deasă. Zeiţa nu e sînge sau culoare ; ea nu-i decît adierea invizibilă care risipeşte ceaţa. La asta şi slujeşte, de altfel, ceaţa : fără ea, Zeiţa n-ar fi în stare să dezvăluie că lucrurile pot fi şi altfel decît spectrale. De aceea, se spune, e şi bine să suferi, căci altminteri Zeiţa n-ar putea arăta că există o limită a suferinţei. De aceea, se pare, şi Răul există, Răul fiind

perspectiva spectrală, suferinţa şi multe alte lucruri de care Zeiţa are nevoie spre a se manifesta. Căci fără de Rău, Zeiţa ar fi diferită sau n-ar mai fi. Dar, iarăşi, cine oare ar putea preciza ce înseamnă «diferită», de vreme ce nimeni n-ar putea spune ce anume este Ea în realitate ? Ceaţă şi adiere sînt numai nişte metafore.

A doua zi o revedeam pe Miss Emeralds şi toate imaginile nocturne care mi se înfăţişaseră se aflau confirmate, într-atît îi erau mersul de aerian, rîsul — cristalin, mişcările de gingaşe, atitudinea — încurajatoare şi rezervată în acelaşi timp, făptura-i emanînd o mireasmă unică de briză marină ce-mi umplea gura şi nările de ozon şi de sare. Iar ideea de-a o fi văzut undeva mă chinuia în aşa măsură că, după vreo trei luni, sănătatea îmi fu serios zdruncinată. Ceea ce începuse ca un simplu joc devenise o obsesie care mă ţinea treaz şi mă împiedica să mă concentrez asupra multiplelor mele obligaţii. Din ce în ce mai des, închipuiam unul din smaragdele pe care le schimba în fiecare zi. Pătrundeam în acea lume verde unde o întîlneam pe Mekor Hayyim, Zeiţa Smaragdelor şi a tot ce înverzeşte, precum tulpinile şi frunzişul primăvara. Frumuseţea-i era aproape insuportabilă. Simţeam cîteodată lacrimi picurînd în adîncul meu ca nişte stropi de ploaie pe un trotuar nevăzut, în întuneric. Ea nu era conştientă de prezenţa mea, dar într-o zi mă luă de mînă şi mă îndemnă să trec dincolo de acea formă inefabilă care e pojghiţa lucrurilor. Mîna îi era fierbinte sau îngheţată, nu ştiu. De atunci însă aşteptarea îmi deveni atît de îngrozitoare, încît mă hotărîi să fac ceva.

Vacanţa de Crăciun se apropia şi ne era tuturora teamă că în ianuarie Miss Emeralds nu va mai reveni la *college*, deşi reputaţia-i era de-acum atît de solidă, încît decanul vorbea despre ea ca despre o viitoare colegă. La solstiţiul de iarnă, cînd îşi isprăvi cursul, am ieşit fără permisiune din clasă şi am urmat-o fără să-mi pese prea mult să nu fiu văzut, într-atît mă temeam să n-o pierd. Ea îşi dădu seama de prezenţa mea şi se opri ca să-mi dea timp s-o ajung din urmă, dar m-am oprit şi eu, astfel că distanţa ce ne despărţea — vreo cincisprezece picioare — rămînea mereu aceeaşi. Puteam însă să-i adulmec mirosul de sare de mare, de care nările şi gura îmi erau pline. În cele din urmă, se întoarse şi făcu cîţiva paşi înspre mine. Am rămas pironit locului, simţind că era prea tîrziu să mai fug şi că, oricum, ar fi fost şi imposibil, fiindcă nu mai aveam puterea de a o face şi m-aş fi prăbuşit la pămînt fără să am răgazul de a schiţa vreun gest. Spre surprinderea mea, lucrurile se petrecură

cam ca în visul meu. Miss Emeralds veni către mine şi mă luă de mînă. Am tresărit, aşa era de rece sau de fierbinte. «*Bill*», spuse şi de atunci nimeni n-a mai îndrăznit să-mi spună aşa, «*Bill*, ce-ar fi să încetezi să te mai zbuciumi ? *Chiar dacă ai avea dreptate*, asta nu serveşte decît la a complica lucrurile, oare nu pricepi ?» Şi îşi văzu de drum, înaltă şi fragilă, cu mîna dreaptă ridicată a rămas bun sau a binecuvîntare, iar eu mi-am dat seama într-o străfulgerare că pogora din *Primăvara* lui Botticelli, că era zeiţa Venus ale cărei tălpi neprihănite abia atingeau pajiştea, a cărei prezenţă provoca miracolul vegetaţiei, a tot ceea ce *înverzea sub paşii ei.*

Eram sigur că toate reveriile mele nu erau simple halucinaţii : *era* efectiv Zeiţa şi, cine ştie de ce, fusesem singurul care-şi dăduse seama de asta. De cum izbutii să mă mişc, îmi continuai urmărirea gîfîind. Miss Emeralds nu se mai întoarse către mine. Se deplasa cu o viteză vertiginoasă, fără să dea impresia că se grăbeşte. La capătul puterilor, mi se păru că eram pe punctul de-a o ajunge, cînd împinse o poartă metalică şi dispăru într-o curte. O urmai fără preget.

Nu mică mi-a fost uimirea cînd am dat peste un loc viran, mărginit de patru ziduri de cărămidă şi plin de hîrtii fîlfîind alene în voia vîntului. Nu era nimeni acolo înăuntru şi nici urmă de vreo altă poartă nu întrerupea monotonia zidurilor de netrecut. Miss Emeralds, a cărei taină eram sigur că o desluşisem, dispăruse. Se făcu deodată foarte cald acolo, în timp ce sarea de mare îmi năpădea gura şi nările. Eram atît de sigur că n-o voi mai revedea niciodată, încît mă prăbuşii pradă unei febre îndelung reţinute.

*

* *

La spital, luni şi luni de zile îmi fu peste poate să întreb ceva despre Miss Emeralds, căci Ted L. nu mă vizita niciodată singur. O vedeam adesea în vis, mereu blîndă, tandră şi nevinovată. La trezire, simţeam în gură acel nelipsit gust de sare marină pe care l-am asociat cu prezenţa ei. Am aflat pînă la urmă că suplinitoarea noastră de istorie părăsise universitatea odată cu mine, pentru că bătrînul profesor se întorsese după vacanţa de Crăciun. Fusese deja aproape uitată şi nu-şi lăsase nimănui adresa. Dar ipoteza cea mai probabilă era că se întorsese la familia ei, în Tennessee.

Cînd, de bine-de rău, mi-am reluat cursurile, relaţiile mele cu profesorul de istorie, care era foarte mîndru de mine, deveniră de

aşa natură încît îndrăznii să-i cer noutăţi despre Mekor Hayyim. Spre surprinderea mea, îmi declară că nu cunoştea acest nume. Nu-şi amintea nici de numele suplinitoarei sale, dar era cu siguranţă altul. Trăgeam de aici amara concluzie că se senilizase.

Am vorbit din ce în ce mai puţin de Miss Emeralds, căci colegii mei, inclusiv Ted L., mă priveau cu un aer jenat. Odată, cînd ne aflam singuri vîslind fără grabă într-o barcă pe lacul din singurătăţile de la A., l-am întrebat pe Ted dacă-şi mai amintea de Miss Mekor Hayyim. «Se pare, răspunse el, că-i rosteai tot timpul numele cînd delirai. Vorbeai şi de o Miss Emeralds, te-am auzit chiar eu. Ce chestie, credeam că n-aveai să mai scapi.» «Dar suplinitoarea profesorului J., îl întrebai eu nerăbdător, cine era ?» Îmi descrise o fiinţă insipidă, ale cărei cursuri erau atît de monotone, încît toată lumea se refugia în jocul de cărţi ori în lecturi mai atrăgătoare. Îmi confirmă că acea domnişoară destul de trecută se întorsese la ai săi, în Tennessee.

Nu ştiu dacă nu cumva toată lumea urzise o conspiraţie a tăcerii în jurul celei supranumite Miss Emeralds, de teamă să nu mă facă să sufăr. De atunci am renunţat s-o mai caut, căci am fost şi încă mai sînt convins că era o Zeiţă ce nu-şi manifetase esenţa decît faţă de mine, după care fusese silită să se retragă într-o dimensiune inaccesibilă. Odată ce ai întîlnit, ai recunoscut şi iubit cu disperare o Zeiţă, nu mai poate fi vorba să te legi de vreo femeie. Ceea ce a înverzit sub pasul ei lin nu s-ar mai putea vreodată vesteji sau pierde.

Am dus o viaţă cu totul castă, mai rău — lipsită de orice ispită. Căci în fiecare noapte, vreme de mulţi ani, îi simţeam mîinile delicate şi reci atingîndu-mi fruntea şi mirosul de briză înfăşurîndu-mă ca un voal şi sarea de mare pătrunzîndu-mi în gură şi în nări şi rîsu-i cristalin izbucnind ca un izvor dătător de viaţă pe o pajişte fericită şi multicoloră.

Mă întreb doar de ce s-a manifestat în viaţa mea atît de timpuriu, eliberîndu-mă de orice dorinţă, de orice sclavie — oare nu mi-a dat astfel o dovadă de dragoste mult mai mare decît ar fi fost posesia, fie şi a unei zeiţe ?

Presimt că nu voi mai întîrzia prea mult s-o întîlnesc, iar mîngîierile-i dulci au acum ceva febril. Îmi place să cred că e nerăbdătoare să mă revadă faţă către faţă, să mă ia de mînă şi să mă ducă pe acel tăpşan care înfloreşte sub pasu-i uşor şi pe care-l binecuvîntează cu mîna ridicată. Căci o viaţă e scurtă, dar o iubire

credincioasă e lungă şi merită o răsplată pe care numai Zeiţa e în stare s-o acorde.

*
* *

Cît a trăit profesorul William H., nu s-a ştiut că pasiunea sa fusese să colecţioneze smaragde. Or, în apartamentul său s-au găsit smaragde în valoare de peste trei milioane de dolari. Colecţia lui de la Boston, Massachusetts, conţine o piesă unică pe care a cumpărat-o nu se ştie cu cît de la un lama tibetan provenit din mînăstirea de la Tashihunpo. E vorba de celebra piatră numită Ochiul Zeiţei Tara.

Ochiul Tarei nu e cel mai mare smaragd din lume. În 1963, s-a furat din Muzeele Borgia, de la Roma, un disc de smaragd cu caractere magice încrustate, datînd din cel de-al doilea sau al treilea veac al erei creştine, a cărui valoare este inestimabilă. Discul încă n-a fost regăsit.

William H. a realizat fără îndoială cea mai bogată în smaragde colecţie specializată din lume : ea totalizează peste 1900 de pietre, în cea mai mare parte montate, solitare sau însoţite de briliante. Este deschisă vizitatorilor în fiecare vineri, între orele 11 :00 şi 19 :00.

ALERGĂTORUL TIBETAN

Iarna din anul Iepurelui de Lemn a fost foarte grea. Multe mame încolţite de frig şi de gînduri sinistre şi-au abandonat odraslele ; cele mai curajoase au răzbătut în timpul nopţii pînă la porţile mînăstirii din Tashihunpo, încredinţate fiind că fiii lor, dacă ar fi izbutit să rămînă în viaţă pînă a doua zi, ar fi devenit Scufii Galbene în acel loc în care adastă în persoană Buddha cel Roşu al iubirii şi al milostiveniei, Amitâbha. Călugării galbeni îi primesc la ei pe cei mai mulţi dintre copiii sănătoşi, îndeosebi de sex masculin. Dimpotrivă, mamele lipsite de speranţă şi cele care aduseseră pe lume fete le lăsau trupurile uneori deja inerte în pădure, aproape de Shigatse, în calea vrăjitorilor şi a tîlharilor, cărora, din pricini numai de ei ştiute, le place grăsimea sau carnea de copil fraged.

Prin pădure hălăduiau smintiţi, asasini şi necromanţi ; călugări negri, magicieni imprevizibili ; foste Scufii Roşii, călugări din secta Ñin-ma-pa ; unii călugări galbeni, Gelugpas vagabonzi, care erau dintre cei mai primejdioşi (soldaţii şi oamenii din popor îi ucideau de cum îi zăreau) ; cîţiva fugari din secta Kagyudpa, şamani Bon şi unele vrăjitoare care-şi aflau plăcerea în a zbura prin aer cu ajutorul pomadelor cu care-şi frecau subsuorile şi părţile ruşinoase[1]. Şansa ca un copil părăsit să supravieţuiască în aceste condiţii era neglijabilă ; şi totuşi, dacă n-aveau o nevoie urgentă de grăsimea

---

[1] În privinţa vrăjitoarelor care-şi ungeau tradiţionala coadă de mătură şi, în general, corpul, cu unguente halucinogene, v. pe larg întreaga discuţie în I.P. Couliano, **Eros et Magie à la Renaissance — 1484**, Flammarion, 1984, pp. 204 sq. (n. trad.).

lor, vrăjitoarele mai salvau uneori fete, din prozelitism, în vreme ce călugării negri şi Ñin-ma-pas, care practicau magia, se comportau derutant. Aceşti magicieni impenetrabili îşi aveau ştiinţa şi raţiunile lor ; de aceea, în unele cazuri rare, îi ţineau în viaţă pe copiii de sex masculin.

Între anahoreţii şi alungaţii din pădure era şi un călugăr roşu cu o înfăţişare deosebit de înfricoşătoare, care nu băga în seamă pe nimeni şi pe care toată lumea îl lăsa în pace ; era cunoscut sub porecla ironică de Gya-zò, însemnînd «Ocean (de Înţelepciune)». Într-adevăr, călugărul cu pricina nu spunea niciodată nimic : imposibil să-ţi dai seama de ştiinţa lui. Ar fi la fel de fals să spunem că Gya-zò era un om bun, pe cît ar fi să susţinem că nu era. Binele în Tibet n-are nimic de-a face cu binele nostru : acolo, să abandonezi copiii nu e un rău, iar să-i salvezi nu e un bine, cu excepţia anumitor cazuri cînd destinul copilului cere ca el să rămînă neapărat în viaţă. Gya-zò, care, ca orice magician, ştia să desluşească semnele subtile ale destinului, asculta de această lege. De aceea, într-o noapte cu osebire friguroasă, pe cînd se preumbla activîndu-şi centrul căldurii lăuntrice prin tehnica *tum-po*, el se opri dinaintea cadavrului livid al unui copil părăsit. Pentru oricine altcineva, în afară de cîţiva vrăjitori, copilul era cît se poate de mort ; nu şi pentru Gya-zò, care percepea în plus şi necesitatea imperioasă a recuperării lui. Gya-zò, călugăr Ñin-ma-pa fără vîrstă, ştia că poporu-i era ameninţat de o tragedie ; copilul din faţa lui avea să fie o parte a acestei tragedii şi el nu putea să dispară înainte de a-şi fi îndeplinit menirea. Şi fosta Scufie Roşie îi transmise din căldura sa şi din puterea scuipatului său cu care-i frecă fruntea, executînd apoi toate operaţiunile reanimării trupului pe care-l purtă pînă la porţile mînăstirii din Tashihunpo, încredinţîndu-i-l fără nici un cuvînt călugărului portar.

Acesta îl duse la *on-po*, astrologul care-i întocmi pe dată horoscopul, ca să vadă cine era şi dacă trebuia să trăiască ; el stabili imediat că pruncul nu era reîncarnarea cuiva de seamă, dar că avea să se facă folositor ca Alergător al mînăstirii. După care *on-po* şterse horoscopul ca să refolosească tăbliţa de lemn şi pruncul primi numele de rTe-hu, «Calul alb» ; nimeni nu observă că o ciudată conjuncţie în cea de-a Şasea Casă prevedea că rTe-hu nu va înceta *niciodată* să alerge.

*
* *

La vîrsta de cinci ani, rTe-hu deprinsese deja temeiurile artei de a alerga. Oricine poate alerga un sfert sau o jumătate de ceas, dar nimeni, în afara alergătorilor tibetani, nu poate alerga fără întrerupere vreme de luni de zile, de ani sau, dacă e nevoie, vreme de veacuri (organismul unui alergător *nu se uzează atîta timp cît el aleargă* ; prin urmare, el n-are cum să moară de moarte naturală, ci va sfîrşi, mai devreme sau mai tîrziu, prin *a fi ucis* de ceva anume).

Alergătorul tibetan n-are individualitate ; a fost crescut într-o mînăstire, dar nu e călugăr («Alergarea nu e treabă de călugări», glăsuia o vorbă apocrifă a lui Padmasambhava). E o maşină perfectă, condiţionată de anumite cuvinte de cod pe care numai doi sau trei lama le cunosc. Aceste cuvinte declanşează accesul la o zonă secretă, unde este îngropat un mesaj verbal pe care alergătorul însuşi îl ignoră cu desăvîrşire şi pe care nu l-ar elibera decît în urma unei secvenţe corecte de fapte, cuprinzînd *persoana* potrivită, *gestul* potrivit şi *cuvintele* potrivite. După aceea, alergătorul, conştient de astă dată, memorează cu ajutorul unor imagini un mesaj aparent important, dar pe de-a-ntregul fals. Dacă e prins şi torturat, un bun alergător este antrenat să reziste atît timp cît o confesiune prematură ar putea trezi bănuieli. Exagerîndu-şi puţin suferinţa, el va lăsa să-i scape în cele din urmă mesajul fals, în vreme ce acela adevărat va rămîne pentru totdeauna protejat, pînă cînd destinatarul îl va elibera (dacă alergătorul e prea cunoscut şi riscă să fie interceptat în orice clipă de nişte adversari dibaci, tehnica este mai complicată, fiindcă şi mesagerul este mult mai expus ; astfel, i se încredinţează o scrisoare secretă pe care răpitorii săi s-o dibuiască fără prea mare greutate ; dar, fiindcă totuşi îl vor supune la cazne şi se vor aştepta ca primul mesaj să nu fie cel adevărat, alergătorul va fi memorat mai multe texte pe care le va comunica pe măsură ce torturile vor deveni mai chinuitoare ; arareori se întîmplă, dar lucrul nu este nicidecum imposibil, ca un alergător să fie omorît în timpul misiunii). Presupunînd acum că destinatarul nu mai există sau că e plecat pe undeva, alergătorul îi va răspunde unui prim şi, eventual, unui al doilea înlocuitor al lui. În cazul cînd *toţi* destinatarii ar fi absenţi, alergătorul ar trebui să se întoarcă la trimiţător (sau la unul din cei doi înlocuitori ai lui), care-l poate elibera de sarcină. Posibilitatea însă ca atît destinatarii cît şi trimiţătorii să dispară fără urmă n-a fost niciodată prevăzută ;

în acest caz, alergătorul ar trebui, în principiu, să continue să alerge în căutarea lor o veşnicie.

Cînd cele două mesaje — cel adevărat, care nu-i este accesibil alergătorului, şi cel fals, care-i este — s-au întipărit fiecare în nişte zone complet diferite ale memoriei sale, alergătorul intră în meditaţie. E drept, «alergarea nu e treabă de călugări», dar un alergător precum rTe-hu, care şi-a petrecut toată viaţa în mijlocul călugărilor cu excepţia nopţii lugubre cînd a venit pe lume, deprinsese mult mai multe despre tehnicile religioase decît avusese ordinul şi intenţia de a-i transmite cel ce-l instruise. Pînă la urmă, instructorul a cedat în faţa zelului dovedit de copil şi i-a strecurat în taină mai multe imagini de meditaţie pe care, la drept vorbind, învăţăcelul nu era deloc obligat să le cunoască şi folosească. În general, de cînd porneşte şi pînă în clipa cînd îşi atinge ţinta, un alergător poartă în spirit imaginea acelui lama care trebuie să-l elibereze de invizibila-i povară. În tot acest timp, trupul lui aleargă fără oprire şi, cu toate că nu *vede* nimic din drumul parcurs, el se pricepe să-i ocolească toate obstacolele şi face chiar minuni de îndemînare, datorită unui soi de simţ lăuntric ascuţit la maximum. Vreme de săptămîni întregi, dacă trebuie, trupul i se mişcă zi şi noapte, fără să simtă oboseala, foamea ori setea. Alergătorul nu este un simplu om decît în scurtele răstimpuri cînd aşteaptă să-i fie încredinţat vreun mesaj. Atunci doar bea el ceai cu unt şi doarme ; atunci se lansează în discursuri stupide despre viaţă şi moarte ; atunci participă pe deplin la condiţia umană.

rThe-hu nu recurgea la aceeaşi tehnică banală precum confraţii săi ; călugărul care-l instruise îl învăţase pînă şi meditaţia asupra desăvîrşitei contopiri cu Zeiţa Tara, cea verde ca smaragdul, şi în această stare de perfectă fericire se aşternea el la drum. Iar Zeiţa Verde sfîrşise ea însăşi prin a se complace în îmbrăţişarea Calului Alb. Cîteodată îl vizita chiar şi atunci cînd se odihnea şi-i transmitea tot felul de cunoştinţe ; era o fiinţă plină de voie bună, iar lui rTe-hu îi plăcea s-o întîlnească oricînd. De aceea, perioadele-i omeneşti nu erau de fapt cu adevărat omeneşti ; Zeiţa îl ferea de orice pasiune funestă şi-l învăţa cumpătarea.

*

* *

Toţi lama ştiau deja de veacuri că anul Tigrului de Fier avea să-i aducă ţării lor cotropirea, iar pe ei avea să-i împrăştie în lumea

largă. Erau obsedaţi de *roţi*, căci ştiau că distrugerea lor va coincide cu pătrunderea *roţilor* în Tibet. De aceea, orice vehicul cu roţi era acolo riguros interzis.

Cînd cotropitorul trecu frontiera pe tancuri purtate de tot felul de *roţi*, toţi alergătorii disponibili se repeziră să ducă vestea la mînăstirile din Miazănoapte şi de la Apus. rTe-hu, aflat în Lhasa, fu imediat trimis la Shigatse cu două misiuni distincte, dintre care una era să-i transmită maestrului său un secret indicibil, iar cealaltă să-l prevină pe Tashi Lâma, Încarnarea lui Amitâbha în persoană, de primejdia iminentă. Dar călugării din Tashihunpo prinseseră deja de veste şi se îndreptaseră către Sikkim, ca să treacă frontiera în India : tragică eroare, fiindcă duşmanul era deja acolo şi avea să-i măcelărească aproape pe toţi, distrugîndu-le comorile inestimabile pe care le purtau cu ei — suluri conţinînd toate comentariile la *sutre* — şi jecmănindu-i de lucrurile lipsite de importanţă, precum aurul şi bijuteriile consacrate (smaragdul zis Ochiul Zeiţei Tara însă ajunse neatins la Bihar şi de acolo, prin Delhi, pînă în Alpii elveţieni, unde fu reaşezat în locaşu-i tainic ; recent, a fost transportat, după cît se pare, la Boston, Massachusetts).

Astfel, rTe-hu nu mai găsi pe nimeni la Tashihunpo care ar fi putut să-i primească mesajul. Făcu deci cale întoarsă şi reveni în Lhasa, de unde Dalai Lama şi suita sa fugiseră la timp, nu către Miazăzi, ci către Apus ; într-adevăr, ţinînd-o într-o goană nebună, aveau să i-o ia înainte duşmanului cu cîteva minute şi, abandonînd aurul, dar nu şi sulurile sacre, aveau să ajungă la Shrinagar şi de acolo în Elveţia. Oraşul sfînt era deja ocupat ; puţin lipsi ca rTe-hu să nu fie arestat, dar trupu-i ştiu să profite de confuzia generală şi continuă să alerge, în timp ce spiritul i se bucura imperturbabil de suava îmbrăţişare a Zeiţei Verzi.

Legături subtile se urziseră între Calul Alb şi al său lama ; de aceea, alergătorul se îndreptă pe dată către locul unde stăpînul său tocmai îşi dăduse sufletul. Acum nu mai exista nimeni care să-l elibereze de mesaj şi alergătorul tibetan putea fi socotit ca rătăcind la infinit, *fără să ştie ce anume ducea cu sine.*

Într-adevăr, mesajul pe care-l memorase conştient spunea adevărul : *Roţile sînt aici.* În consecinţă, mesajul căruia rTe-hu îi ignora pînă şi existenţa trebuia să privească un adevăr de ordin superior. Pe de altă parte, nici nu era exclus ca, de astă dată, cele două mesaje să fi fost inversate dintr-un motiv oarecare sau fără nici un motiv, în confuzia momentului. Lama care i le încredinţase

îşi găsi moartea organizînd o diversiune ca să-i permită lui Dalai Lama să ajungă la frontieră ; stăpînul lui rTe-hu şi cei doi înlocuitori ai lui fură ucişi într-o ambuscadă înainte de a ajunge la Sikkim.

Pradă jubilaţiei constante a contopirii cu Tara, Zeiţa Verde, Calul Alb îşi urmă cursa fără de oprire. Împovărat de două taine formidabile, dintre care una atît de îngrozitoare încît nimeni n-o cunoştea, el alerga printre oamenii care, ocupaţi cu ale lor, nu-şi dădeau seama de nimic. Puţin le păsa lor că Tibetul fusese cotropit, puţin le păsa de mesajul indicibil depus în străfundurile sufletului lui rTe-hu, acolo unde conştiinţa sa n-avea acces. Nevăzînd pe nimeni şi nefiind văzut de nimeni, alergătorul tibetan trecu de Darjeeling, se înfundă în Bihar şi se îndreptă către Miazăzi fără să simtă nici oboseala, nici foamea, nici frigul, nici căldura, nici strigătele de groază şi aceasta, în principiu, avea să dureze o veşnicie, căci nu mai exista nici o instanţă care să-l controleze, cu excepţia Zeiţei Verzi ce se complăcea în îmbrăţişarea lui.

Aproape trei ani trecuseră de la plecarea lui cînd, pasămite, Zeiţei i se făcu milă de el, pentru că rTe-hu străbătuse deja în zig-zag o bună parte din Madhya Pradesh şi atunci o sfîrşi — şi nu din vina lui, de bună seamă — sub roţile unui automobil la Jabalpur şi-şi dădu sufletul pe loc.

În clipa aceea, agregatul care purtase numele de Calul Alb începu să se desfacă în părţile-i componente : carnea i se întoarse în pămînt, sîngele — în apă, răsuflarea — în vînt, lumina din ochiul stîng — în Lună, lumina din ochiul drept — în Soare, mesajul cunoscut — în tărîmul murmurelor, Zeiţa Tara — în lumea-i de smaragd, iar taina indicibilă — în cea mai misterioasă parte a acestui colţ de univers, acolo unde lucrurile disparate dobîndesc un înţeles prea complex spre a putea fi definit, prea subtil ca să devină limbaj.

De astă dată, *on-po* se înşelase : mult mai mult decît fugarii care se stabiliră aiurea, rTe-hu fusese teribil de important în istoria ţării sale, în aşa măsură chiar încît unii sînt înclinaţi să facă din el un Buddha Tăcut, un *Pratyeka Buddha.* Prin moartea alergătorului, ultim depozitar al mesajului, Tibetul săvîrşise un ciclu care se încheia acum în scrîşnetul roţilor, în indiferenţa oamenilor, în munţii înzăpeziţi ai Elveţiei, în librăriile de ştiinţe oculte, în magazinele de tămîie şi relicve, în locul din Boston, Massachusetts, unde Ochiul Imperturbabil al Zeiţei Tara veghea asupra lumii de smaragd a reţelei bancare *Bay Banks.*

*

* *

Călugărul roşu, acum foarte bătrîn şi mai puţin înfricoşător, nu se mai afla în pădurea de la Shigatse, ci într-un lagăr de reeducare, alături de tîlhari, asasini, canibali şi vrăjitoare nepocăite. Tot nu rostea nici un cuvînt, iar cei ce mai puteau vorbi îl numeau tot Gya-zò.

Îşi ridică privirea către pădurea de pini verzi care foşniră deodată departe, dincolo de sîrma ghimpată. Venise clipa cînd cel din urmă mesaj avea să se întoarcă în neant. Gya-zò îşi îndeplinise misiunea şi-i pătrunsese înţelesul : nu existase decît pentru a-l salva pe alergătorul tibetan, individul în interiorul căruia fusese îngropată cea mai teribilă taină de pe această lume. Firește, nici Gya-zò, nici rTe-hu, nici lama care i-o încredinţase nu cunoşteau această taină ce se afla acum la adăpost de oameni. Şi Gya-zò îşi găsi pacea, cu ochii aţintiţi la pădurea de smaragd ce se făcu translucidă, apoi transparentă ca un geam verde dincolo de care nu se află nimic.

JOCUL DE SMARAGD

Totul a început ca un joc. I s-a spus jocul de smaragd.

Obişnuia să privească o bucată de piatră verde translucidă şi să încerce să pătrundă în interiorul ei. La început, totul era pură fantezie. Nu i se întîmpla să întîlnească fiinţe, doar nişte forme asemănătoare reziduurilor de alte minerale care sînt cel mai adesea prezente în acea varietate de beriliu, numai că mai mari şi mai complicate. Mai tîrziu, a început să întrezărească înăuntru lungi, misterioase coridoare şi s-a aventurat prin cîteva dintre ele, pînă cînd teama şi liniştea lumii de smaragd au făcut-o să dea înapoi. Alergînd cu sufletul la gură, voia să iasă de acolo şi inima-i bătea năvalnic o vreme.

Într-o zi şi-a dat seama că atmosfera verde de acolo nu era rece şi a auzit nişte sunete frumoase, deşi disonante, scoase de instrumente de suflat. S-a oprit pe un coridor şi a ascultat. Pentru prima dată, a izbutit să-şi stăpînească teama şi a dorit să meargă mai departe. Locul era ademenitor. Era o boltă mare, roşiatică, avînd la partea de sus un fel de coş de fum. Ajunse la el fără dificultate şi-şi continuă explorarea în sus la fel de uşor de parcă ar fi mers normal. Ceva delicat ca o iarbă invizibilă îi mîngîia obrajii şi picioarele goale. Braţele şi le pierduse pe undeva şi nu putea să le mai găsească, dar nu-i păsa. Traversă un curs de apă surîzător şi ajunse la un ţărm de purpură. Presimţea marea de smaragd, dar nu putea s-o vadă. Ar fi zis că e undeva înapoi, dar nu exista nici un înapoi. Cum stătea aşa în picioare, o cărare i se aşternu în cale, şerpuind printre nişte arbuşti fragili de cristal, galben-verzui, agitaţi de o boare ce aducea foarte mult cu un şarpe înaripat. Ciocnirea

lor producea niște sunete vesele, ca niște fluierături. Zîmbi și toți arbuștii părură tare fericiți din pricina asta și atunci își pierdu un picior și apoi și pe celălalt, sau poate asta să fi fost mai tîrziu, lîngă fîntîna înghețată păzită de un impenetrabil fluture de noapte-șoim ? Oricum, nu izbutea să-și mai găsească nici un mădular, dar nu-i păsa cîtă vreme îi era lesne să se ducă oriîncotro voia. Mai avea încă ochi și poate nimic altceva. Își arunca privirile de jur împrejur și totul era în regulă.

Nu se aștepta, dar cînd nu mai fu nimic de privit, încît ochii-i nu mai aveau întrebuințare, tocmai atunci o întîlni pe Zeița de smaragd. În fiecare piatră verde e o mică Zeiță care este în același timp marea Zeiță a tuturor smaragdelor. Dacă ești *în* piatră, ea pare întotdeauna mare, deși n-ai cum s-o vezi, întrucît nu-i nimeni pe care să-l vezi și nimic de privit. Zeița se află într-un fel acolo, dincolo de frontierele smaragdului, iar tu nu ești niciunde și n-ai traversat nici o frontieră. Te simți ca un contrabandist, deși nu faci nici un fel de contrabandă.

Nu putea spune nici măcar ce era ea însăși, necum ce sau unde era Zeița. Trecu un delfin, un iepure negru, un arici. Voia să spună ceva și nu-și mai nimerea gura, cu toate că cineva o săruta delicat.

Roși și atunci știu că Zeița era deopotrivă sărut și roșeață-n obraji și țărm purpuriu și arici și pierdere a mădularelor și lipsa de înapoi și frontieră invizibilă și iepure negru și curs de apă surîzător și suferință arbuști delfin

și toate acestea o îndemnau să continue și să treacă dincolo de frontiera de smaragd

unde picioarele-i goale atingeau iarba subțire sau poate un cîine mare i le lingea

orice ar fi fost era foarte tare îndrăgostită cînd traversă frontiera de smaragd.

Totul începuse ca un joc, dar acum știa coridoarele și bolțile și locul unde-și pierduse brațele și putea spune sunetul fiecărui arbust mîngîiat de vîntul șerpuitor și simțea distincția subtilă dintre sărut și roșeață, deși nu era nimeni și nimic de simțit. În același fel, iubirea era iubire și n-avea nici un obiect și toate acestea erau Zeița, care-o lua tot mai departe și mai departe dincolo de frontiera de smaragd.

Şi, cu toate că nu exista nici în afară şi nici înăuntru, uneori ieşea din lumea de smaragd şi de fiecare dată Zeiţa venea cu ea.

Puteam *simţi* toate astea, nu conta dacă ochii-mi erau închişi ori deschişi. Era atît de frumoasă şi de proaspătă, iar de fiecare dată umbra unui iepure negru traversa încăperea, sau se auzea un glas de delfin.

Totul a început ca un joc. S-a terminat ca un lucru familiar, jucătorul însuşi făcînd parte din jocul de smaragd.

CONSPIRAȚIA SUFLETELOR INDIENILOR

În 1927, Carl Gustav Jung — odihnească-i-se anima *în pace, pe tărîmul marilor vizionari ! — constată că locuitorii Americii de Nord deveniseră aidoma indienilor în așa măsură că luaseră de la ei nu doar tenacitatea, idealul eroic și fanteziile, ci și* caracterele fizice. *Observația aceasta, de o natură foarte personală, îi fusese prilejuită în Statele Unite de muncitorii dintr-o uzină. Ca s-o facă «științifică», Jung cita în sprijinul ei numele aproape legendarului Franz Boas, care ar fi demonstrat că fiii de emigranți născuți în Statele Unite suferă, în înălțime, greutate și mai ales dimensiuni craniene, niște modificări destul de semnificative față de părinții lor proveniți din Europa.*

De fapt, Boas, în cercetările-i de antropometrie publicate între 1909 și 1922, nu vorbea de indianizare, ci doar de americanizarea *emigraților sau a celor numiți* half blood, *într-atît este de adevărat că fenomenul acesta îl constatase chiar și la indienii metisați. Chipurile alungite, emaciate și înnegrite de oboseală și de reziduuri metalice pe care Jung le văzuse defilînd la ieșirea din uzină corespundeau probabil imaginii pe care psihanalistul însuși și-o făcuse despre indieni ; dimpotrivă, indianul din America de Nord are fața mult mai latã decît a americanului actual.*

Asta nu înseamnă că teoriile lui Jung privind sufletul indian ce continuă să trăiască în americanul de astăzi nu-și găsesc o confirmare — singura, de altminteri, pe care o cunosc — într-un document destul de derutant, odinioară accesibil într-un singur exemplar la Koninklijke Bibliotheek din Haga și astăzi definitiv dispărut : De samenzweering van den zielen der Indianen (**Conspirația sufletelor indienilor**). Vertaald uit het Spaansch in het Nederlandsch door Samuel van Haeren (**Traducere din spaniolă în olandeză de S. v. H.**), *tipărit*

în 1918 sau puțin mai înainte de Drukkerij Shemoth, 's-Gravenhage (**Tipografia Shemoth, Haga**). *Acum treisprezece ani, mi-am scos mai multe pagini de note înghesuite după acest document, pe care mă voi mărgini să le transcriu aici fără a adăuga nimic. În zadar am încercat să regăsesc opusculul, ce purta mențiunea «rar», în noua Koninklijke Bibliotheek, care s-a mutat de atunci. Mai mulți funcționari mi-au confirmat că, de altfel, vechile cataloage nu păstrau nici urmă din el și că, în consecință, această carte nu aparținuse niciodată Bibliotecii. Mai mult, Repertoriul general al publicațiilor olandeze nu menționează nici volumul însuși, nici pe tipograful Shemoth : ca și cum am zice că nici unul n-a existat vreodată.*

Dacă notele mele seamănă cu originalul, acesta fusese redactat într-un stil comercial laconic și pe alocuri căutat ; niște fraze bizare întrerupeau ca niște cratere de explozii monotonia povestirii : cititorul era proiectat într-un abis brusc surpat la picioarele sale, dar experiența, fulgurantă, ținea deja de trecut cînd se punea să reflecteze asupra ei. Și iarăși deșertul prozei lipsite de inspirație a lui van Haeren acoperea urmele adîncurilor căscate.

Notele mele păstrează destule citate din povestirea originală. În majoritatea cazurilor, le-am pus în relief cu caractere mai groase.

*

* *

Samuel van Haeren aparţine unei familii de evrei sefarzi care, scăpaţi de la un *autodafé* în 1598, veniră să se stabilească la Haga, unde deschiseră o tipografie (oare mă înşel eu, sau aceşti Van Haeren au lucrat cu fraţii De Bry, iar unul din ei s-a căsătorit mai tîrziu cu fata lui Michael Maier ? Dacă aşa stau lucrurile, atunci sînt strîns legaţi de mişcarea Rosicrucienilor şi de toate evenimentele mai importante din prima jumătate a secolului al XVII-lea).

Mulţumită lui Dumnezeu, către 1880 întreprinderea Van Haeren e înfloritoare. Samuel se îmbarcă din dorinţa de a cunoaşte lumea. Pe vremea aceea, încă nu împlinise treizeci de ani. Cine ştie de ce, transportă arme în Mexic, iar imediat după aceea e văzut întreţinînd relaţii strînse cu indienii Siux din Statele Unite. Acolo întîlneşte un metis, pe un anume Luino, urmărit pentru comerţ ilicit de arme şi de alcool. Luino e socotit şi se consideră el însuşi unul din cei mai buni prieteni ai indienilor Sioux : fusese adoptat de un trib şi se însurase cu fiica şefului. Hăituit de federali, se deghizează în babă, ceea ce-i aduce o poreclă răutăcioasă din partea anumitor adolescenţi. Şi totuşi se spune că alcoolul lui e otrăvit,

iar prima pusă pe capul lui, «mort sau viu», urcă de la 100 la 250 de dolari. Van Haeren e impresionat de amărăciunea dovedită de Luino ori de cîte ori vine vorba despre soarta indienilor şi ajunge la concluzia **că soarta lor e ca a noastră, fiindcă au fost alungaţi de pe pămînturile lor şi vor fi de-a pururi în exil** (*in ballingschap*) şi chiar că nu vor exista de fel profeţi şi patriarhi care să-i readucă acasă, pentru că patria lor e acolo unde nu mai e (*omdat hunne Vaderland is daar waar zy niet meer is* ; p. 7).

Pe la 1885, alcoolul a făcut ravagii enorme printre indieni, iar rezistenţa pe care o opuneau armatei federale devine din ce în ce mai slabă. Temîndu-se de ce-i mai rău, Luino se hotărăşte să dispară de prin acele locuri ; înainte însă de a dispărea, îi încredinţează lui Van Haeren un carnet pe care acesta nu se grăbeşte să-l citească. El însuşi petrece ani mulţi în America Latină, unde, după cît se pare (el n-o spune explicit), e angrenat tot în comerţul cu arme, ocupaţie primejdioasă ce-l duce o dată pînă la spînzurătoare. Scăpat *in extremis*, e sărac şi bolnav, **într-atît încît credeam că sfîrşitul îmi era aproape şi nu mă rugai lui Dumnezeu să-l mai lungească, pentru că văzusem tot ce era de văzut pînă la vîrsta de treizeci şi şase de ani şi fusesem primit şi în aşternuturile regilor şi în paiele sărmanilor şi-mi trecuseră prin mînă averi şi le cîştigasem sau le pierdusem şi era acelaşi lucru.** Dar norocul îi mai surîde o dată, se îmbogăţeşte şi se îmbarcă înspre Europa pe la 1890. Din cauza iernii grele, vaporul nu ajunge la Rotterdam decît la începutul lui aprilie ; Van Haeren aşteaptă dezgheţul la Londra şi din plictis şi melancolie deschide carnetul lui Luino, care la prima vedere i se pare «tare obscur». Cîteva zile după aceea, descoperind că scrierea conţine totuşi o «adîncă înţelepciune» şi dezvăluie un «adevăr insuportabil», se pune febril s-o traducă din spaniolă în olandeză, sub titlul de *Conspiraţia sufletelor indienilor*. Traducerea ocupă paginile 17-45 din opusculul lui Van Haeren. Tot ce precede i-a slujit de introducere.

Conspiraţia sufletelor indienilor

Taină dezvăluită lumii de Luino
şi tradusă din spaniolă de S. v. H.

Se crede îndeobşte că indienii au fost alungaţi de pe pămînturile lor pentru că au fost fie prea proşti, fie prea neştiutori, fie încă uneltitori şi dezbinaţi. Dar cea din urmă lovitură ce li s-ar fi dat

ar fi fost alcoolismul. Astfel, i se atribuie alcoolismului, mult mai mult decît războiului însuşi, exterminarea majorităţii indienilor.

E drept că nu mare era viclenia indienilor, de vreme ce ei îşi respectau promisiunile. Îşi închipuiau că toată lumea era ca ei. Războinicii lor însă valorau cîteodată cît o sută de adversari şi nu erau mai puţin cruzi decît aceştia.

Ce s-a întîmplat nu s-a întîmplat nici din prostie, nici din încăpăţînare, nici din lipsă de răutate.

De unde reiese că, în cele din urmă, alcoolul ar fi cîştigat războiul. **Au căzut ca niște găini bete**, spun alţii. Ipoteza n-ar fi lipsită de orice verosimil. Cu toate acestea, ar însemna să ignorăm înţelepciunea indienilor de-ar fi să-i dăm crezare. Cea mai mare parte, e adevărat, a căzut ca o turmă de porci beţi. Dar nu din predispoziţie naturală, ci dintr-o *poruncă* de sus au făcut-o, deşi ignorau existenţa unei asemenea porunci. **Fără s-o știe, au îndeplinit planul înțelepților, ce nu era lipsit de maliție. Într-adevăr, planul lor era sinistru, însă numai pentru cei răi și anume chiar în clipa cînd se bucurau de înjosirea celor buni.**

Înţelepţii s-au întrunit într-un foarte tainic Consiliu, uitînd toate vechile discordii ce despărţeau limbile şi triburile. Nimeni n-a ştiut de aceasta, în afara înţelepţilor înşişi. Iar cei care, morţi fiind ori suferinzi, nu putură să participe în carne şi oase, îşi trimiseră sufletele sub aparenţa unor tinere femei. Fu cu adevărat evenimentul cel mai de seamă ce poate fi imaginat : între înţelepţi se aflau nişte *squaws* şi ele erau mai înţelepte decît înţelepţii !

Unde se află un înțelept, nu trebuie să existe vreo femeie la douăzeci de picioare împrejur. Unde sînt doi înțelepți, nu trebuie să existe vreo femeie la două sute de picioare împrejur. Cînd vaginul (sau coapsa ?) femeii va sta alături de coapsa înțeleptului, sfîrșitul lumii îi-va aproape : ba chiar e la îndemînă și i se simte mirosul de păr umed. Căci la ce bun să păstrezi aparențele (adică la ce bun să le interzici femeilor să fie prezente la Marele Sfat) cînd pămîntul (sau : epoca, secolul) se cutremură din temelii ?

Şi înţelepţii în viaţă ţinură sfat împreună cu sufletele înţelepţilor defuncţi, iar acestea le spuseră (citat din tratat) : **Iapa albă a fătat pentru ultima oară. Va fugi, va fugi și nimeni n-o ști că n-a crăpat. Va călca în picioare grumajii ucigașilor ei. Fiindcă s-a zis : n-ai cum să smulgi inima fără să frîngi coastele.** Sufletele înţelegeau prin asta că, în aparenţă, indienii vor pieri ca nişte găini bete. Numai

în aparență însă. Căci iată teribila (sau : înfricoșătoarea) taină a celor o mie de miriade de suflete :

Din cele mai vechi timpuri, trupurile indienilor au fost însuflețite de o mie de miriade de suflete indestructibile. Sufletele nu erau distribuite cîte unul pentru fiecare trup ; doar războinicii și înțelepții aveau cîte un suflet și cîteodată chiar mai mult de unul. Femeile și copiii posedau numai o mică părticică de suflet, zisă «rază de lumină». Sufletul intra în războinic odată cu inițierea, fiind invocat de Colegiul Șamanilor. Cu fiecare adversar ucis, războinicul capitaliza «raze de lumină» : avea atîtea cîte pene la banderolă, dar n-avea niciodată tot pe-atîtea suflete (tratatul rezerva două pagini raționalelor insondabile ale distribuirii sufletelor și «razelor de lumină» ; din păcate, se pare că n-am înțeles nimic din asta, pentru că în notele mele nu fac decît această scurtă mențiune). **Pretutindeni există raze de lumină, în omul alb și în lupul de prerie, în întreitul strigăt al cucuvelei și în buruieni. Dar nu există decît o mie de miriade de suflete, iar unele dintre ele se odihnesc de veacuri.** Asta înseamnă că rămîn întotdeauna niște suflete nefolosite. Cît despre întreitul strigăt al cucuvelei, e un semn prevestitor de moarte la indienii Sioux.

Marele Sfat al înțelepților defuncți și vii s-a ocupat de soarta celor o mie de miriade de suflete. Toți acei războinici, dintre care mai mulți — fură rostite și nume — avuseseră cîte patru sau chiar mai multe suflete, toți acei războinici aproape indestructibili fuseseră uciși acum prin trădare. Trebuia oare așteptat ca sufletele lor să se întrupeze iarăși și să-și reverse răzbunarea sîngeroasă asupra ucigașilor și a urmașilor lor ? Cei mai naivi dintre înțelepți aclamară această propunere (pur teoretică) cu mult entuziasm. Dar acea *squaw*, adică imaginea strălucitoare de frumusețe a celor șapte suflete ale șamanului Șoimul-Soarelui-Sîngeros (sau : Șoimul-Crepuscular ; tratatul spune în această privință : **Căci ochiul șoimului în amurg se înflăcărează ; zărește rîma la șapte coți sub pămînt și-o face să iasă — sau : o scoate din cotlonul ei —**, acea *squaw* nu fu de aceeași părere. Ea închipui următorul plan, pe care toți înțelepții îl acceptară și-l puseră în aplicare fără întîrziere :

Indienii sînt alungați, n-au nici o șansă de a-și duce la bun sfîrșit răzbunarea umilințelor prezente. Hăituiți fără milă, sînt sortiți martiriului veșnic. Sufletele n-ar avea vreme să se întrupeze, că din nou ar ieși din trupuri. Ciudată răzbunare, să vrei să tot suferi ! Nu, trebuie atacat direct și singura posibilitate e ca toate cele o mie de miriade

de suflete să se elibereze mai întîi de trupuri, ca să poată apoi pune stăpînire pe trupurile Oamenilor Albi. **Omul alb nu va ști niciodată că răzbunarea se împlinește prin el însuși. Va da ascultare inimii sale și nu va ști că tocmai ea este instrumentul ce-i măsoară timpul distrugerii.**

Întru realizarea acestui scop (**cu adevărat planul acesta este culmea șireteniei**), trebuia ca sufletele, *toate* sufletele de folos — cu sutele de miriade — să iasă cît mai repede posibil din trupurile războinicilor și să se încarneze în trupurile Oamenilor Albi. Atunci, înțelepții își dezgropară comorile ascunse în pămînt și cumpărară alcool. Dădură ei înșiși pildă, îmbătîndu-se dimineața, la prînz, seara și la miezul nopții. Toți ceilalți războinici îi urmară pe această cale. Iar cei ce le vindeau alcoolul, chiar și aceia care rîdeau în hohote de ravagiile pe care le pricinuiau printre războinici, erau cu toții socotiți cei mai buni prieteni ai indienilor. Aceștia din urmă își băteau joc de majoritatea acelor mizerabili ce credeau că se îmbogățesc pe seama lor. **Indianul e prost, dar cu cît mai prost e Omul Alb !** Sufletelor nu le plac războinicii beți ; după un anumit timp, li se face milă de ei și-i părăsesc sau îi ucid. **De aceea indianul nu bea decît trei săptămîni.** Lucrul acesta e valabil numai pentru războinicii ignoranți : înțelepții înșiși pot să se îmbete de șapte ori pe zi și nu-și vor pierde sufletul. Căci ei știu ce fac.

Toate acestea n-au ținut mult, doi-trei ani, după care nu mai era nici un suflet de războinic întrupat, cu excepția acelora închise în înțelepții băutori. Armata sufletelor aștepta un semnal ca să se dezlănțuie. (N.B. Comentariul precizează că obiectivul acestei operațiuni e răzbunarea împotriva Omului Alb. Dar nu se spune nimic despre caracterul suferințelor pe care sufletele indiene li le vor aplica Albilor). Și semnalul veni.

Al doilea Mare Sfat al înțelepților defuncți și vii se ținu, se spune, undeva unde nici un om nu pătrunsese mai înainte, în afara Primilor Șamani cînd depuseseră acolo Pietrele Prețioase. Înțelepții beți și splendidele *squaws* se așezară în cerc și era acolo o lumină mai mare decît în miezul zilei din pricina strălucirii diamantelor sub razele lunii pline ; și era mai mult foc decît în locurile de chin din pricina strălucirii rubinelor sub lună plină ; și era mai multă speranță decît în Preriile Verzi din pricina strălucirii smaragdelor sub razele lunii pline.

Iar o *squaw*, adică imaginea vizibilă a celor șapte suflete ale Șoimului-Crepuscular, se ridică și se arătă (sau : se dezgoli) în acel

foc rece şi toate celelalte *squaws* o urmară, iar înţelepţii beţi le urmară pe ele clătinîndu-se. **Dar ce veştmînt avea pe ea acea Squaw cu Şapte Suflete ? Era, neîndoios, sîngele Soarelui. Ea era ca noaptea care-i Marea Vrăjitoare : de la trezirea la adormirea timpului, ea dă naştere tuturor fiinţelor şi tot ea le distruge. Ea este toate lumile — lumea apei şi lumea pămîntului, lumea văzduhului şi lumea viselor, lumea focului şi aceea a Puterilor. Şoldurile-i sînt izvor al fiinţelor din toate aceste lumi, cele ce-au fost şi cele ce vor să vină. Coapsele-i sînt la originea metalelor pure şi a tăişurilor ucigaşe. Gura-i este sursa sunetului unic ce generează universurile şi a tunetului teribil în care vor fi distruse (adică: universurile). Taina sînilor ei închide în ea toate bucatele fine şi otrăvurile care înviază (sau : care regenerează). Stătea înfăşurată în pletele-i negre încît nu i se zăreau decît ochii sclipind mijit în deschizăturile lor. Erau verzi ca făgăduinţa Cîmpiilor de Smaragd.**

Şi celelalte *squaws* îi împinseră pe înţelepţi în mijlocul cercului, iar înţelepţii alunecară pe pietrele preţioase, dar nu-şi făcură nici un rău, fiindcă erau beţi. Se aflau acolo înţelepţi ce strînseseră cîte o duzină de suflete. Nu era nici unul care să fi avut mai puţin de patru. Şi erau cu toţii beţi de înţelepciunea lor.

Iar ceata de *squaws* îşi agita pletele ca nişte tăişuri negre. Sîngele ţîşni, beţivii îşi pierdură capetele. Într-o clipită, se ciocneau ca nişte bile de podeaua însîngerată. Nici înţelepţi nu mai fură, nici beţie : nu mai fură decît nişte *squaws* de o frumuseţe ameninţătoare — cîteva sute, poate. Iar cînd ele se alăturară armatei de suflete ce le aştepta nerăbdătoare sosirea, se făcură atunci o mie de miriade de *squaws* care zburau în tăcere către patria lor, ca să pună stăpînire pe trupurile cuceritorilor.

*
* *

În clipa cînd, din lumea invizibilă şi necuprinsă a nopţii, ceata de *squaws* se întoarse acasă, cei ce dormeau avură multe visuri. Tăişuri care spintecă, lumînări de oţel albastru, păsări cu cioc de rubin, peşti răi, şerpi rîzînd, gălbenuşuri de ou în mijlocul vulcanilor — iată ce visară în noaptea aceea atîţia oameni, umili sau vicleni, care invadaseră ţara celor o mie de miriade de suflete. A doua zi, nimic nu se schimbase : doar o pulbere roşiatică se ridicase de pe tot continentul, pătrunzînd pînă în cele mai retrase cotloane ale clădirilor somptuoase din piatră. Călătorii îşi amintiră acea zi sub

numele de «ziua pleoapelor sîngerînde» ; sedentarii vorbesc de ea ca de «ziua uşilor care scîrţîie». Dar şi pentru unii şi pentru alţii e vorba de aceeaşi zi.

Poporul a crezut că şefii beţi ai indienilor au fost decapitaţi într-o ambuscadă. Cît despre indieni, degeaba mai celebrează ei încă, în acea zi însîngerată a anului, înfrîngerea lor finală. O numesc «ziua tîmplelor dureroase», neştiind că cele o mie de miriade de suflete însetate de sînge au săvîrşit de atunci o sută de mii de miriade de răzbunări.

*
* *

Post Scriptum. *În buna tradiţie a studiilor filologico- istorice în care am fost educat, aş avea datoria de a limpezi originea speculaţiilor conţinute în opusculul lui Van Haeren. Aş vrea să spun din capul locului că nu cred în existenţa acelui misterios metis Luino, negustor de alcool şi bun prieten al indienilor Sioux, care i-ar fi încredinţat lui Van Haeren carnetul conţinînd tratatul cu pricina. Luino este după toate probabilităţile o ficţiune a lui Van Haeren însuşi, în timp ce acesta, după cîte cred, este totodată autorul tratatului şi al introducerii. Oricum, cel care a redactat tratatul era kabbalist. Într-adevăr, deşi destul de originale, speculaţiile conţinute în* Conspiraţia sufletelor *ţin de o şcoală kabbalistică tardivă — aceea de la Safed în Palestina*[1]. *Cea mai uimitoare scriere a acestei şcoli este* Tratatul despre revoluţiile sufletelor, *care a fost tradus în franţuzeşte de Edgar Jégut şi tipărit în 1903 într-o ediţie clandestină de 150 de exemplare. Les Editions d'Aujourd'hui l-au reluat în 1984, într-o retipărire foto-statică, în colecţia «Les Introuvables». Cei care sînt cîtuşi de puţin la curent cu tradiţia de la Safed vor aprecia neîndoios jocul meu de cuvinte cînd voi spune că nenorocirea cu această ediţie sînt* cochiliile[2] *(într-adevăr, «cochiliile» sau «cojile»,* **qelipoth**, *sînt, în doctrina lui Luria, la originea răului). O altă nenorocire, secundară pentru mine, sînt informaţiile sau aluziile inexacte pe care ni le furnizează*

---

[1] Vezi şi Eliade / Couliano, **Dictionnaire des religions**, Plon, 1990, pp. 242-243 (n. trad.).

[2] În limba franceză, *coquille* are şi sensul de «greşeală de tipar, amestecătură (de litere)» (n. trad.).

Jégut despre acest Tratat *pe care-l publică sub numele de Isaac Lôriah. Prima pagină a cărții conține într-adevăr aceste precizări anonime, dar aparținînd fără îndoială traducătorului :* Isaac Lôriah, deşi de origine şi dintr-o familie germană, s-a născut la Ierusalim în 1534 şi a murit la Jafet, în Galileea de nord, în 1572, la vîrsta de 38 de ani. Cum lăsase cu limbă de moarte ca operele sale să fie îngropate împreună cu el în mormînt, discipolii săi, dintre care cel mai cunoscut este R. Chaim Vital, nu se dădură înapoi de la a folosi un subterfugiu rabinic ca să păstreze opera maestrului, respectîndu-i în acelaşi timp voinţa *à la lettre.* Abia îşi dădu Isaac Lôriah duhul, că cei ce-l vegheau îşi şi împărţiră manuscrisele lui şi folosiră pentru a le copia cu cea mai mare diligenţă răstimpul care se scurse înainte de îngropare, punînd apoi cu pioşenie în mormînt, odată cu cadavrul, şi originalele. Aşa au ajuns pînă la noi, se spune, admirabilele cărţi ale acestui kabbalist. Unele fură traduse pe latineşte în colecţia lui Knorr von Rosenroth ; altele au rămas în manuscris, precum *Comentariul la Sefer Yezirah,* din care există nişte copii în anumite biblioteci particulare.

Aş vrea să constat la rîndul meu că Tratatul despre revoluţiile sufletelor *nu este opera lui Luria însuşi, ci a discipolului său Hayyim Vital (într-atît e de adevărat că peste tot în ea e vorba de «Eu, Hayyim»). Textul ebraic al tratatului* Sha'ar ha-gilgulim *a fost tipărit la Ierusalim în 1912. Traducerea franceză a lui Jégut s-a slujit totuşi de versiunea latină a kabbalistului Francescus-Mercurius van Helmont, fiul celebrului medic paracelsian Jan Baptist van Helmont, inclusă în* Cabbalae denudatae tomus III *de Knorr von Rosenroth, sub titlul* De revolutionibus animarum.

N-am nicidecum intenţia de a expune aici doctrina din Tratatul despre revoluţiile (*sau mai degrabă «transmigrările»*) sufletelor, *fiindcă, la drept vorbind, nu cred că am priceput-o prea bine nici eu. Cel mult, e vorba, în ultimă instanţă, despre copularea Celui Drept, care scoate un suflet din mijlocul «cochiliilor» (sau cojilor :* qelipoth*) ca să-l aducă pe lume ; la moartea omului, acest suflet e mîntuit. Dar va trebui aşteptat mult pînă la sfîrşitul lumii, care va avea loc atunci cînd toate sufletele poporului ales vor fi mîntuite, fiindcă, în principiu, numărul total de suflete este cuprins între aceste două cifre fabuloase care sînt şase sute de mii la puterea şase sute treisprezece şi şase sute de mii la puterea şase sute de mii. Un calcul sumar ne arată că numărul minim de suflete este reprezentat de o cifră cu trei mii şaizeci şi cinci de zerouri, fără a mai socoti că, pentru a-i obţine*

primele unități, mai trebuie încă să-l ridicăm pe șase la puterea șase sute treisprezece. Mai realist, Samuel van Haeren vorbește, în tratatul atribuit lui Luino, doar de zece milioane de suflete.

*
* *

De foarte multă vreme simt că falca mea își schimbă forma, că baza de articulație pe care am moștenit-o de la mai multe generații de greci și de est-europeni se modifică imperceptibil, că fața îmi devine oblongă, iar gesturile nu-mi mai sînt aceleași.

De luni și luni de zile, același vis se repetă, cu variante : o tînără de o frumusețe suprafirească îmi retează capul cu pletele-i roșcate (operația nu e dureroasă, *ci extrem de înspăimîntătoare : capul ce se rostogolește conține în el memoria mea și deci o identitate care dispare, fără prea multe remușcări, de altfel), apoi, fărîmițată în mii de imagini, îmi pătrunde în toate ungherele și cotloanele trupului : circulă prin sîngele meu, îmi umple toți porii, se aține în carnea și în respirația mea, e prezentă în toate gîndurile mele, înlocuiește tot ce-am iubit în trecut și toate speranțele mele proiectate în viitor. Nu-mi văd noul cap (căci am dobîndit unul nou), dar cînd îmi duc mîna la frunte o simt rece și tare și mai am senzația că e verde, translucidă și vibrînd înăuntru. Proprietățile organelor mele s- au modificat : ochii, care nu mi-au fost niciodată prea buni, străpung acum materia și văd* tot ce vor ei să vadă *— dar experiența, la început, a fost teribil de șocantă din pricina neașteptatului spor de informație pe care au început să-l primească ; și la fel s-a întîmplat și cu urechile, care s-au obișnuit de-acum să audă tot ce vor să afle, însă la început au fost debordate de un haos sonor pe care nu erau pregătite să-l perceapă.*

Fără nici o îndoială, e vorba de o fază intermediară și ambiguă a existenței mele, căci mai multe persoane au declarat că m-au văzut, în același timp, în două locuri foarte îndepărtate unul de altul. Oricum, mi-e greu să admit că răzbunarea e țelul tinerei fete cu pletele arămii. Mai mult ca sigur că Samuel van Haeren s-a înșelat : relațiile dintre suflete n-ar avea cum să fie vreodată simple.

Astăzi, pleoapele-mi sînt grele, verzi, translucide și dincolo de ele bănuiesc existența unei lumi pe care abia o întrezăresc. Înaintez fără șovăială. Dar nimic nu mai e acum de recunoscut la mine : fălcile mi-au devenit puternice, fața mi s-a alungit, gesturile îmi sînt numărate, glasul mi-a devenit aspru și precipitat. Ipoteza mea e că sufletele

se îmblînzesc și se amestecă intim între ele. Nu cred în preexistența sufletelor și în trecerea lor dintr-un trup în altul. Dintre toate posibilitățile care au fost exploatate în istoria ideilor, traducianismul mi se pare cea mai verosimilă : sufletele se înmulțesc la fel ca trupurile și, ca și trupurile, au relații între ele. Este ceea ce-i pe cale să se întîmple acum, între mine însumi și vizitatorea mea nocturnă. Amîndoi ne înmulțim indefinit și în fiecare zi cîștigăm noi suflete, în timp ce acelea vechi dispar să rătăcească în lumi paralele, unde alte trupuri sînt pe cale să exploateze acele opțiuni existențiale pe care noi doi le-am îndepărtat deja. De aceea cei care mă cunosc au avut impresia de a mă fi zărit în două locuri în același timp : porțile dintre lumi, care sînt în număr infinit, uneori sînt prost închise. Realitatea e mult mai complexă decît credea Samuel van Haeren.

ULTIMA APARIȚIE A ALICIEI H.

Deşi sînt absolut sigur că am întîlnit-o pe Alice H. în diverse locuri, iar pînă de curînd aveam o memorie foarte bună (acum *pot* uita şi mă simt uşurat), nu sînt sigur în privinţa împrejurărilor nici uneia dintre întîlnirile noastre. Lucrul e cu atît mai ciudat cu cît Alice H. mi-a făcut o foarte puternică impresie. Dar, oricîte eforturi aş face să-mi reamintesc (chipul mi-e atît de diform, că nimeni nu m-ar recunoaşte în noaptea asta), tot nu ştiu dacă am întîlnit-o în tinereţe la Milano, probabil la picioarele Christului lui Mantegna în Academia Brera, la o petrecere dată de profesorul H. (nici o înrudire între ei) la Chicago (la drept vorbind, nici nu sînt sigur că am luat parte la acea petrecere), sau la Paris în 19..., după care ne-am petrecut vara împreună, undeva pe Coasta de Azur. Cîntărind bine lucrurile, este cam puţin probabil să-mi fi petrecut vreodată acea vară cu Alice H. ; însă tot ce o priveşte este în asemenea măsură de confuz, încît bănuiesc că trebuie să fi fost amestecată în toate acele evenimente pe care tocmai că nu izbutesc să mi le amintesc — fapt care acum ar putea fi păgubitor.

Toţi cei care au cunoscut-o — şi sînt sigur că cel puţin T. a cunoscut-o odată — nu par să aibă o memorie mai bună. T. a uitat-o cu desăvîrşire, iar necazul e că nici eu nu-mi pot aminti unde anume am întîlnit-o prima oară pe T. Dacă asta s-a întîmplat la Milano, cum pretinde ea, atunci ar fi fost posibil s-o fi întîlnit pe Alice acolo, dacă nu la Academia Brera, atunci măcar în capela de la Santa Maria delle Grazie sau în parcul Castelului Sforza, înainte să fi devenit un loc de întîlnire al drogaţilor (dar oare T. nu era tot un fel de drogată ? Oare nu din acest motiv am întîlnit-o şi am încercat s-o conving să renunţe ? Acesta este genul de acţiune

la care m-aş fi aşteptat din parte-mi. Acesta-i pesemne motivul pentru care m-am simţit legat de Alice H., deşi nu-mi amintesc să fi fost legat de ea : mai degrabă impresionat, ca şi cînd aş fi fost martor la ceva supranatural).

E foarte dureros pentru unul ca mine să uite nişte lucruri pe care le credea fundamentale, fiindcă aşa era Alice H., cu toate că mi-ar fi imposibil să spun de ce. Într-o noapte, i-am telefonat lui T., pentru că eram aproape sigur că-i dedicasem odată o carte Aliciei H. sau măcar un eseu. T. are şi un computer bun şi păstrează depozitate în memoria lui tot felul de adrese şi alte informaţii. Ea a încercat să mă convingă de faptul că Alice H. era pur şi simplu o plăsmuire a minţii mele, fiindcă nici ea, nici computerul nu izbuteau să-i dea de urmă. Şi, ceea ce era mai rău, niciodată nu-i dedicasem vreo carte sau vreun eseu Aliciei H. A fost cu siguranţă o greşeală să-i telefonez lui T., căci ea mă minte de ani de zile, lucru care însă nu contează, dat fiind că o cunosc atît de bine încît întotdeauna sînt în stare să discern adevărul. În acest caz, eram convins că exista o oarecare legătură între a o fi cunoscut pe T. şi a o fi cunoscut pe Alice ; şi că T. mă minţea cu bună ştiinţă zicînd că nu ne-am întîlnit la Milano.

Oricum, deşi toate împrejurările exterioare privind-o pe Alice H. sînt nebuloase, încă îmi mai amintesc *cum* era. Nu propriu-zis la chip sau la trup sau la orice altceva din persoana ei. Era foarte frumoasă, cred, şi avea în mod sigur părul roşcat. Nu ştiu cît de tînăr eram pe atunci, dar mai mult ca sigur că nu eram înnebunit după ea ; era ceva mult mai adînc, ca şi cînd mi-aş fi amintit că tînjisem după alt fel de existenţă în care nimeni nu putea să subziste în afară de Alice H. Şi-apoi, pentru cît timp ? Lucrurile arătau astfel : o jeleam pe Alice la fel cum jelisem o *Coccinella septempunctata* care venise odată să-mi moară în palmă. Mi-aş fi dat viaţa ca s-o salvez, indiferent dacă viaţa unei *Coccinella* nu merită atît. Eram puşti pe atunci, poate să fi avut vreo şapte ani, dar am simţit acelaşi lucru ca mai tîrziu pentru Alice H. Şi cred cu hotărîre că Alice H. ar fi meritat atîta, ba chiar mai mult : că dîndu-mi viaţa ca s-o salvez pe a ei mi-aş fi salvat-o şi pe a mea. Amintirile se duc, sentimente precum acesta persistă. Ele formează un tipar emoţional care m-a ajutat să trăiesc şi mi-a pricinuit atîtea necazuri cîte am putut duce (ambele lucruri sînt inextricabil legate, astfel că viaţa, în cel mai intens punct al ei, poate fi resimţită numai în moarte ; acum pot s-o spun ; n-aş fi îndrăznit să rostesc o asemenea

banalitate față de Alice H., care era incredibil de inteligentă ; da, era și așa).

O particularitate a Aliciei H. era aceea că ea nu-și extrăgea energia din hrană. Îmi amintesc foarte bine că am invitat-o odată la masă : abia s-a atins de mîncare, ca terorizată. Șovăia la fiecare îmbucătură și sînt sigur că-mi făcea o favoare încercînd să înghită cîteva bucățele de pește sau niște legume (nu cred să fi cerut vreodată carne). De fapt, îmi făcea mai multe favoruri : întîi, se afla acolo, cu mine ; și încă, trecînd prin acea teribilă umilință care era la ea mîncatul. Era limpede că simțea pentru mine un soi de milă pesemne, dacă făcea toate astea. Iar eu îmi spuneam tot timpul : Doamne, nu se poate ! Atunci totul era simplu pentru mine : *dacă te tîrăști, vei fi strivit* ; dacă nu mănînci, vei muri, dar nu în mîinile mele (mîinile-mi erau pretutindeni de cînd o întîlnisem pe Alice H. ; mă simțeam neajutorat de răspunzător de cînd mi se întîmplase să mă aflu în Academia Brera sau la petrecerea profesorului H. la care nu participasem niciodată ; la drept vorbind, lucrurile acestea n-au survenit nicidecum *din întîmplare* ; am încercat să-i spun asta, însă de bună seamă că m-a înțeles greșit ; va fi crezut că-i explicam cum un bărbat și o femeie își sînt predestinați unul altuia și era destul ca s-o înspăimînte ; în realitate, nu m-am gîndit niciodată la ea ca la o femeie, cel puțin nu ca la femeia *mea* și nici nu sînt sigur că era femeie, deși nu părea să fi fost altceva ; mai mult, îmi dădeam seama că n-o interesam în nici un fel ; dacă se afla acolo, era fiindcă se gîndea că aveam eu nevoie de ea într-un fel ; nu sînt sigur dacă nu cumva aveam nevoie ca ea să aibă nevoie de mine ; în orice caz, de fiecare dată cînd o părăseam, eram plin de bucurie, invers de cum se întîmpla de fiecare dată cînd o vedeam pe T. ; de fapt, T. mă făcea să mă simt stînjenit ; le făcea tuturor viața grea, inclusiv sie însăși).

Lucrurile se reîntorc în răstimpul acestei nopți lungi ; știu, de pildă, cum să descriu o conversație cu ea, care a fost și cea din urmă. Se străduia să-mi explice că se afla acolo printr-un accident. Nu credea că acel accident ar fi fost chiar nefericit, dar nici fericită nu era că se petrecuse. Cînd vorbea, simțeam un gust deslușit de sare de mare în gură și în nări. Nu știam de fapt ce voia să spună și nici de unde venea. Dar locul acela de aiurea era scăldat într-o lumină lină. N-avea nevoie de mîncare, de apă, de nimic altceva. Făcea ceea ce făcea (dar, totuși, ce anume făcea ?) din pură libertate. Nu era niciodată stingheră, fiindcă putea oricînd să se retragă

în adîncurile de unde venise. Oricine putea face asta, spunea ea. E de-ajuns să-ţi îndreptţi ochii către înlăuntru şi vei vedea izvorul tuturor frumuseţilor (cu greu izbuteam să văd ; iar după fiecare izvor venea altul şi la urmă nu mai rămînea nici o frumuseţe ; era ceva precum un vagon obosit fără nici un fel de şine şi cu un hîrdău înăuntru ; şi asta nu era decît începutul, cum ar fi zis Tozgrec – dar asta-i altă poveste ; mă întreb dacă ea privea îndărătul tuturor acestor lucruri ; după mine, tot felul de ciudăţenii se întîmplaseră în acel hîrdău, dar lipsite de orice frumuseţe sau generozitate ; da, era o chestiune de importanţă vitală de-a şti dacă venea de *dincolo* de toate acestea, de unde vreo frumuseţe oarecare ar fi putut să se înfiripe în cele din urmă ; mă întreb însă dacă ea seamănă cu frumuseţea îndeobşte admirată de noi).

Precum cea mai mare parte a scenelor care-mi trec prin minte, şi aceea ce urmează putea să fi fost pur şi simplu un vis. Nu există absolut nici un criteriu de a spune dacă a fost adevărată ori nu. Îmi amintesc precis că, în cursul aceleiaşi seri, am avut pentru prima oară prilejul nu doar s-o ating pe Alice H., ci, spre încurcătura mea, s-o şi ţin în braţe o clipă. Spre încurcătura mea, spun, deopotrivă fiindcă ştiam că avea oroare de orice intimităţi şi fiindcă s-a frînt *literalmente în două de-a lungul braţului meu. Ne aflam lîngă uşă şi credeam că se clatină, gata să cadă. Am prins-o (avea consistenţă, dar* n-avea deloc greutate*) şi atunci trupul i s-a pliat pur şi simplu în jurul braţului meu, într-un loc unde nu exista nici un fel de articulaţie. Pentru prima dată de cînd o cunoşteam, am auzit-o rîzînd : «Vezi, a spus, mi-ai descoperit secretul :* n-am articulaţii.*» Şi spre uluirea şi spaima mea, şi-a răsucit braţul într-o multiplă spirală, întîi în sensul acelor de ceasornic şi apoi invers. Avui din nou nefericita inspiraţie să vorbesc cu T. la telefon despre asta. Ea spuse că avusesem probabil un fel de vis, a cărui sorginte sta în cuvintele din* Talmud *pe care obişnuiam frecvent să le citez într-o anumită perioadă din viaţa mea :* Iar îngerii nu au articulaţii.

Văzusem oare ceea ce credeam, sau crezusem ceea ce am văzut ? I-am pus mai multe întrebări despre lucruri ce trebuie trecute sub uitare şi ea mi-a dat cîteva răspunsuri interesante, deşi nu complet satisfăcătoare. Alice H. părea în orice caz să ştie despre ce vorbeşte. Stătea într-o caleaşcă neagră şi era înconjurată de un foc blînd. Cîteodată nu era altceva decît foc. Cel puţin asta era impresia mea, cu toate că a doua zi T. n-a reuşit să descopere nici urmă de ars. Dar era intolerabil de cald acolo înăuntru şi toate

lucrurile căpătaseră o înfăţişare evanescentă, ca într-un coşmar blînd.

Înainte de a pleca, se opri lîngă un trandafir frumos pe care-l pusesem într-un pahar cu apă cu intenţia de a i-l dărui, gest pe care acum eram prea întors pe dos ca să-l mai fac. Rosti tare şi limpede un cuvînt necunoscut mie, care aducea foarte mult cu *Wardaa* sau cam aşa ceva. «N-ar trebui să dăruieşti niciodată trandafiri, spuse. Ei sînt taina trupului : trupurile se ofilesc precum trandafirii. *Planetele sînt învestmîntate cu trandafiri.* Senzualitate şi efemer, asta simbolizează ei.» Eram prea surprins ca să-i mai răspund, iar în clipa următoare pierise (acum îmi vine în minte că avea o foarte puternică aversiune faţă de muzică ; mă întreb dacă făcea vreo legătură între trandafiri şi muzică).

Aş putea să mitologizez foarte mult pe seama Aliciei H. Fapt e că a doua zi dispăru şi nu mai fu niciodată văzută în oraş. De atunci, asta a produs o mare tulburare, căci multă lume o cunoştea. T. s-a chinuit foarte tare încercînd s-o găsească, deşi acum ar pretinde că Alice H. n-a existat niciodată şi că niciodată eu nu i-am dedicat vreo carte sau vreun eseu. Evident, pe vremea aceea ţinusem secrete toate descoperirile mele privind adevărata esenţă a Aliciei ; dintre prietenii mei, unii o considerau foarte inteligentă, T. o socotea *chipeşă*, puţini o credeau smintită. Dar nici unul nu ştia acele amănunte pe care, în libertatea ei, Alice mi le comunicase mie. Era mai mult o povară decît un privilegiu. Şi nimeni, nici măcar T., n-a putut pricepe de ce am luat atît de în uşor vestea dispariţiei Aliciei. Am crezut atunci că se hotărîse să se retragă în acel adînc calm despre care vorbea. Credeam asta cu adevărat, căci adunasem dovezi cum că era o străină în acest loc : nu mînca, nu bea (şi nici nu dormea, după cîte spunea), n-avea articulaţii, îi displăceau trandafirii şi muzica şi nu era plămădită din aceeaşi substanţă ca noi toţi.

Din felurite pricini, eram îndurerat şi profund mîhnit la gîndul că n-aveam s-o mai văd niciodată, pentru că era *pur şi simplu* cea mai minunată fiinţă cu care mi s-au încrucişat vreodată paşii. Am încercat chiar s-o aduc înapoi, aproape inconştient şi potrivit unor metode neortodoxe şi dubioase. De-ar fi să-mi traduc o impresie vagă, aş spune că minţile ni s-au întîlnit la un fel de răspîntie şi-au dat o luptă teribilă. Din fericire, mintea-mi era puternică şi umblase prin locuri foarte îndepărtate. Lupta avea întrucîtva realitate şi nu era doar un joc. E clar că n-o pot descrie decît metaforic. A ţinut

mai multe zile şi nopţi, în timpul cărora m-am simţit amorţit şi lipsit de coordonare, dar excitat. De fiecare dată cînd simţeam că dădusem o lovitură bună, îmi redobîndeam încrederea că, într-un anume fel, Alice H. va ceda şi va rămîne cu mine pentru totdeauna. Deşi înfuriată ca o leoaică hărţuită, ea îşi păstra toată demnitatea. Natura minţii ei o silea să se apere pe sine şi să nu atace niciodată. Scurt timp, aş fi putut avea un oarecare avantaj. Presimţind victoria, devenisem euforic, cînd, după şapte zile, mi-am dat seama că lupta încetase. Mintea ei devenise ca o stîncă de neclintit, cavalerul meu îşi pierduse încrederea şi se încurca în armele sale. Timpuri grele, timpuri de pace decretate de o autoritate necunoscută, îl învinseseră. Lupta nu era pierdută cîtă vreme el era nevătămat şi încă pe teren, încercînd să pară acum indiferent şi crud, dar nici nu mai putea fi cîştigată. Două furii împietrite se înfruntau : furia de stîncă neagră şi furia de aur. Mă întreb ce s-ar fi întîmplat dacă bravul meu cavaler ar fi adăstat acolo, aşteptînd o slabă mişcare ca să-i tragă încă o lovitură creaturii gîfîind ascunsă în stîncă. Atunci s-a întîmplat ceva şi anume cavalerul meu şi-a pierdut răbdarea şi a plecat, socotind că a-l supune pe acel adversar abil şi de neînduplecat nu i-ar aduce nici un cîştig.

Fireşte, nu-i nici o garanţie că aşa s-au întîmplat lucrurile, fiindcă Alice şi cu mine n-am vorbit niciodată despre asta.

Dar s-a întîmplat mai mult decît atît.

Edward B., care a murit de cîţiva ani, mi-a povestit după o excursie în Grecia că o întîlnise din întîmplare pe Alice H. Îşi petrecuseră împreună mai multe zile, în conversaţii frivole. Aparent, Alice era plictisită. La ultima întîlnire nu s-a mai arătat şi nimeni n-o cunoştea la adresa pe care şi-o dăduse. Edward B. a conchis că ăsta era pesemne stilul ei personal. Ca şi T., el aparţinea acelora care o găseau *chipeşă*. Mai mult ca sigur că era îndrăgostit de ea şi s-a înfuriat cînd ea n-a mai venit la întîlnire. După el, mînca întotdeauna foarte puţin. Folosind prilejul, l-am întrebat despre articulaţii : observase ceva deosebit în legătură cu ele ? Edward B. sugeră că o *atinsese* şi că articulaţiile — încheieturile mîinilor, genunchii — îi erau în regulă. Edward B. ori se înşelase, ori minţea : dacă persoana cu care se întîlnise fusese cu adevărat Alice H., ea n-ar fi avut articulaţii ; dacă era Alice H., mai mult ca sigur că n-o atinsese.

O altă dovadă în sprijinul ipotezei că era în viaţă îmi veni de la un prieten de-al meu, fostul judecător O'Connors, un om cu

multe calităţi şi care a trecut printr-o gravă depresiune. A încercat (fără succes) să se vindece în Italia. Timp de două săptămîni, zicea, a întîlnit-o în fiecare zi pe Alice H. la Florenţa. Era la fel de fermecătoare şi de inteligentă ca întotdeauna. Mînca din belşug. A văzut-o des în compania unui tînăr oacheş şi bine făcut. Nu s-a mai arătat la ultima întîlnire, dar tînărul a venit şi i-a explicat că era îndrăgostit de ea, iar acum ea dispăruse fără urmă. Plîngea şi judecătorului îi era milă de el. Părăsi Florenţa mai deprimat ca niciodată din pricina a ceea ce-i făcuse Alice H. iubitului ei.

Desigur, am pus obişnuita întrebare despre articulaţii, dar judecătorul O'Connors nu observase nimic deosebit în această privinţă. Tînărul, spunea el, avea probabil un ochi de sticlă (stîngul), dar nici de asta nu era sigur.

Un alt prieten de-al meu care a murit cu mult timp în urmă a scos la iveală altă istorie incredibilă despre Alice H. Îmi amintesc că am scris-o într-unul din acele jurnale pe care obişnuiam să le ţin şi care a ars împreună cu toată biblioteca mea la C. El pretindea că Alice H. l-a scos din deşert în Africa, tocmai cînd credea că-şi va lăsa oasele pe-acolo. Ea a dispărut puţin după aceea.

Omul nu-şi mai amintea nimic despre articulaţiile ei, însă nu era sigur dacă Alice H. era o *persoană*. Tot atît de bine putea să fi fost un bulgăre de foc roşiatic ce-l dusese într-o clipită într-un sat de dincolo de dealuri. Focul era mai fierbinte decît soarele deşertului, dar nu-l arsese. În afară de el însuşi, nimeni n-o văzuse nici pe Alice H. şi nici altceva : doar un om tîrîndu-se, istovit, care ajunsese într-o oază şi dormise zile întregi apoi, ca atîţia alţii înaintea lui.

Faţă cu cele trei cazuri, eram sceptic în privinţa primelor două, dar înclinam să-l iau pe ultimul drept probă referitoare la o posibilă reapariţie a Aliciei H., indiferent cine sau ce era ea în realitate.

După cît se pare, şi alte cunoştinţe de-ale mele au întîlnit-o, ici şi colo. Numai eu nu, deşi am fost de mai multe ori în Grecia, la Florenţa şi în deşert, unde crezusem că aveam să mor, de nu m-ar fi salvat un ofiţer francez cu un vechi *jeep* al armatei. Acum n-a mai rămas nimeni care s-o ştie din vremurile acelea trecute, cu excepţia lui T., care însă nu şi-o mai aminteşte defel (dar, încă o dată, cine s-ar bizui pe T. ?).

Un lucru pe care niciodată nu l-am spus nimănui e că Alice H. m-a vizitat de mai multe ori în vis. N-avea formă (ca să nu mai vorbim de articulaţii), era doar un foc blînd iscat dintr-o vale

colorată care, presupun, era frumoasă. Alt lucru pe care n-ar trebui să-l spun e că nu sînt sigur dacă visam ori nu. În starea mea, asta se întîmplă frecvent, iar mie nu-mi pasă. Nu ştiu dacă venea de dincolo de acel teribil vagon cu un hîrdău înăuntru, care nu corespundea concepţiei mele despre frumuseţe şi care totuşi e acolo, la sorgintea a ceea ce credem că este frumos. Sigur este că eu sper să fi venit de dincolo.

Recent, T., care cîteodată poate fi într-adevăr insuportabilă, s-a prefăcut exasperată de toate întrebările mele despre Alice H. şi a scos la iveală ceea ce, după ea, era *purul* adevăr : Alice H. *a dispărut* într-un accident de avion undeva în Ohio. Mi-a arătat nişte vechi şi înnegrite tăieturi din ziare ce ar fi confirmat acest lucru. Le-am aruncat cît colo, fiindcă nimeni nu se putea încrede în T.

Nu-i plăceau trandafirii, era o *străină*. N-avea articulaţii, era probabil făcută din foc. Vedea ordine şi frumuseţe acolo unde eu auzeam scrîşnetul tuturor ţîţînilor acelui vagon primordial. În pofida tuturor deosebirilor dintre noi, eu stărui prosteşte în credinţa că eram esenţialmente asemănători. De ce să-mi fac griji ba că a dispărut, ba că a reapărut ?

Am petrecut multe nopţi gîndindu-mă la asta. Mintea-mi era de obicei puternică. Nu sînt sigur că-i pot atribui o origine mai înaltă decît acel stînjenitor vagon. Este singurul lucru pe care-l regret : că, pînă la urmă, era prea simplă. Nu era mai mult decît un foc blînd dintr-o vale colorată. Era speriată că se afla aici şi îngrozită de vagon. Abia aştepta să se întoarcă în valea aceea.

Totul s-a domolit şi zorii nu mai vin. Oare am pierdut vreodată vreo luptă ?

Acum s-a făcut incredibil de cald aici şi simt sarea de mare în gură şi în nări.

INTERVENȚIA ZORABILOR ÎN JORMANIA

(Reportaj de Jules Bilstik publicat în revista «Asmodeus», nr. 36, noiembrie-decembrie 2004, pp. 30-41. Materialul fotografic n-a fost reprodus.)

Jormania e o țară unde numele majorității locuitorilor se termină în -an. *Pentru că numele scriitorului Boba, întemeietor al SLIMUJ (Sindicatul Liber al Muncitorilor Jormani) face excepție, autoritățile au insinuat că era evreu sau balt. După cîteva luni de închisoare, a fost expulzat din țară.*

Președintele jorman Gologan și soția sa Mortu erau protejați de un comando puternic de o mie de oameni și de doi cîini Pinker-Dobermann feroce. Perechea prezidențială avea longevitatea țăranilor. Născut dintr-un tată alcoolic, Gologan era abstinent. Voise să ducă o viață grea, ținînd adesea discursuri de peste șase ore, cu toate că se bîlbîia și abia știa să citească ; dar avea un program foarte regulat. Era bolnav, dar s-au văzut alții și mai nenorociți decît el tîrîndu-și bolile vreme de treizeci de ani și mai bine. Chinuiți și înspăimîntați, locuitorii țării nu visau decît să scape de el ; nimeni însă n-avea nici forța și nici curajul de a organiza o mișcare coordonată de protest. Și totuși exista o putere capabilă să-l răstoarne : marele Imperiu Maculist, care adusese la putere regimuri maculiste în numeroase țări satelite, între care și Jormania însăși. Politica Imperiului era cît se poate de pragmatică : fiecare regim subordonat era lăsat să-și urmeze cursul, cu condiția să afișeze idei maculiste și să se opună oricărei influențe imaculiste și existenței proprietății private. Dezastrul jorman îi neliniștise pe funcționarii Imperiului : prăbușirea economică a unei republici maculiste, ca și nemulțumirea generală a populației, trebuiau evitate cu orice preț. Cu toate acestea, Imperiul excludea posibilitatea unei intervenții directe în Jormania, deoarece această țară profesa una din cele mai ortodoxe ideologii maculiste (inspirată din opera

lui Maculatus însuşi şi mai ales din directivele lui Gologan, foarte abundente şi perfect contradictorii, dar impregnate de un autentic spirit maculist), în aşa măsură încît — contrar Imperiului însuşi — ea nu admitea existenţa nici unei, dar într-adevăr a nici unei *proprietăţi private.*

De aceea, în 1988, Imperiul se hotărî în secret pentru o intervenţie indirectă. Întru aceasta fu utilizată o armă mai de temut decît chiar armele bacteriologice şi meteorologice : arma zoologică, *deja experimentată, ca şi celelalte două, în Borbisthan. Redutabila Bedeker (BDKR, poliţia secretă a Imperiului) era totuşi sigură, de astă dată, că arma zoologică va repurta un mare triumf în Jormania, deşi în Borbisthan rezultatele fuseseră destul de slabe (aproximativ 200.000 de victime), aceasta datorîndu-se condiţiilor geografice şi demografice diferite din cele două ţări. În Borbisthan, partizanii omorîseră, în şase ani, mai multe milioane de* zorabi *(numele internaţional al purtătorilor armei zoologice), dar ei erau trăgători de elită mereu la pîndă şi, dacă altele le lipseau, muniţii aveau suficiente. Din acest motiv, zorabii deveniseră din ce în ce mai rari în Borbisthan, iar supravieţuitorii se transformaseră din nou în pisici obişnuite. Căci, la origine, zorabul nu-i altceva decît o pisică hrănită cu diverşi hormoni avînd proprietatea de a o readuce la starea de sălbăticie şi de a o face într-atît de fertilă, încît o pereche de zorabi se înmulţeşte de 18 ori într-un an de zile. După doi ani, cuplul primordial numără aproape 648 de descendenţi. După trei ani, în condiţii normale, sînt 11.664, iar după patru ani numărul lor se ridică la 209.952. Or, un zorab trăieşte mai mult decît o pisică : tot în condiţii normale, expectativa este de 34 de ani, în timpul cărora o singură pereche de zorabi poate avea 1.224 de descendenţi. Un zorab-femelă naşte pentru prima oară la vîrsta de opt luni. Spre a obţine această pisică înarmată, arma zoologică, Imperiul urmase învăţătura savanţilor Muşcîrin şi Pîssenko, adevăraţi maculişti al căror ideal fusese dintotdeauna expansiunea puterii imperiale. Bedeker-ul (poliţia secretă) stăpînise şi perfecţionase în acest scop cel mai redutabil instrument -* **arma zoologică**.

(«Asmodeus»)

Atunci cînd Baban, şeful gărzii personale a lui Gologan, îl însoţi pe acesta la Maculburg, în inima Maculiei, omologul său imperial îi dărui o pisică pe nume Baha, bună şi blîndă. Pisica, ce primise

în prealabil o glandă cu secreţii canine (*Fotografie*), se înţelese de minune cu cei doi cîini Dobermann, motiv pentru care Doamna Mortu, care iubea pisicile, o adoptă după ce puse să fie dezinfectată într-o etuvă sub presiune. Baha, care avea şi hormoni de zorab cu acţiune lentă şi care, pe deasupra, era androgină şi capabilă să se autofecundeze şi să producă 36 de zorabi în două gestaţii anuale, coborî triumfal din avionul prezidenţial şi i-o luă înainte lui Gologan pe covorul roşu, cu coada în vînt, potrivit protocolului jorman. În următoarele patru luni, Baha se arătă prevenitoare şi tandră şi se conformă perfect directivelor Secanului, poliţia secretă a Republicii Maculiste Jormane. Poeţii, sensibili la orice schimbare din familia prezidenţială, rimaseră conştiincios stihuri celebrînd frumuseţea şi caracterul generos al pisicii Baha. Dar vai ! nici prin cap nu le trecea lor că cel mai înverşunat duşman al poporului creştea în măruntaiele acestei mîţe tihnite şi ghiftuite !

*

* *

Aţi văzut vreodată vreun zorab ? Eu am văzut unul, mort, în Borbisthanul meridional (*Fotografie*). Înainte de-a fi fost împuşcat, omorîse un lup, o cămilă şi trei ţărani. E o pisică tot atît de sălbatică pe cît erau odinioară pisicile, acum două sau trei milioane de ani. Sare direct la ochi, pe care-i străpunge cu ghearele-i ascuţite ; muşcă vena jugulară ca o maşină mortală. Totul durează cel mult un minut. E rapid ca o clipire de gene şi sîngeros ca un cuţit de abator. E arma zoologică, cel mai de temut şi cel mai eficace instrument al Bedeker-ului imperial.

Vila preşedintelui Jormaniei era prevăzută cu aparate din cele mai sofisticate pentru supraveghere şi alarmă ; în plus, era zi şi noapte păzită de oamenii lui Baban. La nevoie, trupe de elită dotate cu tancuri şi alte vehicule blindate puteau sosi la faţa locului în nu mai mult de paisprezece minute. Un adăpost anti-atomic inexpugnabil (*Fotografie*) putea permite unui grup de vreo treizeci de persoane să se izoleze etanş timp de optsprezece ani. Toate precauţiile minuţioase ce înconjurau persoana preşedintelui şi suita sa nu făceau totuşi nici doi bani în comparaţie cu arma secretă, zorabul Baha care, deghizat într-un pisoi inofensiv şi îndopat cu file de viţel în sînge, inspecta regulat, cu coada ţeapănă, garda personală a lui Gologan înarmată pînă-n dinţi (*Fotografie*).

Veni şi noaptea fatală, în care zorabul prevală asupra pisoiului. Dobermannii, alarmaţi de mirosul sălbatic pe care începuse dintr-odată să-l secrete, îl atacară amîndoi deodată. Îi trebui, după cît se crede, mai puţin de un minut ca să-i orbească pe amîndoi, fără să-şi facă probabil nici un rău. Gardianul postat la uşa apartamentului prezidenţial, alertat de zgomotul din salon, se repezi într-acolo ; se auzi un strigăt, apoi arma sa care se descărca, însă inutil. Cînd fu găsit, avea jugulara sfîşiată dintr-o singură muşcătură.

Cîte nu s-au scris despre curiozitatea feminină ! Oricum, fapt e că ea fu, în acest caz, cauza imediată a căderii dinastiei Gologan. O uşă imprudent întredeschisă de Doamna Mortu îi permise zorabului Baha să-şi desăvîrşească opera. Cînd sosi Baban, trupul închircit al preşedintelui Gologan nu mai era, din cap pînă-n picioare, decît o rană sîngerîndă. Baha fusese atît de brutal, încît chiar îl emasculase (*Fotografie*), fără să fi fost în mod special antrenat pentru astfel de operaţiuni. Cît despre Doamna Mortu, cu jugulara transformată în fîntînă arteziană, ea spumega în convulsii. Nici unul dintre ei nu aşteptă sosirea echipei de doctori adăpostiţi în clădirea de alături ; Gologan încercă să dea o ultimă indicaţie decisivă pentru dezvoltarea multilaterală a Jormaniei, dar expiră horcăind, în timp ce Doamna Mortu se stinse gîngurind dulce. O umbră insignifiantă se fofilă printre picioarele lui Baban şi traversă în viteză culoarul pînă la ieşire, fără să întîmpine nici cea mai mică opoziţie : era zorabul Baha, cunoscut de toată lumea sub masca unei pisici tihnite. Văzîndu-l atît de grăbit, un soldat idiot (care fu executat într-un răstimp de 24 de ore) îi deschise uşa şi zorabul se pierdu în umbra parcului, urmărit de cîinii-lupi care, mai perspicace, îi identificaseră de la bun început adevărata personalitate. Înainte de a se refugia într-un copac, Baha răpuse doi dintre ei. Apoi zorabul profită de haosul ce se iscă spre a dispărea. Într-adevăr, nu numai comandourile de elită apărură la faţa locului, ci şi un regiment de geniu comandat de generalul Kankan, ca şi o unitate specială a inevitabilului Secan, sub ordinele generalului Piran în persoană, al cărui şofer, colonelul Maran, îşi aminti mai apoi că văzuse o pisică plină de sînge dispărînd sub roţile maşinii ca să iasă din parc. Pisica părea al naibii de grăbită. Nimeni nu se gîndi, în acel moment grav, s-o oprească ; şi aşa se petrecu marele triumf al armei zoologice, care se dovedi atît de perfidă şi de eficace încît îşi salvă viaţa faţă cu forţele reunite a vreo trei mii de militari din toate armele, între care vînătorii cu panaşele lor, pompierii cu

tulumbele lor verzi şi artificierii cu focurile lor de artificii erau cei mai spectaculoşi. Ambulanţa, care sosi ultima, nu putu pătrunde în parcul plin de tot felul de vehicule blindate şi de soldaţi înghesuiţi unii în alţii şi întreţinîndu-se asupra celor mai felurite subiecte. Fu imediat trimisă înapoi, ca să nu răspîndească panica în populaţie. Pentru cei ce ştiau cum să priceapă, acest du-te-vino era însă plin de înţeles.

La Maculburg, se află în două minute că zorabul dăduse lovitura, dar trebui ceva mai mult timp spre a se căpăta certitudinea că-i atinsese pe preşedinte şi pe soţia sa. Lucrul deveni absolut limpede cînd cele douăzeci şi trei de posturi de observaţie dispuse în jurul vilei comunicară că nicăieri nu se înregistra prezenţa energică a preşedintelui, un om care, prin natura sa, simţea nevoia imperioasă de a da directive, căci psihicul îi era aidoma unui puţ insondabil plin de directive contradictorii. Iar nevastă-sa, singura fiinţă în stare să-i ţină piept, nu-şi mai făcea auzit glasul pătrunzător ca un fierăstrău mecanic : semn fără echivoc de agonie. Plecarea imediată a ambulanţei fu, în ochii experţilor Bedeker-ului din Maculburg, mai grăitoare decît un certificat de deces semnat ; căci chiar într-o ţară atît de stranie precum Jormania, s-ar fi găsit în cele din urmă o posibilitate de-a o lăsa să intre în parcul ticsit de trupe, de- ar mai fi fost ceva de salvat. Iar în cazul cînd doctorii ar fi hotărît, de pildă, că agonizanţii erau intransportabili, ar fi trebuit să fie aduse de urgenţă aparate de transfuzie la domiciliu. Or, nici un transport de felul acesta nu fusese semnalat de observatorii Bedeker-ului camuflaţi în pomi de-a lungul tuturor şoselelor naţionale. În orice caz, ordinul Bedeker-ului fusese formal : convoiul să fie oprit cu orice preţ, cu ajutorul minelor-fluture. Fiind încredinţat de moartea preşedintelui Gologan şi a soţiei sale Mortu, Imperiul declanşă, în noaptea de 30 aprilie 1989, operaţiunea Omega, cea mai secretă ce fusese vreodată întreprinsă spre a restabili armonia într-o ţară-satelit.

Fix la miezul nopţii, după ora Jormaniei, trei mii patru sute de nazorabi (zorabi înotători : li se injectaseră hormoni de natalie), recrutaţi dintre cele mai brutale pisici vagaboande din Maculburg, trecură în linişte rîul Putan. Fără să întîmpine vreo rezistenţă, nimiciră cîteva posturi jormane de frontieră şi se afundară în teritoriul ţării. La Jorjan, agenţii secreţi ai Bedeker-ului dădură drumul altor zorabi în incinta fostului palat regal ; dar ei fură răpuşi înainte de a-l fi putut atinge pe Jacan, fiul defunctului preşedinte. În lunile

următoare, acesta îi luă locul tatălui său în fruntea clanului Gologan-Mortu, cuprinzînd 78 de unităţi familiale (de aceea era adesea numit «clanul celor 78» sau pur şi simplu «cei 78») care alcătuiau şi guvernul ţării.

Jacan şi cei 78 erau neliniştiţi. În munţii Cartan, zorabii se înmulţeau fără încetare. Exterminaseră populaţia din mai multe sate şi se hrăneau cu hoiturile. Degeaba se trimisese armata ; în perioada naşterilor, zorabii nu angajează lupte. Se retraseră pe culmi şi în puţină vreme fură şaizeci de mii. La Jorjan, alţi zorabi lansaţi de Bedeker-ul imperial răspîndeau panică în oraş. Lucrurile nu erau sub controlul lui Jacan. Nu mai erau nici alimente, nici curent electric, iar răzvrătirile înfometaţilor izbucnite spontan suferiră o represiune crudă. Carnea victimelor, se spunea, fusese a doua zi vîndută în piaţă, ca să sature mulţimea. Dar răzmeriţele continuară şi nimeni nu mai avea acum siguranţa vieţii sale, nici aceea a celor dragi. Cîţiva agenţi ai Bedeker-ului înscenară o tentativă de a ocupa postul naţional de televiziune. Scenariul lor prevedea eşecul, dar nimeni nu li se împotrivi. Schimbîndu-şi planul, puseră mîna pe emiţător ca să comunice populaţiei că reprezentau un grup înarmat de imaculişti, a căror intenţie era să scoată Jormania din sfera de influenţă a Imperiului. Emisiunea încă nu se terminase cînd Maculburgul protestă vehement şi ameninţă cu trimiterea unei armate «în ajutorul guvernului popular al Jormaniei». Despre ce guvern să fi fost vorba ? Greu de precizat, căci Jacan nu era numit în comunicat. Dar, la rigoare, s-ar fi putut oricînd forma nenumărate guverne populare şi nu era nici măcar necesar ca membrii lor să fi vorbit jormana : căci, deşi li se pun multe în seamă, jormanii au această indiscutabilă calitate de-a nu fi xenofobi.

Incidentul îl înspăimîntă pe Jacan. Se închise în palatul regal şi, cum vremea în care energia-i sexuală era neistovită trecuse, juca tot timpul şah cu Baban, care pierdea din prudenţă. Nu îndrăznea să mai iasă în oraş, unde răzmeriţa continua şi unde cadavrele anonime — victime ale zorabilor, ale militarilor sau ale foamei — se îngrămădeau de-acum în plină stradă, unde maşinile nu mai circulau de ani de zile din lipsă de benzină, iar pietonii nu mai cutezau să se aventureze dintr-o elementară precauţie. Jorjanul devenise o necropolă fetidă (*Fotografie*). Numai zorabii mai manifestau interes faţă de ea. Coborau de la munte, din ce în ce mai numeroşi şi mai ameninţători, îndreptîndu-se inexorabil către capitala aproape pustie. Înaintau mai ales noaptea, pricinuind pierderi grave resturilor

de armată care nu trecuseră de partea rezistenței. *Pentru că era și o adiere de speranță (Fotografie) și se spunea că va veni cineva, trimis de americani, ca să ajute poporul.*

Față cu aceste dezordini, se aștepta ca în orice moment armata imperială să invadeze țara. Totuși, Maculia se mărgini să-l cheme de urgență pe Jacan la Maculburg, în timp ce tancurile se îngrămădeau cît vezi cu ochii pe celălalt mal al Putanului. Jacan nu se duse la Maculburg, ci se închise, împreună cu Baban, doi soldați și opt artiste de cabaret, în adăpostul anti-atomic. Trupele maculiste nu trecură Putanul, limitîndu-se să-i sfideze pe cei cîțiva gardieni jormani rămași la posturi. La Jorjan, ciuma începuse să facă ravagii, în vreme ce zorabii se apropiau, lăsînd o dîră de cadavre pe unde trecuseră. Ocolindu-i cu grijă, din ce în ce mai mulți oameni luau drumul munților (*Fotografie*). Li se alăturau acelora care așteptau cu speranță ajutorul imaculist și care erau din ce în ce mai numeroși, sau vreunei bande de tîlhari, și acestea din ce în ce mai numeroase. Canibalismul era, în aceste medii, la ordinea zilei. Dar toată lumea își procurase de-acum arme de foc și, din pricina capacității lor de ripostă imediată, partizanii erau doar arareori atacați de tîlhari.

Teoretic, țara continua să fie condusă de clanul celor 78, care primea ordine de la Jacan prin videofon. Dar cei 78 nu mai ascultau de ordine. Ocupau ca întotdeauna vechiul palat regal, împreună cu cîteva sute de soldați și de membri ai Secanului, pentru că acolo se mai găseau de-ale gurii și pentru că, oricum, nu știau unde să se ducă. Ceruseră deja de mai multe ori ajutorul frățesc al Maculiei, care întîrzia să sosească. Mai mulți dintre ei, înțelegînd să profite de economiile depuse prin băncile elvețiene, intraseră într-un dialog activ cu toate statele sud-americane și africane susceptibile de a le garanta azilul politic. Deocamdată însă discuțiile nu duseseră la nimic precis.

O întrebare pe care numeroși comentatori politici din toate țările și-au pus-o în fața acestei stări de lucruri era de ce oare nu intervenea Maculburgul ? Ipoteza cea mai plauzibilă era că Imperiul voia să le dea o lecție binemeritată acestor vecini care nu erau buni de nimic. Voia să rezolve problema suprapopulației și să șteargă urmele tuturor proiectelor economice ruinătoare ale lui Gologan. Ceea ce Maculia nu voia cu siguranță era să-i restabilească pe cei 78 în funcții. Inutil să fi trimis trupe : emisarii Imperiului erau deja acolo și-și făceau treaba cum nu se poate mai bine.

Într-adevăr, numărul zorabilor ajunsese între timp la peste un milion, în timp ce populaţia Jormaniei scăzuse de la douăzeci şi unu la optsprezece milioane în numai doi ani.

Nu degeaba în munţi se aştepta sosirea unui ajutor. Mii de emigranţi jormani trecură pe la graniţa de vest fără nici un obstacol. Printre ei sosi şi Boba, în fruntea grupului său numit Grupul celor 42, căci era alcătuit din acest număr — fatal, după unii — de persoane. Se instalară într-un oraş de munte ce deveni repede centrul unei noi ordini. Oraşul se reconstruia, se găseau alimente, medicamente, medici fără frontiere. Şi soseau în masă, din toate regiunile ţării, partizani înarmaţi ca să se pună la dispoziţia lui Boba. Acesta, numit de atunci «Garibaldi al Jormaniei», se pricepu să le insufle speranţă în suflete, găsi mijloacele de a-şi aproviziona trupele, izbuti să se apere cu succes împotriva zorabilor, pe scurt, fu din plin la înălţimea sarcinii pe care şi-o asumase. Ca orice om de acţiune, Boba era fericit pe teren şi profund nenorocit cînd trebuia să asiste la interminabilele întruniri ale celor 42. Căci în interiorul grupului avusese loc o polarizare a concepţiilor politice şi acum imaculiştii radicali la ordinele lui Bolovan nu scăpau nici un prilej de a înfrunta curentul moderat reprezentat de Guzgan. Acesta afirma că nu trebuiau să-şi facă prea multe iluzii : soarta Jormaniei a fost, este şi va fi în mîinile Imperiului. În consecinţă, trebuiau să încerce cu orice preţ să-i fie pe plac Maculburgului şi să constituie un guvern maculist sau pe cît posibil semi-maculist. Dimpotrivă, Bolovan, susţinut de consilieru-i politic Bostan şi de omul de acţiune Motan, era de părere că ideologia maculistă nu se bucurase niciodată de adeziunea poporului jorman şi că, prin urmare, trebuiau să se sprijine pe puterile imaculiste, exprimînd limpede voinţa generală de schimbare completă. Orice altă soluţie, spunea el, s-ar fi lovit de indignarea populară. Guzgan, de acord fiind asupra inexistenţei unui maculism autentic în Jormania, îi acuza însă pe ceilalţi trei de demagogie ; căci, spunea el, inexistenţa unei mişcări de protest în timpul regimului maculist demonstra că masele jormane sînt în stare să înghită orice şi n-au nici o greutate politică reală. În consecinţă, trebuia ca o elită luminată, odată constatate primejdiile unei îndepărtări radicale şi imediate de Imperiu, să încerce să le evite prin toate mijloacele. Bolovan, fără să nege caracterul ridicol al conceptelor romantice de «popor» şi de «masă», insista îndeosebi asupra faptului că elita e socotită a nu-i înşela pe oameni, a-i trata ca adulţi. În Jormania trebuia instaurat un regim realmente demo-

cratic şi atîta pagubă dacă voinţa poporului va fi contrară maculismului într-atît încît un partid politic maculist nu va mai exista. Guzgan admitea şi el necesitatea unei democraţii reale, dar sublinia faptul că ea va trebui să fie *realistă*, adică de bun simţ. «În seara unor alegeri cu adevărat libere în Jormania, spunea el, trupele de la Maculburg vor trece Putanul şi vor fi la Jorjan în 24 de ore ; nu vor întîmpina nici o rezistenţă.» Iar Bolovan replica : «De aceea trebuie *pregătită* o rezistenţă. Trebuie să arătăm opiniei publice mondiale că sîntem efectiv capabili să ne apărăm idealul. Aţi văzut Borbisthanul ? În cincisprezece ani, maculiştii n-au fost în stare să-i biruie partizanii.» În acest punct, voci sceptice interveneau zicînd că borbisthanii putuseră rezista atîta vreme fiindcă erau nişte fanatici analfabeţi şi puţin civilizaţi, în timp ce jormanii, ştie toată lumea, sînt extrem de civilizaţi. Ei n-ar putea face faţă barbarilor din Maculia. În cele din urmă, singura întrebare ce merita să fie pusă era dacă, în faţa spectacolului rezistenţei mai mult sau mai puţin eroice a poporului jorman, puterile imaculiste aveau să-i sară în ajutor. Majoritatea celor 42, cu excepţia cîtorva partizani ai lui Bolovan şi ai lui Motan, era de părere că imaculiştii nu s-ar angaja niciodată într-un conflict ce i-ar duce la o confruntare directă cu Maculia. Această consideraţiune îl împinse pe Bostan să treacă în tabăra adversă, în timp ce Bolovan şi Motan, urmaţi de Boba care de-acum se săturase, refuzară demn orice compromis şi plecară din ţară ca să încerce să-i convingă pe imaculişti să intervină.

Fără îndoială că s-a exagerat în privinţa influenţei Bedeker-ului imperial asupra mişcărilor lui Bostan de la început. Unii afirmă că l-a încurajat, ca să aibă mereu un pretext de a invada ţara. Ce e sigur e că Solcan şi acolitul său Şnapan care, prin poziţia lor radicală, îi cîştigară încrederea lui Bostan, acţionau la ordinele directe ale Bedeker-ului. Ei fură aceia care-i furnizară noului şef (în jormană : *Conducan*) formula ca să scape de zorabi după ce aceştia îşi terminară misiunea.

În 1993, două milioane de zorabi, urmaţi prudent de armata lui Bostan, se îndreptară către Jorjan, necropola prezidenţială. În piaţa palatului regal, fură atacaţi cu rachete, obuze, grenade, mitraliere. Mare parte a zorabilor fură masacraţi. Cei ce scăpară fură însă şi mai feroce cînd palatul fu în cele din urmă cucerit. La 31 mai 1993, la ora nouă seara, cei 78, după o rezistenţă disperată, pieriră de o moarte atroce. La 1 iunie, armata lui Bostan alungă restul de zorabi din capitală cu ajutorul unei puternice esenţe de

trandifiri de fabricaţie bulgărească al cărei secret fusese dezvăluit de Solcan, care pretindea că-l aflase de la un vînzător imaculist de tabele cu efemeride. În ziua aceea, trupele Maculiei îi sfidară mai mult ca oricînd, de dincolo de rîul Putan, pe ultimii gardieni de la frontiera jormană.

Şi cei cinci ani ai «revoluţiei florilor» începură prin instaurarea guvernului provizoriu Bostan, ale cărui scopuri imediate erau de a combate ciuma, de a aproviziona ţara şi de a pregăti primele alegeri democratice de şaizeci de ani încoace. Nu s-ar putea nega că Bostan a primit un ajutor material considerabil din partea imaculiştilor ; dar a primit de asemenea, fără să ştie, şi ajutorul Maculiei, care n-a încercat deloc să intervină în procesul pornit de Comitetul celor 42. Maculburgul prefera să pună mîna pe o ţară sănătoasă din punct de vedere economic şi întru aceasta i se lăsă mai întîi lui Bostan grija de a anula oareşicît efectele tuturor acelor evenimente care, în patru ani, provocaseră moartea a şase milioane de jormani. Ar fi fost un joc de copil pentru Maculburg să răstoarne fragilul guvern Bostan, mai ales că mii de agenţi ai Bedeker-ului mişunau acum în Jorjan, unde se aranjaseră în slujbe convenabile. Fiecare zbatere a guvernului nu făcea decît să-l înfunde şi mai mult în acea pînză de păianjen vîscoasă şi inextricabilă pe care i-o ţesea Maculburgul.

Nu lipseau aceia care, precum lucidul jurnalist Borcan, îşi dădeau seama de primejdie. Şi cu toate acestea, trebuia continuat pe această cale cu orice preţ. Iar alegerile din 1995, oricît de libere vor fi fost, de fapt îl puseră pe Bostan într-o situaţie penibilă : el, care era în mod hotărît imaculist, se văzu constrîns să facă o propagandă directă partidului maculist reformat şi să pretindă că Maculatus avusese dreptate, dar că Gologan îi trădase pur şi simplu mesajul. Jormanii îşi arătară o dată mai mult bunăvoinţa, votînd pentru maculiştii reformaţi. Aceştia, sub conducerea lui Mitocan, ocupau 46 de locuri în parlament ; extremiştii lui Solcan – 13 ; uniunea democratică a lui Ciolan – 31, restul de 10 locuri fiind împărţite între 23 de partide politice reunite în patru grupări principale. Bostan însuşi candidă pentru uniunea democratică. Fu ales prim ministru în guvernul de solidaritate naţională al celor două mari partide. Prima grijă a lui Bostan de după alegeri fu să încerce restabilirea contactelor cu Maculburgul. Toate tentativele sale se izbiră de o tăcere de gheaţă. Prietenii săi începură să-şi piardă nădejdea. Ministrul de finanţe, a cărui administraţie, în buna şi vechea tradiţie jormană, n-a excelat prin onestitate, se întoarse în

ţara al cărei cetăţean devenise, descoperind deodată că în Jormania nu beneficia nici măcar de drept de vot, fiindcă fusese privat de Gologan de naţionalitatea jormană. Gâscan, scriitor de avangardă şi duşman personal al lui Boba, după ce fusese ales ministru de maculiştii reformaţi, încercă să fugă şi-şi găsi moartea într-un accident de automobil. Butan, ministrul energiei, se sinucise lăsînd o scrisoare de adio (pe care uită s-o semneze) pentru mama sa. Scrisoarea, a cărei autenticitate a fost contestată, spunea : «Dragă mamă, nu avem energia necesară. Nu te demoraliza şi întoarce-te în Brazilia.» Iar Şobolan, preotul răspopit, ministru al cultelor şi al televiziunii, profită de o călătorie în America Latină ca să se facă popă copt de rit bolivian şi să renunţe formal la funcţiile-i laice. Pentru că peste tot se presimţea venirea iminentă a invadatorului ; dar sub Bostan măcar se mînca bine, iar oamenii începuseră să rîdă şi să se distreze ca pe vremurile bune de odinioară, dinaintea epocii sinistre a lui Gologan.

În timpul «revoluţiei florilor», ţara respiră un aer de tinereţe. Femeile procreau fără nici o constrîngere, spre a înlocui cele şase milioane de victime ale zorabilor, ale ciumei şi ale luptelor intestine. Economia, în lipsa indicaţiilor omniscientului Gologan, reîncepuse să funcţioneze, iar ţăranii, deşi cereau uneori preţuri exorbitante pe produsele lor, asigurau aprovizionarea regulată a oraşelor şi a comunelor. Şi, pentru prima dată de la război, libera concurenţă comercială aduse un zîmbet mai mult sau mai puţin autentic pe feţele implacabililor vînzători. Pe deasupra, funcţionărimea de toate felurile ce terorizase ţara fu silită să-şi schimbe tactica, sub ameninţarea concedierii. Jormania era pe cale de a deveni o ţară aproape normală, ceea ce atrase un enorm val de turişti imaculişti. Cu cît devenea Jormania mai prosperă, cu atît se întărea certitudinea că intervenţia Imperiului n-avea să întîrzie.

De aceea, în definitiv, lovitura de stat a generalului Bulan n-avu aerul de a surprinde pe nimeni. Era neîndoielnic că o pregătise cu ajutorul generos al Bedeker-ului. Iar cel dintîi act al ei atroce, anume asasinarea a 27 de ziarişti imaculişti pe care Bulan se grăbi s-o pună pe seama SLIMUJ sau a unui grup terorist sub ordinele lui Motan, avu pur şi simplu menirea de a arăta că sărbătoarea luase sfîrşit. Bostan şi cei ce mai rămăseseră din grupul celor 42 fură poftiţi să-şi facă bagajele şi majoritatea acceptă această ofertă imposibil de refuzat. Sub Bulan, deşi privaţi de libertăţi elementare, jormanii se pot încă îndopa cu mîncare şi au primit autorizaţia să

scoată reviste pornografice indigene, ceea ce pare să le excite enorm spiritele, căci guvernul Bostan, ca să nu tulbure biserica predestinaţionistă lampistă, biserica jormană bilampistă, pe maculiştii puritani şi pe mozaicii de rit binocular, declarase pornografia şi prostituţia ilegale. De atunci, Bulan a legalizat pornografia, închizînd ochii asupra prostituţiei, care se practică de regulă în sălile de cinema.

Alăturîndu-i-se în străinătate neobositului Boba, Bostan a devenit foarte activ în propaganda împotriva regimului lui Bulan. Dar, după unii observatori competenţi, facultăţile-i mintale scăzuseră. Se plimba în public însoţit de o pisică, declarînd cui voia să-l asculte că «nu toate pisicile sînt zorabi». Or, cine şi-ar permite o asemenea atitudine, după acea panică stîrnită de zorabi, dacă nu un extremist maculist sau un nebun ?

Cît despre Boba, al doilea său exil se dovedi calitativ superior celui dintîi. Puţin înainte de a muri, scrise celebrul roman *În viaţă*, care conţine această nemuritoare frază privind existenţa umană : «E ca şi cînd am şofa mereu pe o noapte neagră într-o negură deasă sau ca şi cînd am călări un tigru furios. Recompensa noastră e să murim înainte ca el să ne azvîrle la pămînt.»

(Revista promitea o continuare în numărul următor, despre atentatele care au pus capăt vieţilor lui Bostan şi Boba. Dar cel de-al 37-lea număr din «Asmodeus» n-a mai apărut niciodată).

JORMANIA LIBERĂ

Ultima carte a scriitorului naţional Boba, publicată de Editura Jenan (362 pagini, carton, preţul lei 19,95), încearcă să argumenteze o interesantă teorie asupra eliberării Jormaniei. Nu este singura. De o vreme încoace, orice carte, am putea spune, care apare în Jormania, fie şi despre clasificarea deşeurilor neferoase, nu se poate abţine, în conţinut sau în prefaţă, să nu enunţe astfel de teorii. Consecinţa inevitabilă este că sensibilitatea cititorului s-a tocit ; iar dacă recenta operă a lui Boba a făcut deja subiectul mai multor

recenzii, faptul se datorează nu atît calităţilor ei literare, cît bizarelor supoziţii cărora le dă glas.

Majoritatea recenzenţilor a remarcat pînă acum lipsa de respect a lui Boba pentru cîţiva din eroii revoluţiei, insinuările sale privind relaţiile lor strînse cu Imperiul Maculist, cît şi atitudinea lor deseori linguşitoare faţă de preşedintele Gologan. Distinsul deputat al partidului naţional-peizan, fostul scriitor Barban, a exprimat «mînie şi nedumerire» faţă de cartea lui Boba, batjocoritor intitulată *Cui pe cui se scoate.* Oare, se întreabă Barban, are un transfug dreptul de a ne judeca pe noi, cei care am îndurat restriştile regimului Gologan, abuzurile Doamnei Mortu, violurile şi execuţiile sumare ale lui Jacan ? Oare un întreg popor poate fi acuzat de complicitate ? La acestea, părintele trapist Lampan, amic al defunctului patriarh Ananghia, adaugă lipsa de sînge jorman autentic în vinele lui Boba, provenienţa lui dubioasă, baltică dacă nu cumva aztecă. Numai un adevărat jorman poate înţelege sfînta tradiţie a acestui pămînt, vîrfurile albastre ale Cartanilor şi alte asemenea dumnezeieşti peisaje şi simţăminte (părinţii Ananghia şi Lampan fuseseră membri ai Gărzii de Lemn şi partizani ai politicii naţionaliste a lui Gologan ; articolul lui Lampan a apărut în cotidianul *Europan*, publicat de Butan ; deşi probabil coincidenţe, aceste amănunte trezesc desigur puternice asociaţii între trapişti, politica şovină a lui Gologan, Garda de Lemn şi alte asemenea dumnezeieşti cuvinte şi simţăminte).

Să ne întoarcem la cartea lui Boba. În primul ei capitol, intitulat *Eroare judiciară ?* (dar e vorba de o eroare pe dos, în favoarea inculpatului), îl întîlnim fără voia noastră pe căpitanul Marşan, «bestia de la Mistiş», un membru al Secanului (poliţia secretă de tristă amintire) care a tras în mulţimea adunată în Piaţa Libertăţii. Boba constată că Marşan, deşi condamnat la închisoare pe viaţă de guvernul Şarman-Maman, a fost eliberat după numai opt luni. Pensionat cu onoare (Statul oferindu-i o strîngere de mînă şi o colecţie a revistei *Penthouse*), Marşan a murit într-un accident de vînătoare, întîmplarea făcînd să fie împuşcat din greşeală tocmai de un fost coleg din Secan. Pînă aici, nimic nu pare alarmant. Lucrurile se complică atunci cînd Boba publică o fotografie (din documentarul unui reporter francez), unde un personaj deghizat în păstor arată presei internaţionale nişte cadavre crîncen mutilate de Secan (după cum ştim, aceste cadavre, care serviseră pentru disecţii studenţilor de la Facultatea de medicină din Mistiş, nu erau victi-

mele Secanului ; vederea lor a suscitat însă o extremă oroare telespectatorilor, de la Maculburg la Mazapan şi la Paris). Boba pretinde că acel păstor nu era nimeni altcineva decît căpitanul Marşan deghizat. Există, ce-i drept, o vagă asemănare între cei doi, cam tot atît cît între Leonardo da Vinci şi Mona Lisa. Dar nici o ipoteză solidă nu se poate întemeia pe un material atît de discutabil.

Capitolul al doilea ne poartă către momentul cel mai exaltant al revoluţiei : preşedintele Gologan urlînd, strîmbîndu-se (şi făcînd cu braţele gestul acela caracteristic de a trage apa), după obiceiul său, la balconul Palatului regal din inima Jorjanului, întrerupt dintr-odată de huiduielile mulţimii. Toate televiziunile lumii au transmis această scenă, ca şi apariţia spontană a marilor panouri împotriva lui Gologan. Boba afirmă că doi oameni au nevoie de şase ore pentru confecţionarea unui singur panou, punînd astfel sub semnul îndoielii spontaneitatea lor. Şi mai convingător sună a doua supoziţie a sa, anume că huiduielile împotriva lui Gologan nu proveneau de la mulţime, ci veneau din aceleaşi difuzoare din care se înălţaseră urale cîteva secunde mai înainte. Într-adevăr, vreme de peste douăzeci de ani Secanul nu contase pe entuziasmul rebegit al mulţimii flămînde, înrăite şi impotente, ci pusese direct benzi de magnetofon cu urale care să-i mîngîie plăcut urechile lui Gologan şi să arate simţămintele delirante ale poporului faţă de Conducanul său iubit. Evident, benzile de magnetofon fuseseră schimbate. Şi Boba se întreabă : cine a schimbat benzile ?

Un anumit cititor şăgalnic va sări desigur cu răspunsul : nimeni altul decît căpitanul Marşan ! Ei bine, nu tocmai ; dar candidatul cel mai probabil este un anume Merlan. Nu-l cunoaştem, veţi spune. Eroare : deşi nenumit, el a apărut deja în povestire (acest truc e folosit chiar de Boba, care dezvăluie identitatea personajului abia în capitolul al doilea) : este amicul care l-a împuşcat din greşeală pe Marşan, pensionat cu gradul de general, o puternică strîngere de mînă şi o colecţie legată a revistelor *Penthouse* şi *Hardcore*. La funeraliile sale, în 1994, a oficiat însuşi patriarhul Ananghia, înconjurat de o echipă de sfinţi trapişti care împreună ar fi putut lua conducerea şi a Gărzii de Lemn şi a partidului comunist. Nu s-a ştiut niciodată de ce a murit (nici Boba nu ştie).

Capitolele trei, patru şi cinci conţin dovezi (cunoscute) ale puternicei simpatii dintre toţi membrii importanţi ai guvernului Şarman-Maman şi Maculburg. Capitolele şase şi şapte, scrise lucid, îi urmăresc pe Conducan, pe Madam Mortu şi pe doi generali Secan

în derută ; urmează apoi înscenarea unui proces şi execuţia grăbită a cuplului prezidenţial. Expresia obişnuită : ca să le închidă gura cu ţărînă... Dar de ce anume ? Şi cine ? Căpitanul Marşan ?

Capitolul opt e bazat pe mărturii : beţivi care se pocăiesc, apoi se răzgîndesc ; un mort la groapă ; o moaşă din Jorjan ; un trapist răspopit, fost secretar al lui Ananghia ; un jurnal ; o bucată de brînză cleioasă ; un membru pentru Dialog ; un golan şi alte asemenea substanţe disparate din arsenalul lui Sherlock Holmes. N-o să-i răpim cititorului plăcerea de a descoperi singur legătura dintre ele. De-ajuns să spunem că, în urma unei anchete minuţioase, Boba trasează planul extrem de precis al loviturii de stat pentru înlăturarea lui Gologan. O înlăturare pe care o credeam populară, întrucît a costat sute de morţi şi de răniţi. O înlăturare care însă n-a fost populară, de care a beneficiat guvernul Şarman-Maman, dar care n-a fost organizată de nici unul din reprezentanţii marcanţi ai acestui guvern de solidaritate naţională format exclusiv din membri ai partidului comunist. Dar de cine a fost ea organizată ? Cumva de căpitanul Marşan ?

Nu tocmai. Nici de Secan. Nici chiar de generalul Merlan.

După Boba, perfecta organizare a planului li se datorează unor adevăraţi profesionişti din Bedeker, celebra poliţie secretă a Imperiului Maculist (Boba ne furnizează chiar şi numele colonelului care a întocmit planul, precum şi o listă a tuturor participanţilor jormani la el ; numai doi membri din guvernul Şarman-Maman figurează pe ea, cu semn de întrebare ; Boba sugerează că toţi cei unsprezece guvernanţi iniţiali se ştiau sprijiniţi de Maculburg, dar nu cunoşteau detaliile planului ; astăzi însă aceia dintre ei care n-au murit tragic în confruntarea cu masele — şi au rămas doar trei — ştiau exact de la cine primeau ordine şi prin cine ; au aflat demult cine erau oamenii de legătură).

Nu ne rămîne decît să încheiem cu un semn de întrebare. Dacă ipoteza lui Boba este corectă, asta înseamnă că poporul a fost tras pe sfoară. După cum spunea însuşi răposatul Şarman, fost dictator în continuarea lui Gologan şi cunoscut pentru un anume cinism înnăscut : «Dar oare nu asta e şi funcţia esenţială a poporului ?»

CURSA DE ŞOARECI A DOCTORULUI MAYOW

Doctoriţa Morales, care a fost extrem de amabilă cu mine pe tot timpul şederii mele în H., mi-a dăruit săptămîna trecută dactilograma articolului ei despre cursa de şoareci născocită de John Mayow (1640-1679), licenţiat în drept civil, doctor în medicină şi drept roman, docent la College of All Souls. Articolul conţine şi un poem despre cursa de şoareci, din care ezit să citez cîtă vreme nu am permisiunea autoarei (la drept vorbind, sînt foarte stînjenit că trimit aici la articolul ei, care n-a fost încă publicat ; unii au sugerat chiar că poemul ar putea fi un serios impediment întru publicare, căci rareori redactorii şefi ai revistelor regale au vreun dram de fantezie).

John Mayow a fost, neîndoios, cu propriile cuvinte ale Doctoriţei Morales (pe care nu sînt sigur că le pot cita, cu atît mai mult cu cît înţelesul lor îmi rămîne întrucîtva obscur), «un inventator, un înainte-mergător, un semn (dactilograma menţionează aici «semnalant» ; n-am izbutit să lămuresc cuvîntul cu ajutorul dicţionarelor, dar presupun că el se referă deopotrivă la ceva ce *face semn* şi la un producător de *semnale*), un deschizător de drumuri.» Experimentul său, pe care-l voi descrie succint mai încolo, dovedea că aerul conţine o parte vitală pentru organismul oricărui animal,

şoarece sau om. Mai mult, el arăta de asemenea că acea parte — Mayow o numea *spiritus nitro aereus*, dar alţii o vor fi numit mai tîrziu oxigen — este arsă în procesul respiraţiei.

Aş putea s-o dezamăgesc pe Doctoriţa Morales, dar trebuie totuşi să mărturisesc că nu din acest motiv am fost impresionat de cursa de şoareci, aceasta dovedindu-mi mie ceva cu totul diferit[1]).

În vremea noastră, şoarecii sînt folosiţi pe o scară fără precedent în sociobiologie, încît se poate în mod legitim ridica întrebarea dacă eu nu cumva supraestimez importanţa cazului lui Mayow. Trebuie să admit că există în el ceva foarte primitiv, dar, după cum ne arată antropologii, lucrurile primitive nu sînt obligatoriu depăşite dacă le comparăm cu cele mai elaborate. Astăzi, de pildă, ei supun şoarecii, singuri sau în cupluri, unor condiţii de *stress* crescînd, cauzat de un zgomot comparabil cu acela al frigiderului meu, doar că din ce în ce mai puternic. Şoarecii singuri îşi pierd somnul şi libidoul şi în cele din urmă mor ; cuplurile, dimpotrivă, încep să se bată, îşi ling rănile şi supravieţuiesc atît cît ţine viaţa lor de şoareci. Ei folosesc acest exemplu spre a dovedi că e mai bine să te căsătoreşti decît să arzi, dar eu nu sînt deloc sigur că au dreptate. În rezidenţa Bromwall, unde am locuit în ultimele luni, condiţiile sînt foarte asemănătoare cu cele de mai sus. În timpul nopţii (şi poate că şi în timpul zilei, numai că atunci nu se observă), e un zgomot supărător, uneori într-adevăr intens, cauzat de sistemul de ventilaţie sau de ceva de genul ăsta. Rezidenţa Bromwall se presupune că adăposteşte cupluri de căsătoriţi. Nu sînt sigur dacă zgomotul e de

---

[1]) Nici măcar nu cred ca experimentul să fi fost spectaculos prin numărul de şoareci uciși, cîte unul de fiecare dată. Mă întreb de fapt cîți din acești martiri au fost necesari întru descoperirea oxigenului ; nu prea mulți, cred — cîteva zeci, poate cîteva sute. Oricum, de aceea se și cresc șoarecii, iar eu nu știu la ce altceva ar fi bun un șoarece. La fel și broaștele rîioase. După cîte știu, broaștele rîioase au fost implicate într-un experiment cu mult mai important, poate într-adevăr unul din cele mai măreţe din istoria omenirii, săvîrșit de un învățat rus din secolul al XIX-lea al cărui nume l-am uitat. El a luat o pereche de broaște aflate în timpul raportului sexual și a omorît masculul sau le-a omorît pe amîndouă în toate felurile imaginabile. Și nu o dată sau de două ori : a torturat în chip științific și în cele din urmă a suprimat 1.500 de asemenea cupluri amoroase. Prin aceasta a dovedit că o broască moartă mai face încă dragoste vreo cîteva zile. I-aș înțelege pe vreun puritan mohorît sau pe vreun jansenist care ar fi practicat acest gen de amuzament științific. Bănuiesc însă că omul nostru era ortodox, iar ortodocșii nu se sinchisesc de sex într-atîta : se bucură de plăcerile lui și nimic mai mult, chiar și preoții lor. Pînă cînd nu voi descoperi *cine* era cu adevărat omul acesta, întîmplarea va rămîne pentru mine una din cele mai fascinante chestiuni nerezolvate din istoria științei.

vină sau faptul că apartamentele sînt prea mici, dar cele mai multe cupluri divorţează, astfel că poţi vedea în zonă — împotriva tuturor aşteptărilor şi mai ales a celor ale administraţiei — o mulţime de oameni singuri ce par s-o ducă bine în ciuda *stress*-ului şi a neputinţei de a se înţelege cu un partener (cuplurile japoneze par să dureze, dar asta-i altă poveste). Cineva mi-a spus că Bromwall e cunoscut drept unul din locurile cu cea mai mare rată de divorţuri din Hatch Park, iar apartamentelor sale li se spune «apartamente de divorţ» ; am văzut însă şi un cuplu care a luat naştere acolo — motiv de a ne gîndi că e dificil să deducem ceva din acest gen de experimente sociale, deşi oamenii îşi au de bună seamă limitele lor de adaptare, la fel ca şoarecii.

Depăşită ori nu, lecţia cursei de şoareci a Doctorului Mayow rămîne unică atîta vreme cît destinul personal al şoarecilor sau al oamenilor e în joc. Acest mare învăţat al trecutului a pus puţină apă într-o covată, un suport în apă, o cuşcă în vîrful suportului, un şoarece în cuşcă şi un clopot de sticlă peste şoarece, cuşcă şi suport (după un rezumat mai tardiv, el a dus şoarecele în ispită cu ajutorul unei bucăţi de brînză, ceea ce ar putea furniza un detaliu semnificativ întregii operaţiuni). Deoarece cantitatea de aer de sub clopot era limitată, şoarecele răsufla din greu şi în scurtă vreme murea. În acelaşi timp, nivelul apei dinăuntrul clopotului, comparat cu nivelul apei din afară, creştea, ceea ce înseamnă că şoarecele ardea oxigenul în timpul respiraţiei[1]).

---

[1]) Nu intenționez să mă afund în amănunte, dar experimentul mi-a lăsat unele perplexități pe care i le-am expus Doctoriței Morales ; ea mi-a clarificat totul. Știam că, din volumul aerului, cantitatea de oxigen reprezintă aproximativ 1/5, dar cea mai mare parte din ea s-ar fi recombinat în bioxid de carbon. Cantitatea arsă de șoarece e atît de mică încît apa n-ar fi avut cum să se ridice *în mod vizibil* în interiorul clopotului. Dr Morales mi-a explicat că bioxidul de carbon se dizolvă în apă și din acest motiv se ridica apa la mai mult sau mai puțin de 1/5 din înălțimea clopotului. Dar fiindcă acesta pare să fie adevărul (deși mă îndoiesc că e adevărul ultim), înseamnă că experimentul Doctorului Mayow nu demonstra nimic sau, cel puțin, slujea la descoperirea oxigenului doar printr-o falsă presupunere de natura simplelor coincidențe. De fapt, Mayow și alții au crezut că apa se ridica *pentru că* oxigenul se consumase, ceea ce nu-i defel adevărat, dat fiind că aceasta se întîmplă din pricina proprietății fortuite a bioxidului de carbon de a se dizolva în apă — binecunoscută nouă de la paharele de sifon și toate cutiile reci și acidulate pe care le bem. Dr Morales nu mi-a împărtășit punctul de vedere ; pentru ea, Mayow avea dreptate, iar eu am abandonat lucrurile aici. Firește, unii istorici pot pur și simplu să nu priceapă că nu există cunoaștere fără un subiect cunoscător.

Aşa simplu şi nesofisticat cum se prezintă, experimentul e genial, după propria-mi părere, nu fiindcă marchează o dată în istoria ştiinţei, ci întrucît arată, între altele, că toate capcanele sînt construite numai pentru cei ce sînt prinşi în ele şi, într-un mod mai general, că este foarte improbabil ca vreunul din aceştia să fi fost la rîndu-i construit fără o capcană.

Atît cît pot să-mi aduc aminte, am început deja să fiu teribil de tulburat de sunetul apei care se umflă de cînd aveam cincisprezece-şaisprezece ani. De atunci am încercat în zadar să mă obişnuiesc cu asta. Dimpotrivă, sunetul cu pricina mă face tot mai nervos.

O altă dificultate produsă de capcane devine limpede în rarele clipe cînd şoarecii, obosiţi de a fi doar împreună, vor cu disperare să se *simtă* unul pe altul. În absurdul lor echipament medieval, sînt stîngaci şi orice ar face nu pot ajunge unul la celălalt prin dublul perete de sticlă. *În realitate*, nu se simte îndemnul de a ieşi de acolo (oricum ar fi imposibil), afară de cazul cînd există un motiv puternic de-a o face sau vreo speranţă extraordinară. Dar trebuie de asemenea să admit că un şoarece adevărat ar putea să-şi piardă speranţa o vreme, altminteri însă ar născoci toate şiretlicurile posibile şi chiar imposibile ca să scape din cursă (există cazuri în care şoarecii au ieşit din cuşcă ; au căzut de pe suport şi s-au înecat).

În pofida tuturor cicatricilor pe care le păstrez de la precedentele-mi tentative de a evada, se pare că aparţin unei specii cu adevărat neîmblînzite, iar întîlnirea cu Mekor H. mi-a agravat cazul într-un hal fără de hal. Orice ar fi — îmi spuneam mie însumi eroic — mă voi lupta iarăşi cu toată tenacitatea unui rozător sănătos împotriva gratiilor, a apei şi a sticlei de la propria-mi cursă de şoareci a Doctorului Mayow, dus fiind de un simţămînt confuz şi puternic de furie, deznădejde şi, pentru scurt timp, de o imensă bucurie.

Aceasta din urmă, cred, nu e greu de explicat dacă se bagă de seamă că şoarecii şi capcanele sînt lucruri diferite, au funcţii diferite şi scopuri aşijderea (la drept vorbind, toate acestea sînt mult mai lesne de definit în cazul capcanelor decît în cazul şoarecilor : capcanele sînt făcute ca să-i ţină pe şoareci în ele şi acesta-i unicul lor scop, în timp ce funcţiile şi scopurile şoarecilor îmi sînt necunoscute). Firește, în natură ar putea exista şi experimente mult mai complicate, de pildă şoareci avînd capcanele construite *înlăuntrul* lor, astfel că avem de-a face cu unul în loc de două obiecte. Ca

în toate experimentele primitive, situaţia în cazul cursei de şoareci a Doctorului Mayow e mai simplă : capcana se află *în afara* şoarecelui, iar ca să scape, şoarecele ar trebui să iasă din cuşcă, să înoate în apa care se ridică şi să spargă clopotul de sticlă (toate acestea echivalează cu o imposibilitate). Desigur, şoarecii nu sînt destul de nesăbuiţi ca să se rănească încercînd să fugă, dar vor foarte adînc în inimile lor să dobîndească şansa de-a fi nesăbuiţi. Singura problemă este : cît timp ar trece pînă să se potolească, să devină apatici, să uite tot în afara bucăţelei lor de brînză, să se tolănească inerţi şi să viseze nu mai mult decît pot vedea din cursa lor, adică alte curse cu şoareci în ele ?

Cînd am întîlnit-o pe Mekor H., mă gîndeam că aşa ceva n-ar fi putut să mi se întîmple cîtă vreme era ea acolo şi acesta era un motiv suficient ca să fiu fericit.

Toate acestea ar putea părea în fond nişte chestii foarte egoiste, dacă totul se reducea la un pretext ca să devii nesăbuit, să te răneşti şi să extragi de aici oarece plăcere perversă. În realitate, şoarecii au nişte mecanisme mult mai complicate : sînt plănuiţi ca să aibă o infinită capacitate de duioşie, o nesfîrşită admiraţie pentru frumuseţe şi mai multe în genul ăsta, lucruri care mai mult ca sigur că nu sînt împărtăşite şi de capcanele neînsufleţite. Comportamentul unui şoarece poate fi uneori surprinzător de antihedonist şi chiar aşa s-a întîmplat cu mine după cît îmi pot aduce aminte. Aceasta s-a datorat unei împrejurări foarte deosebite pe care voi încerca s-o explic pe scurt.

Şoarecii îşi aleg o regină şi cu toate că o adoră, ştiu că şi reginele se află într-o cursă. După doctrina lor, numai zeii sînt, se pare, socotiţi a nu avea curse, dar nimeni n-a mai văzut demult un zeu. Cînd am zărit-o prima oară pe Mekor H., am recunoscut în ea neîndoielnic toate atributele unei regine, dar, fie din pricină că apa se înălţase pînă la jumătatea clopotului meu, fie din pricină că sînt sceptic prin natură, cu greu am izbutit s-o cred cînd mi-a spus că *ea nu avea cursă*. Deşi am acceptat această convenţie şi m-am adresat ei un răstimp ca unei zeiţe, asta m-a făcut teribil de nervos. Puteam vedea foarte bine acea construcţie neimaginară care era cursa ei şi eram tot timpul îngrozit că s-ar putea răni cu ceva invizibil pentru ea, precum gratiile cuştii sau chiar bucăţica de brînză, lucruri pe care ea părea să le ignore sau să le dispreţuiască mai mult decît mine sau decît cea mai mare parte a celorlalţi şoareci.

Pe de altă parte, ceva într-adevăr remarcabil se petrecea cu ea : nu auzea sunetul apei care se umflă. Desigur, era şi foarte tînără, dar eu însumi eram mult mai tînăr cînd am auzit pentru prima oară apa aceea neliniştitoare, inexorabilă, urcînd din ce în ce mai sus. Aşa am ajuns la concluzia personală că Mekor H. putea pînă la urmă să fi fost o adevărată zeiţă prinsă în cursă prin cine ştie ce accident nefericit. Cîtă vreme n-am putut înlătura posibilitatea ca esenţa ei să fi fost diferită de a celorlalte rozătoare, am hotărît că merita să fiu nesăbuit şi să încerc prin orice mijloace să scap din cursa mea.

Nu-mi prea dădeam seama la ce să mă aştept : îi vedeam foarte bine chipul graţios înăuntrul clopotului simetric şi al cuştii, dar credeam că de-ar fi fost să scap, aş fi putut s-o ajut şi pe ea să scape. Astfel, încercînd s-o cruţ de spectacolul dezgustător al unui şoarece rănit de toate acele obiecte blestemate care alcătuiesc cursa, lucram în timp ce ea dormea sau se uita în altă parte. Cînd mă izbeam de grilaj sau cînd dinţii îmi scrîşneau pe barele grele de fier, erau scurte momente în care sunetul apei ce se umflă nu-mi mai ajungea la urechi. Nu-mi era teamă de acest soi de luptă, fiindcă, în pofida întregii dureri pe care o comporta, mă recompensa în termeni de uitare. Ceea ce mă înspăimînta mai tare era ideea că aş fi putut să scap şi să descopăr sau că Mekor H. nu era acolo, sau că nu era acolo *pentru mine*, căci, pînă la urmă, ipoteza cea mai plauzibilă consta în faptul că o zeiţă ar fi avut de îndeplinit vreo funcţiune impersonală, ca un semn pentru toţi şoarecii prinşi în cursă şi presupuşi a lupta împotriva curselor. Situaţia mea deveni într-adevăr incomodă : admiţînd că aş fi izbutit să răzbat afară, ce m-aş fi făcut în tot acel spaţiu gol dintre miliardele de curse de şoareci născocite de Doctorul Mayow ?

Într-un fel, firește, ştiam că întrebarea era fără temei : nimeni n-a văzut vreodată ceva atît de neobişnuit precum un şoarece liber, fără cursa în care apa urcă scoţînd un sunet inconfundabil. Cum ţi l-aş putea descrie ţie, graţioasă zee, dat fiind că e un sunet pe care fiinţele de felul tău n-au cum să-l audă ?

E un urlet extrem de acut de lupi smintiţi
un zgomot de îndepărtate scrumiere sparte
de iarbă tăioasă care creşte
de paşi înfundîndu-se-ntr-un smîrc
de ochi ce-şi schimbă perspectiva

de trupuri hurducate vara într-un autobuz
de frîne de automobil
de praf ce se ridică
de cizme tropotind pe-o masă
de ochi şi plete-nvăpăiate a şoarecilor zeei zvăpăiate.

E toate acestea la un loc şi felurite altele.

De curînd, pe cînd îmi lingeam rănile în noapte (apa ridicîndu-se, un fel de lumină selenară, tu întorcîndu-ţi faţa şi pe ţevi nici un şuierat), întregul adevăr mi-a trecut prin minte într-o străfulgerare. Acel inconfundabil zumzet era sunetul tuturor clipelor pe care le petrecusem împreună cu tine, al mădularelor tale agile şi zvelte, al pleoapelor tale închizîndu-se şi al tălpilor tale mici călcînd prin iarbă.

Atunci mi-a trăznit o idee care părea la început atît de teribilă încît aş fi alungat-o pe dată, de-ar fi fost fie şi numai pentru faptul că aud apa aceea umflîndu-se chiar acum şi sînt sigur că nu mă înşel.

Sunetul pe care-l scoate e sunetul *tău*, eşti chiar *tu*.

Niciodată nu m-am gîndit că poţi fi atît de frumoasă, atît de frumoasă şi de înspăimîntătoare.

Ştiu că ne vom întîlni într-un fel de agonie, cînd sunetul va deveni parte din mine însumi, iar eu voi deveni acel sunet.

Va fi o clipă foarte scurtă şi atunci — nu contează dacă ai fost aici doar pentru mine sau pentru noi toţi — nu ne vom mai despărţi niciodată.

Voi avea ochii tăi albaştri ca să privesc prin ei, părăsind undeva ochii unui şoarece sufocat în cursa de şoareci a Doctorului Mayow.

TOZGREC

The past is too vast for any human being ever to be in contact with all of it

Edward Shils, **Tradition**

Într-o țară uitată din America Latină, pe un podiș presărat cu pini rari și cu ienuperi pitici, aproape de Golful Smaragdelor, se afla o clădire foarte veche din piatră ce slujise odinioară de schit sau de *hacienda*. În timpul războiului, cîțiva marinari americani, singurii supraviețuitori dintr-un naufragiu, găsiseră acolo adăpost. Pe zidul prăbușit de incintă lăsaseră o inscripție cu var de neșters : **No trespassing.**

În mod vădit, podișul stîncos nu aparținea nimănui. Cel mai apropiat sat se găsea doar la douăzeci și unu de kilometri spre sud-vest. Primăria comunală, așezată la zece kilometri mai jos în vale, vînduse clădirea și un hectar de teren cuiva pe nume Tozgrec[1], în 1957. Vînzarea e înregistrată cum se cuvine ; în ultima vreme, mai mulți experți au verificat autenticitatea documentului ; i s-a analizat hîrtia, scrisul primarului, cerneala socotelilor și a ștampilei, spre a se ajunge la concluzia de nezdruncinat că totul era în regulă și că Tozgrec plătise efectiv primarului incredibila sumă de o sută de dolari americani. Explică oare aceasta prosperitatea fără pereche a celor două sate de munte ? Nimic nu le lipsește oamenilor de acolo, ale căror pretenții sînt de altminteri hotărît modeste. Din 1957, nimeni nu-și amintește să se mai fi îmbolnăvit. Copiii, puțin

---

[1] Discipol al lui Solomon, al cărui nume variază în transcripții (Torzigeus, Totz Graecus, Tozigaeus, Thoczgraecus etc.) — v. I.P. Couliano, **Eros et Magie à la Renaissance — 1484**, Flammarion, 1984, p. 224 (n. trad.).

numeroşi, sînt sănătoşi şi zdraveni, bătrînii, chiar la o vîrstă foarte înaintată, nu dau semne de decrepitudine.

Fostul primar, care avea pe vremea aceea 88 de ani, făcuse singur tîrgul. Doar strănepoata lui de cinci ani îl zărise pe străin, însă felul în care-l descrie de atunci variază, fără îndoială sub impresia legendei pline de contradicţii a lui Tozgrec. Îşi aminteşte cînd de un bătrîn maiestuos, cînd de un *gringo* grăsuţ, puţin chel, cu o mustaţă neagră şi un aparat de fotografiat alb sau viceversa (dar acel *gringo*, după ceilalţi săteni, era un căpitan de poliţie la pensie care-şi petrecuse vacanţa într-un cort pe malul mării prin 1959). Cît despre fostul primar, a murit în 1970, pe cînd cel ce locuia pe podiş nu-şi manifestase încă prezenţa. După unii specialişti, primarul n-avea de altfel nici un interes să vorbească despre el, căci pusese mîna în mod ruşinos pe suta de dolari, fără s-o mai împartă comunităţii. După alţii însă, asta era practica obişnuită în toată regiunea, iar buna credinţă a primarului e dovedită de faptul că nu rupsese foaia din registru care confirma această vînzare neobişnuită. După toate probabilităţile, găsise absolut normal să-şi însuşească banii ; iar Tozgrec devenise proprietarul legitim al ruinei.

Legenda începe pe la mijlocul anilor '70, cînd în satul de munte îşi face brusc apariţia o femeie de vreo cincizeci de ani, Ines Garcia Clemente, nepoata lui Pedro Garcia Luciente, membru al vechii familii Garcia al cărei nume este purtat de o jumătate de sat ca patronim şi de cealaltă jumătate ca matronim (există doar puţini Garcia Garcia, iar Institutul Epistofelic i-a privit multă vreme cu suspiciune, deşi toată lumea ştia că mama şi tatăl proveneau din sate diferite). Noua sosită e bine primită de clan ; îşi pierduse bărbatul şi cei doi fii şi n-avea rude decît la Mesala. Ines vorbeşte puţin, iar cînd vorbeşte e incoerentă. Astfel, satul află mai multe variante ale dispariţiei familiei sale, de la clasicul accident de tren pînă la înecul celor trei care, la recentele inundaţii, ar fi intervenit cu mult curaj ca să salveze o oaie aflată în primejdie. În realitate, cei trei dispăruseră pur şi simplu fără nume, în timp ce se aflau la oraş ca să-şi vîndă marfa — spanac, castraveţi şi pepeni. La piaţă avusese loc o încăierare şi cei trei Garcia, laolaltă cu alţi ţărani, fuseseră luaţi şi duşi de militari către o destinaţie necunoscută. Unii se întorseseră de acolo, după ce fuseseră bătuţi. Nu le plăcea să vorbească despre asta. Şapte ţărani în total, între care şi cei trei

Garcia, nu mai apărură însă. Ines începu să-i caute pe la secţiile de poliţie ; puţin a lipsit să nu fie arestată ; în orice caz, încasă mai multe lovituri în stomac, la bărbie şi în cap. Nu se descurajă dintr- atîta şi ceru lămuriri Prefecturii. Pentru o mie de pesos, obţinu ca un gardian mai tînăr să arunce o privire într-un registru. Mulţi cu numele de Garcia fuseseră reţinuţi în anchetă şi soldatul n-avu timp să-i citească toată lista, ceea ce-i lăsa lui Ines oarecare speranţă. Cheltuindu-şi toate economiile rămase — două mii de pesos — obţinu colaborarea unui sergent. Soldatul aflat la ordinul acestuia petrecu de astă dată trei ore ca să parcurgă toate registrele în căutarea dispăruţilor, care erau doar trei din cei 365 de Garcia arestaţi în cursul ultimei luni. Dar, conform datelor din acest catalog de nume («Registrele noastre sînt infailibile», îi spusese soldatul în mai multe rînduri), cei trei fuseseră eliberaţi de două săptămîni. Şi Ines trebui să îndure o ultimă umilinţă : aceea de a fi copios ironizată de soldat, care înclina către ipoteza că bărbaţii profitaseră de ocazie ca să-şi ia tălpăşiţa de la ea. Ines fu impresionată şi plînse amar, apoi se linişti, căci era de negîndit ca cei doi fii ai ei s-o fi părăsit aşa, fără o vorbă ; bărbaţii sînt întotdeauna în stare de astfel de fapte neaşteptate, dar fiii prezintă mai multe garanţii. Cu cît raţiona mai mult, cu atît mai extravagantă i se părea explicaţia soldatului. Şi pe cînd îşi ştergea lacrimile pe un colţ de bancă instalată pe culoarul Prefecturii, văzu mai multe mame — poate vreo douăsprezece ori chiar mai multe — care şi ele îşi căutau fiii sau bărbaţii dispăruţi. În majoritatea cazurilor, Prefectura le răspundea că fuseseră puşi în libertate. Femeile o înconjurară pe Ines şi o scoaseră în stradă, reflectînd cu voce tare la pricina nenorocirii lor ; încet-încet, ajunseră la concluzia că li se ascundea ceva, căci era neverosimil ca atîţia bărbaţi să se hotărască *toţi deodată* să-şi părăsească familiile.

Puţin lipsi ca Ines să nu fie declarată inamic public ; luă de mai multe ori parte la demonstraţiile celor nouă sute de mame — căci la atîta se ridica acum numărul femeilor părăsite de copiii lor —, dar singurul rezultat fu că-şi pierdu doi dinţi la o intervenţie brutală a poliţiei. La capătul puterilor fizice şi morale, se retrase la singurele-i rude, muntenii din Mesala. Acolo o lăsară nervii. Într-o zi se hotărî s-o sfîrşească odată ; o apucă pe o cărăruie întunecoasă ce se pierdea în pădurea de pini şi urcă pe ea fără răgaz, sperînd că povîrnişul abrupt nu va avea sfîrşit şi că acolo, suspendată între pămînt şi cer, va regăsi poate cîteva resturi din strigătele

de agonie ale celor dragi, dacă nu chiar sufletele lor rătăcitoare. Ajunse în amurg la un podiş cu pini rari, cotropit de tufe de ienuperi pitici aproape de netrecut. Fără să simtă durerea de la înţepăturile spinilor ce-i intrau adînc în coapse, continuă să meargă în timp ce soarele, ca o plagă sîngerîndă, dispărea în codrul din spate. În cele din urmă, o clădire ruinată din piatră îi intră în cîmpul vizual. Era împrejmuită de resturile unui zid purtînd o inscripţie uriaşă scrisă cu var pe care nu era în stare s-o citească. Epuizată, femeia se prăbuşi la cîţiva paşi de zid. Se ruga Fecioarei fără a-i preciza despre ce era vorba, căci Fecioara se presupunea că-i cunoaşte necazurile ; dar, la drept vorbind, se rugase deja de atîtea ori încît nu mai nădăjduia într-un ajutor supranatural imediat. Într-adevăr, niciodată nu se produsese nimic extraordinar ; iar acum, mai degrabă decît reîntoarcerea celor dragi, îşi dorea propria-i moarte, blîndă, de s-ar fi putut. În clipa aceea se apropie de ea un bătrîn ; îl văzu venind de departe, croindu-şi drum prin mărăciniş. Se concentră asupra imaginii lui, uitînd de propriu-i trup istovit şi de cuvintele care-i circulau mecanic în spaţiul lăuntric, undeva prin dreptul inimii, nu al capului. Mîna stîngă i se strînse instinctiv pe o piatră : apărare, teamă, speranţă, toate acestea n-au nume, toate trec prin nişte filtre necunoscute.

Bătrînul mergea domol, cînd dispărînd, cînd apărînd din nou printre tufişuri ; traseul îi era labirintic, fără îndoială din cauza accidentelor de teren pe care doar el le vedea. Această mişcare interminabilă sfîrşi prin a o exaspera pe biata femeie. Dintr-o eroare de optică, avea impresia că apariţia se depărta de ea, în timp ce ea, în ciuda fricii, dorea din răsputeri să se apropie. Atîtea excitaţii se amestecau în ea, încît trupu-i începu să secrete de-a valma lacrimi, sudoare, salivă şi umori vaginale, iar bătăile dezordonate ale inimii îi urcau în gît, îi răsunau în timpane. Semn de moarte sau semn de viaţă, bătrînul putea să fi fost acolo fără vreun motiv oarecare.

Mai apoi, Ines avea să-şi amintească perfect înfăţişarea bătrînului, dar nu şi glasul lui ; de altfel, n-ar fi putut preciza dacă mesajul pe care i-l transmisese avusese ori nu o formă sonoră. Oricum, după această întîlnire, cînd, potolită, coborîse în viteză spre casă, *ştia* ce li se întîmplase alor săi de parcă nu fuseseră niciodată despărţiţi. La încăierarea petrecută în piaţă, cei trei Garcia nu luaseră parte în nici un fel. Fuseseră arestaţi odată cu ceilalţi, în vreme ce aceia căutaţi de poliţie fugiseră. Fuseseră duşi pe un stadion şi

bătuţi şi înainte şi după ce li se luaseră numele. Nu fuseseră fotografiaţi, nu li se luaseră amprentele, numai numele. Două zile şi două nopţi avură privilegiul de a rămîne afară pe pistă, căci erau nişte ţărani lipsiţi de importanţă. Se aflau acolo mii de inşi sub paza cîtorva soldaţi înarmaţi cu pistoale-mitralieră. Oamenii nu protestau. Din adîncurile tribunelor se auzeau tot timpul urlete atroce, semn că reprezentanţii autorităţilor nu erau plătiţi degeaba. Din timp în timp, un sergent urmat de trei soldaţi venea să rostească nişte nume la difuzor. Cei chemaţi se ridicau şi se îndreptau către intrarea situată sub tribuna oficială, dispărînd în întuneric. Pe urmă nu-i mai vedea nimeni. La intervale neregulate, noi sosiţi erau aruncaţi în arenă. Nu trebuia să le pui întrebări soldaţilor : îţi răspundeau cu o lovitură de cizmă în stomac sau în piept. Le era de asemenea interzis oamenilor să vorbească între ei, dar mulţi schimbau informaţii pe şoptite, lucru pe care cei trei Garcia nu-l găseau deloc rezonabil. Era mai bine să-ţi ţii gura şi cei trei serviră drept exemplu : două zile şi două nopţi nu scoaseră nici un sunet.

Ceea ce urmă fu rezultatul unei neînţelegeri, al unei confuzii de nume şi cei trei se pomeniră dinaintea celebrului colonel Pereira, care-i acuză de sabotaj (dar Pereira credea că era vorba de acei Garcia care lucrau în gara din L.) şi-i trimise pe loc la scaunele de tortură ca să-şi denunţe complicii. Li se smulseră unghiile de la mîini şi picioare, presărînd-l-se rănile cu sare groasă din belşug ; li se arseră tălpile cu trabucul ; li se descărcară sute de volţi în trupuri. După aceea, dat fiind că n-avuseseră nimic de mărturisit, fură aruncaţi într-o celulă şi bătrînul Garcia, căzînd, îşi crăpă ţeasta şi-şi dădu duhul pînă a doua zi, cînd eroarea deveni manifestă şi colonelul Pereira ordonă să li se dea drumul deîndată ce vor fi în stare să umble. Cei doi fraţi erau năuciţi şi nu voiau să se mişte. Fură părăsiţi acolo cu puţină hrană timp de zece zile şi fără îndoială că ar fi fost uitaţi pe vecie de n-ar fi fost criză de celule. Deja de cîtva timp cei doi fraţi Garcia fuseseră puşi în libertate, dar ei stăruiseră să li se dea cadavrul tatălui lor, ceea ce era imposibil, deoarece cadavrul fusese zvîrlit într-o groapă comună, laolaltă cu cele ale altor defuncţi anonimi. Incapabili să muncească, se aşternură la drum către sat de-a lungul căii ferate, hrănindu-se cu ierburi, rădăcini şi resturi alimentare aruncate pe geam de călători mai cu stare decît ei. Găseau de asemenea din belşug şi mucuri de ţigări de toate mărcile, chiar şi din cele mai scumpe.

Ines Garcia ajunse în sat cu cîteva ceasuri înaintea lor : numai bine cît să gătească o ciorbă bună de urzici şi să şteargă praful care le năpădise bordeiul.

*
* *

Aşa a fost prima întîmplare ce a dat loc extraordinarei legende a lui Tozgrec, în care e cu neputinţă să discerni adevărul de închipuire.

Pentru că tot ceea ce bătrînul îi comunicase — în ce fel anume, nu se ştie — lui Ines Garcia se dovedi exact, ea trase concluzia unei intervenţii divine şi li se destăinui tuturora. Se porni un pelerinaj către podiş şi vechea *hacienda* în ruină, căci majoritatea oamenilor avea probleme insolubile, iar cei care n- aveau, erau totuşi foarte dornici să întîlnească divinul. Fiindcă, spuneau ei, dacă divinul există, asta schimbă într-adevăr totul.

Tozgrec nu le apăru tuturora. Dimpotrivă, se dovedi foarte capricios în a alege — iar dacă la baza vizitelor sale se afla totuşi o logică, aceasta era insondabilă. Pe lîngă asta, nu se manifesta într-unul şi acelaşi fel : avea cînd înfăţişarea unui moşneag bărbos şi maiestuos, cînd pe aceea a unui cerşetor jegos, împutit, cu ochii înroşiţi şi umflaţi, cu o rană adîncă în frunte, cu craniul plin de viermi. A mai fost văzut şi în alte situaţii respingătoare.

Multă vreme s-a crezut că nu comunica decît cu cei a căror situaţie părea cu adevărat deznădăjduită şi doar în cazul cînd era prevăzută vreo ameliorare. E drept că mesajele lui — cărora încă nu li s-a putut preciza natura, căci în mod cert nu era vorba de secvenţe de cuvinte şi de fraze — au întotdeauna o latură încurajatoare ; dar nici gravitatea vreunei probleme şi nici rezolvarea-i favorabilă nu reprezintă criterii ca Tozgrec să se manifeste. Alţii au mai pomenit încă şi de puritatea inimii sau a intenţiei, de facultatea pe care-o are rugăciunea de a-l aduce mai repede pe Tozgrec şi de efectele negative exercitate de bogăţie asupra apariţiei lui. Deşi opinia populară e încă încredinţată că acţiunile lui Tozgrec, neputînd fi lipsite de orice coerenţă, răspund probabil în felul acesta unei logici, spiritele mai obiective s-au resemnat de-acum să-i accepte caracterul insondabil al voinţei : el le apare celor curaţi şi celor impuri, bogaţilor şi săracilor, celor ce se roagă şi celor ce înjură. În toate acestea, sînt uneori frustate aşteptările celor care

se străduiesc să fie puri şi buni, fiindcă reţetele lor nu le asigură vizita lui Tozgrec.

La un an de la întîmplarea cu Ines Garcia, podişul fu presărat cu locuinţe precare, însă compania Nectariano Inc. construi alături un hotel cu şapte etaje şi o bancă pentru pelerinii cu dare de mînă. Tozgrec nu-i ocoli pe clienţii hotelului şi nu le ceru nici o umilinţă suplimentară.

Prezicerile lui Tozgrec erau întotdeauna extrem de precise şi corecte pînă în cele mai nesemnificative amănunte şi acopereau toate domeniile, chiar cele mai tăinuite. Astfel îi comunică el unei emigrante din Imperiul Maculist numele agenţilor din Bedeker-ul Imperial care-i trădaseră şi-i arestaseră fiul, ca şi pe acelea ale doctorilor ce-l torturaseră în spitalul psihiatric, şi o informă că circumstanţele internaţionale i-ar grăbi eliberarea ; nevestei unui industriaş sidolian îi spuse că soţul ei, el însuşi un *mafioso*, îşi simulase propria răpire ca să evite falimentul şi că-l va revedea teafăr şi nevătămat înainte să dispară vreo cîţiva ani la închisoare ; unei călugăriţe din Polonia îi prezise că preotul J. nu va avea soarta atîtor confraţi ai săi şi va apărea din nou cu cîteva cicatrici în plus, dar în rest bine sănătos, fiindcă arhiepiscopul va avea de astă dată o armă formidabilă împotriva răpitorilor lui din poliţia secretă ; unei fete sosite cu maică-sa din Africa de Sud îi destăinui că mai era foarte puţin pînă la eliberarea tatălui ei, care va deveni ministru în cel dintîi cabinet democratic al ţării ; şi aşa mai departe.

În puţină vreme, se constitui o întreagă literatură despre Tozgrec şi legenda sa se amplifică pînă la a încorpora trăsăturile tuturor tradiţiilor cunoscute privind supranaturalul. Numeroase cărţi şi articole încercară să-i stabilească identitatea. Citez la întîmplare cîteva din ipotezele formulate : el este Dumnezeu Tatăl ; Iisus Hristos ; Elie ; Adam ; Ioan Botezătorul ; Sfîntul Ioan Evanghelistul ; mai mulţi alţi sfinţi ; Moise ; Aaron ; Solomon ; Samuel ; Zoroastru ; Pitagora ; Platon ; Buddha ; Hermes Trismegistos ; Evreul Rătăcitor ; Khadir sau Kezr ; al doisprezecelea imam ; Mahdî ; Mahomed ; Alî ; Buddha Maytreya ; Lucifer ; Satan ; Mefistofel ; Bhagwan Shree Rajneesh ; un ţap ; Antihristul ; Nicolas Flamel ; Michael Scot ; Arnaldus de Villanova ; Ramon Lull ; Trithemius din Würzburg ; Arhimede ; John Lennon ; Napoleon ; Marchizul de Sade ; generalul De Gaulle ; patriarhul Albinus de la Institutul Epistofelic ; un agent al serviciilor secrete la pensie şi încă mulţi alţii.

Exactitatea informaţiilor lui Tozgrec aduse la faţa locului cîţiva observatori permanenţi care, după ce s-au instalat la hotel, au cumpărat parcele de teren împrejurul vechii *hacienda* şi şi-au construit foarte repede vile : mai întîi fu un domn Ivanov, apoi un domn Smith, apoi un domn Lopez de prin partea locului, apoi domnii Schmidt, Dupont, încă o dată Smith, Giovanetti, trei alţi Lopez, San Su, Mishima, Ioannidis, Karaman, Popescu şi lucrurile se terminară printr-o adevărată invazie de Ivanov, Smith, Dupont şi Schmidt, care duse curînd la construirea unui port în Golful Smaragdelor, în care vapoare din toate ţările lumii descărcau nişte lăzi imense.

După cîteva luni, vilele conţineau cele mai sofisticate aparate pe care tehnica umană izbutise să le construiască ; semănau între ele pînă în cele mai mici detalii, căci fuseseră copiate unele după altele cu preţul a nenumărate eforturi ale spionajului industrial. Aparatele acestea puteau detecta prezenţa unei muşte la zece kilometri distanţă ; reacţionau la cea mai slabă sursă de căldură şi dădeau deîndată alarma dacă vreo coajă de var se desprindea cumva de pe plafonul vechii *hacienda* sau dacă arcul vreunui jilţ antediluvian ceda, în orice cameră ar fi fost să fie. În timp ce ecranele verzi ale tuturor acestor maşinării indicau în mod constant că nu era nimeni în interiorul clădirii, Tozgrec îşi continua imperturbabil apariţiile, cînd ca bătrîn maiestuos, cînd ca cerşetor păduchios. Şi totuşi *hacienda* era scrutată îndeaproape, vreo sută de obiective de camere şi de microfoane ţinînd-o sub observaţie în fiecare clipă. În cele din urmă sosi şi presa la faţa locului, ocupînd hotelul pe jumătate gol. La oarecare distanţă, în nişte bărăci şubrede înălţate în grabă, mii de oameni din toate ţările lumii aşteptau cu nerăbdare să-i viziteze Tozgrec.

Relaţiile lui Tozgrec cu comerţul ar merita studiate atent. Ele infirmă opinia Şcolii de la Frankfurt, după care Tozgrec însuşi ar trebui să fie un fenomen comercial, dar arată limpede tendinţa de a-i transforma prezenţa în valoare de schimb. Nu mă refer numai la zecile de cărţi şi la cele cîteva filme despre Tozgrec deja apărute după doi ani, ci îndeosebi la păpuşile şi la celelalte efigii ale lui Tozgrec pe care mai multe companii neautorizate le vindeau peste tot cu profituri enorme, ca să nu mai vorbim despre comerţul cu relicve (fire de păr murdare, cutii cu puroi, zdrenţe cînd imaculate, cînd murdare), al căror preţ în Europa depăşea deja costul unei sticle de şampanie de marcă. Oamenii neguţătoreau activ toate

astea, căci legenda lui Tozgrec devenise cel mai important obiect de curiozitate al întregii omeniri : izvor de speranţă pentru unii, ea constituia un motiv de îngrijorare pentru toate puterile instalate, laice şi religioase, şi înainte de toate pentru poliţiile secrete din toate ţările. Pe bună dreptate Ivanovii, Smithii, Lopezii etc. se simţeau foarte îngrijoraţi de faptul că Tozgrec părea să fie cu adevărat în posesia unora din cele mai bine păzite secrete de-ale lor şi, încă mai rău, că nu şovăia să le facă publice, punînd clar în primejdie interesele colective în profitul unor indivizi fără importanţă. La început, fiecare serviciu secret ar fi voit să pună mîna pe el cu titlu individual, căci omul ăsta era o mină inepuizabilă de informaţii vitale. Mai mulţi falşi Tozgrec fură astfel puşi în circulaţie ca să deruteze adversarii. Dispărură toţi fără urmă, apoi se căzu de acord să se purceadă la un schimb de falşi Tozgrec, aşa încît Tozgrecii-Ivanov se reîntoarseră la Ivanovi, Smith la Smith, Mishima la Mishima şi Lopez la Lopezi.

În afara numeroşilor tehnicieni instalaţi zi şi noapte la posturile de observare, se mai amestecară şi agenţi în mulţimea aşteptînd nerăbdătoare manifestările lui Tozgrec (acestea aveau loc la fiecare oră şi se constatase demult că Tozgrec era practic ubicuu : apărea în mai multe locuri deodată). Oricum, se pare că nici unul din agenţi n-a fost considerat demn de o vizită a lui Tozgrec, nici chiar aceia ale căror probleme personale erau grave ; dar exista cu toate acestea un enorm pericol ca el să fi avut preferinţe de sex, de rasă şi de culoare şi, mai rău încă, preferinţe politice. Ar fi putut să se producă cele mai supărătoare consecinţe internaţionale dacă s-ar fi pus să le povestească Ivanovilor secretele clanului Smith sau viceversa. Cîţiva agenţi care se suspectau reciproc de contacte cu Tozgrec s-au omorît între ei şi astfel s-a înţeles repede că nimic productiv nu putea să rezulte din această situaţie. De aceea avu loc o reuniune a tuturor agenţilor şi după multe dezbateri o hotărîre fu luată : dat fiind că preferinţele politice ale lui Tozgrec erau departe de-a fi explicite (desigur, Ivanov afirma contrariul, dar Smith îi cită trei cazuri recente în care Tozgrec dezvăluise cîteva secrete penibile ale Bedeker-ului Imperial), activitatea lui era dăunătoare pentru toată lumea, în egală măsură. În consecinţă, era în interesul tuturor să scape de el. Fu pusă la punct o operaţiune colectivă al cărei obiectiv era exterminarea lui Tozgrec prin eforturile conjugate ale tuturor ţărilor lumii. Ea primi numele sugestiv de Operaţiunea Pace şi contribui, într-adevăr, la formarea unor prietenii preţioase

între agenţi, ceea ce le îngădui mai multora dintre ei să-şi mai schimbe stăpînii, iar cîtorva altora să se căiască. Recordul absolut al colaborării fu atins atunci cînd un agent imparţial se puse în serviciul a douăzeci şi trei de puteri în acelaşi timp, ultimele patru propuneri acceptîndu-le din pură sportivitate, căci n-aveau nimic atrăgător în sine. În unanimitate, fu luată hotărîrea de a se crea mai mulţi agenţi de sex feminin, pentru că elementul masculin era categoric preponderent, iar cele cîteva Ivanovna, Smith, Mishima şi Dupont erau suprasolicitate, ceea ce le diminua totodată capacităţile operaţionale.

Ivanovul-şef propuse să se arunce în aer vechea clădire din piatră, dar toţi ceilalţi remarcară că asta n-ar fi servit la nimic, din moment ce ea era sub supravegherea continuă a tuturor serviciilor secrete. Spre a se spori siguranţa, se instalară totuşi acolo nişte mine-fluture, care-şi dovediseră eficacitatea în Borbisthan. Patru trăgători de elită imparţiali, aparţinînd mafiei şi Băncii Nectariano, fură postaţi înăuntrul *haciendei* în ruină. Sarcina lor era să distrugă instantaneu tot ce mişca. Astfel, omorîră cîţiva şobolani, mai mulţi păianjeni uriaşi şi cîteva insecte cu o înfăţişare dubioasă care explodară cu zgomot, semn că era vorba de aparate de observaţie lansate de un serviciu neidentificat.

Cu toate acestea, Tozgrec îşi făcea vizitele mai departe fără păs, mai ales noaptea, cînd activitatea în Golful Smaragdelor părea să înceteze. Mai multe ţări avură de regretat decizia grăbită de a-l elimina, căci acum parcă-şi manifesta anumite preferinţe politice : îmbărbătă un refugiat borbisthan, prezicîndu-i că războiul drept împotriva armatei maculiste nu va fi nicicînd pierdut ; aruncă săgeţi împotriva regiunilor maculiste din Lumea a Treia ; îi explică unui african emaciat că foametea din ţara lui era opera unui regim corupt instaurat de maculişti. Apoi fu rîndul altor puteri şi al altor continente şi Tozgrec nu cruţă pe nimeni, încît echilibrul se mai restabili oareşicît. Ceea ce era foarte grav, erau informaţiile privind operaţiunile ultrasecrete (inclusiv Operaţiunea Pace), pe care Tozgrec le furniza în timpul vizitelor sale şi de care ziariştii profitau fără ruşine. Dezminţirile nu foloseau la nimic şi trebuiau mereu schimbate nişte planuri minuţios puse la punct. Autorităţile ţării, cu sprijinul entuziast al Ivanovilor, lansară o interdicţie împotriva prezenţei ziariştilor în Golful Smaragdelor ; Smith se opuse cu tărie, în numele principiilor democraţiei. O discuţie la cel mai înalt nivel determină autorităţile să revină asupra deciziei, sub ameninţarea

infailibilă a sancţiunilor economice. Dar scandalul izbucni şi mai puternic cînd Tozgrec dezvălui unele dintre cele mai bine păstrate secrete ale mafiei şi ale băncilor. Un val de asasinate, puse pe seama teroriştilor suedezi, zgudui cele două continente. Tozgrec dezvălui identitatea precisă a aşa-zişilor suedezi, locul unde se ascundeau, numărul contului lor din bancă şi numele agentului lor de legătură. Silită de presă, poliţia făcu tot ce putu ca să ajungă prea tîrziu la faţa locului, dar teroriştii, care nu bănuiau nimic, mai erau încă acolo şi-i confirmară spusele lui Tozgrec. Ivanovul-şef fu rechemat şi înlocuit cu alt Ivanov cu grad de colonel ; Smith primi un nou comandant şef, Jones, cu grad de general. Flotele marilor puteri se înfruntau acum dramatic în largul Golfului Smaragdelor.

Cu toată evidenţa, Tozgrec dăuna climatului internaţional. Nu se mulţumi însă numai să tulbure apele politice, ci se dedă chiar la o acţiune neruşinată ca să ruineze pacea lăuntrică a maselor atunci cînd acceptă să apară la televiziune, sub nasul cîtorva sute de agenţi mai hotărîţi ca nicicînd să-l elimine. Omenirea avu ceva de furcă pînă să desemneze un interlocutor pentru Tozgrec ; multă vreme s-a şovăit între un fizician, autorul unor cărţi ce susţineau unitatea fundamentală a ştiinţei actuale şi a misticii, şi un celebru istoric. Alegerea se opri la cel din urmă fiindcă el se voia neutru din punct de vedere politic şi credea cu tărie în progresul instituţiilor şi al tehnicilor umane. Pe lîngă asta, era şi autorul unui roman poliţist despre Tozgrec, ce avusese mult succes.

Interviul, care avu loc în pragul noului mileniu, luă o întorsătură ciudată. Istoricul — profesorul Montbaillard — se simţea vizibil încurcat faţă cu Tozgrec, care împrumutase înfăţişarea unui bătrîn destul de curat. În pofida uneia din părerile cele mai răspîndite ce prilejuise pariuri extravagante la Chicago şi la Tampa (Florida), nu semăna deloc cu Bhagwan Shree Rajneesh. Nici că fiecare-l vedea în alt fel, cum s-a pretins adesea, nu era adevărat : imaginea sa era fixă şi, la drept vorbind, puţin impozantă.

Evident, rolul lui Montbaillard era ingrat : ca reprezentant al omenirii, trebuia să calmeze masele. De aceea, se lansă într-un discurs aerian în care, deşi avu grijă să amintească şi de existenţa unor neajunsuri în toate societăţile actuale, sublinie totuşi enormele progrese săvîrşite într-o mie de ani în toate domeniile. Dacă înfăţişarea lui Tozgrec rămase aceeaşi, glasul său fu obiectul unor interminabile controverse, cu atît mai mult cu cît emisiunea n-a putut fi înregistrată cu mijloacele tehnice obişnuite. Erau unii care-i atri-

buiau un ton grav de bas şi alţii care făceau din el o soprană ; pentru alţii, în fine, trecea de la un registru la altul. Efectul de ansamblu era uşor neliniştitor.

Tozgrec nu se expuse, ceea ce-l descumpăni în mod vizibil pe istoric. Se mărgini să spună că opinia onorabilului său interlocutor nu era atît de influentă pe cît se credea. Dimpotrivă, pretinse el, există savanţi de anvergură care cred că niciodată în decursul istoriei omenirea n-a fost atît de nefericită ca astăzi. Debită rapid numele, adresele şi numerele de telefon ale unui grup de cercetători angajaţi în proiectul Pămînt Nou. În cîţiva ani, oamenii aceştia vor face să izbucnească un război nuclear pentru a fi în măsură să creeze o nouă rasă umană, pe baza unei selecţii riguroase. Toţi acei savanţi doreau pacea cu disperare ; la nevoie, i-ar fi sacrificat toată populaţia actuală de pe pămînt.

Montbaillard răspunse că n-are posibilitatea de a verifica pe loc aceste date, dar că-l desfide pe Tozgrec să-i furnizeze cea mai vagă dovadă că societatea de astăzi nu este cu mult mai bună decît aceea a capitalismului timpuriu, cînd muncitorii crăpau de foame, sau decît aceea a Evului Mediu, cu ţăranii ei care ajungeau destul de rar la vîrsta de patruzeci de ani. Din nou Tozgrec nu se expuse, ci pomeni opinia îndeajuns de răspîndită a lui Jacques Léon Bogues, adversarul tradiţional al lui Montbaillard, după care *calitatea* vieţii acelor muncitori ftizici şi ţărani jegoşi din trecut era mai intensă decît a şomerului sau a mic burghezului de astăzi, cu toată asigurarea lui de boală şi abonamentul la crematoriu. Pe cînd cei dintîi mai aveau nişte speranţe, nobile ori nu, oamenii din societăţile îmbuibate nu mai au nici una, iar în societăţile sărace idealul lor este de a se îndestula. Capitalismul timpuriu, continua Bogues, fusese plin de contradicţii şi soarta multora era mizeria ; el a produs însă o forfotă culturală care s-a tradus în explozia mai multor adevăruri sau jumătăţi de adevăruri. Omenirea actuală, turmă imensă manipulată de nişte imbecili prin intermediul instinctelor ei cele mai joase, trăieşte fără cultură şi fără nici un adevăr.

Profesorul Montbaillard îl taxă pe Bogues de reacţionar, la care Tozgrec îi replică zicînd că orice credinţă îşi are reversul ei şi că adevărul e contradictoriu : de pildă, e idiot să lauzi progresele unei agriculturi şi ale unei medicine care permiseseră o creştere fără precedent a populaţiei mondiale, în vreme ce, cu toată evidenţa, această creştere dăuna calităţii vieţii individuale. Cînd Montbaillard pricepu că jocul lui Tozgrec consta pur şi simplu în a crea un fel

de dialectică şi că, spre a-i obţine consensul, ar fi trebuit doar să exprime nişte opinii uşor negative, era deja prea tîrziu : regia tehnică îi indică printr-un gest convenit că emisiunea se terminase. Istoricul se grăbi să-şi rostească discursul final, dar Tozgrec nu se grăbi să iasă de pe platou şi, deşi camerele încetaseră să mai transmită, găsi mijlocul de a rămîne pe ecranele cîtorva sute de milioane de televizoare pentru a dezvălui în faţa întregii lumi datele unuia dintre cele mai interesante scandaluri internaţionale. Începu prin a revela numele şi adresa unui personaj extrem de puternic care lucra în interstiţiile politicii, adică pe acel teren aparţinînd serviciilor secrete unde ţări cu ideologii opuse au totuşi interese comune. Cu neputinţă de înţeles motivele subtile ce-l determinaseră pe Tozgrec să-l expună pe acel om, colaborator la vreo douăzeci de agenţii de informaţii. Evident, o ploaie de gloanţe îl doborî pe loc, căzură guverne, bănci săriră în aer, armate se revărsară în Golful Smaragdelor şi podişul cu vechea-i *hacienda* sau schit, ce-o fi fost, se făcu praf şi pulbere, lovit de cele mai puternice explozive : Tozgrec depăşise fără nici o discuţie orice măsură imaginabilă.

Un fenomen straniu se produse atunci : toţi acei năpăstuiţi care aşteptau plini de speranţă o vizită a lui Tozgrec se îndreptară deodată, ca înţeleşi, către un alt podiş, situat la cîţiva kilometri mai la nord în alt Golf al Smaragdelor, perfect identic cu primul, inclusiv în privinţa clădirii în ruină. Aici Tozgrec le apăru tuturora sub înfăţişarea unui bătrîn scîrbos, cu o rană mare supurîndă care-i acoperea obrazul drept, şi le adresă un discurs cu prilejul sosirii Mileniului care fu şi el transmis, nu se ştie cum, în toate limbile de către toate posturile de televiziune din lume, inclusiv cele din Maculia şi Jormania. Acest mesaj al lui Tozgrec de Anul Nou fu considerat de multă lume deosebit de îngrijorător. Iată-l, textual :

Prieteni,

Ceea ce s-a întîmplat astăzi poate fi definit drept o criză. S-o numim Criza din Golful Smaragdelor.

Criza aceasta demonstrează că există pe lume o putere mai mare decît statele care, împreună, au încercat s-o distrugă, dar fără a izbuti. Deoarece v-am demonstrat că ştiu adevărul, să numim această putere Adevăr.

Prieteni,

Vă propun astăzi un joc colectiv care va fi Jocul Adevărului. Voi face în aşa fel încît secretul şi minciuna vor trebui să dispară de pe lume, căci deîndată ce-şi vor face apariţia, eu, Tozgrec, cel ce n-are

nici început, nici sfîrșit și nici o identitate ca voi, eu voi fi acolo ca să dezvălui Adevărul.

În consecință, societățile voastre vor trebui să se schimbe, iar oamenii vor trebui și ei să se schimbe : nimeni nu va mai putea fi sigur că minte nepedepsit.

E vorba de un joc care va modifica fața lumii, și aceasta-i este regula. După ce-l veți fi experimentat, veți fi liberi să alegeți, căci singura alegere mereu posibilă este aceea de a minți.

Ca să mă fac înțeles de către voi toți, vă voi spune care este avantajul acestui joc. Lumea în care trăiți este un loc ciudat. În orice clipă poate sări în aer, iar voi puteți oricînd muri. Mai degrabă muriți atunci cu ochii deschiși. Prin urmare, avantajul e că, de veți muri, o veți face cu ochii deschiși. Asta-i tot ce aveam să vă spun.

Oamenilor nu le plăcură toate acestea, dar fură tulburați.

*
* *

Cînd manifestările lui Tozgrec deveniră supărătoare pentru întreaga lume, numeroși fură aceia care își părăsiră bisericile ca să devină tozgreciști fervenți, căci îl considerau pe Tozgrec divin. Situația era încurcată mai ales pentru Institutul Epistofelic, cea mai importantă biserică din lume, cu peste un miliard de membri. Patriarhul, care locuia pe Colina Epistofelică, trimise cîțiva mesageri pe podișul din Golful Smaragdelor în scopul de a stabili relații diplomatice cu Tozgrec. Între timp, o comisie de teologi epistofelici se apleacă cu gravitate și aplomb asupra problemei existenței lui Tozgrec.

Două curente se precizară în sînul acestei comisii : curentul novator, reprezentat de episcopii din Lumea a Treia și de cîțiva episcopi din Sidolia, care vedea în Tozgrec o manifestare a Sfîntului Duh în lumea prezentă ; și curentul conservator, alcătuit de majoritatea episcopilor din Lumea Veche și din Anti-Lume, care, ținînd seama de faptul că Dumnezeu și-a interzis sie însuși să intervină vreodată în treburile lumii, nu putea să-l considere pe Tozgrec decît ca reprezentant al Diavolului, Principe al acestei Lumi, sau ca Diavolul în persoană. Dat fiind că în credințele originare ale epistofelicilor se vorbește că sfîrșitul lumii va fi precedat de venirea Antihristului, o figură capabilă de toate minunile, cea mai mare parte a conservatorilor căzu de acord că Tozgrec era cu siguranță Antihristul. După îndelungi dezbateri, conservatorii avură cîștig de

cauză, iar Tozgrec, care nu putea fi excomunicat fiindcă nu aparţinea Institutului, fu anatemizat după toate regulile.

Ca toată lumea, Institutul se temea să nu devină obiectul unor revelaţii dezastruoase din partea lui Tozgrec. De aceea, înainte de a face publică hotărîrea comisiei teologice, se grăbi să se descotorosească de cel mai incomod personaj din interiorul lui, arhiepiscopul Grandcircus, supranumit «bancherul lui Dumnezeu», care fu destituit şi dat în seama judecăţii seculare a Republicii Sidoliene. După ce-şi petrecu o noapte întreagă în meditaţie, patriarhul epistofelic se hotărî să tune şi să fulgere împotriva lui Tozgrec într-un discurs rămas celebru pentru lipsa-i de tact, în care-şi chemă toţi credincioşii la o nouă solidaritate în faţa iminentului sfîrşit al lumii prezente, ce va fi mistuită de foc. După conflagraţie, va urma învierea trupurilor şi judecata de apoi, după care caprele vor fi aruncate în focul veşnic, iar oile vor fi primite în împărăţia cerească sau viceversa. Discursul n-avu succesul scontat. Masele epistofelice, incapabile de-acum să mai aprecieze aceste imagini pastorale, sfîrşiră prin a-l ignora, în timp ce majoritatea episcopilor din Lumea Veche şi din Lumea a Treia îl găsi inutil de fundamentalist. Dar au fost şi unii care s-au declarat surprinşi de moliciunea lui. Pentru că ierarhia era ameninţată de sciziune, patriarhul fu silit să ţină un nou discurs, în care mărturisi că nu se ştia exact cine era acest Tozgrec, dar că, în mod foarte evident, revelaţiile lui păreau să învenineze relaţiile extrem de delicate dintre ţări. Or, numai Antihristul poate să semene discordia în aşa hal încît sfîrşitul lumii să trebuiască a fi considerat iminent. În consecinţă, Institutul Epistofelic resimţise necesitatea de a face publică această supoziţie. Dar, spre a nu tulbura partida modernă, patriarhul adăugi că «Institutul nu este în măsură să precizeze dacă Tozgrec este cu adevărat Antihristul» şi de asemenea că «felul în care vor avea loc învierea trupurilor şi judecata de apoi rămîne o chestiune controversată». Acest nou discurs suscită multe critici în toate cercurile epistofelice, favorabile sau nu lui Tozgrec. El fu invitat în mod formal de către un teolog radical să se ducă într-o ţară neutră ca să-şi explice poziţia cu privire la religii. Desigur, propunerea era naivă : Tozgrec nu se duse nicăieri şi nu explică absolut nimic. Asta îl făcu să-şi piardă cîţiva suporteri dintre vechii tozgrecişti şi să-şi cîştige alţii dintre netozgrecişti. În orice caz, în ţara din America Latină unde se manifestase prima oară era venerat ca un sfînt epistofelic şi tot felul

de moaşte, cum am mai spus-o, circulau pe ascuns la nişte preţuri formidabile.

Dar era oare îndreptăţit patriarhul să creadă că revelaţiile din ce în ce mai numeroase ale lui Tozgrec aveau ca rezultat să înveninеze relaţiile deja extrem de problematice dintre ţările lumii ? Nu neapărat. Aceste relaţii fuseseră dintotdeauna întemeiate pe neîncredere şi minciună şi doar imbecilii puteau fi de altă părere. Din moment ce nimic nu se schimbase în natura relaţiilor dintre state, acestea încercară mai întîi să se descotorosească de Tozgrec, însă, neizbutind, hotărîră pur şi simplu să-şi schimbe tactica spre a nu se mai lăsa contrazise de el. Reprezentanţii puterilor începură acum să comunice lucruri adevărate ce semănau într-atît cu minciunile că nimeni nu remarcă schimbarea. Din cînd în cînd, Tozgrec dezvăluia dedesubturile unor afaceri cu deosebire de scabroase şi viaţa marilor tîlhari deveni din ce în ce mai grea. Milioane de oameni înarmaţi pînă-n dinţi erau peste tot în căutarea lui Tozgrec, pe care tot nu-l găseau niciunde. În această căutare armată, sute de bătrîni, maiestuoşi sau zdrenţăroşi, îşi pierdură viaţa din pricina asemănării lor, reale sau aparente, cu Tozgrec. Un şef de stat declară la televiziune că cea mai grea profesie de la începutul secolului al XXI-lea era fără îndoială aceea de bătrîn.

Deveni din ce în ce mai limpede că discursul lui Tozgrec la schimbarea mileniului nu conţinuse ameninţări zadarnice. Jocul Adevărului intrase de acum în lume, fără ca prin aceasta omenirea să devină mai bună. Obligaţia colectivă şi individuală de a spune adevărul sub presiunea posibilelor dezvăluiri ale unui Tozgrec omniprezent şi omniscient duse treptat la dispariţia comerţului cu stupefiante şi mai avu şi alte implicaţii, ca de pildă aceea că bancherii nu mai puteau prospera prin afaceri ilegale, maculiştii nu mai puteau cotropi ţările recalcitrante sub pretextul de a le elibera de sub jugul imperialist, agenţiile de spionaj se vedeau constrînse să-şi dea afară personalul pentru că nu mai erau în măsură să organizeze operaţiuni secrete, directorii întreprinderilor maculiste erau siliţi să admită că sistemul lor economic era o catastrofă. De atîtea ori a apărut Tozgrec ca să rectifice cele mai abile minciuni ale politicienilor, ale şefilor de stat şi chiar ale oamenilor umili, încît acum toată lumea îşi dădea din răsputeri silinţa de a face adevărul suportabil. Dar aproape întotdeauna adevărul.

Toate acestea au făcut necesar un nou stil public, «stilul Tozgrec», care caracterizează omenirea secolului al XXI-lea. Ad-

ministraţia justiţiei a scăpat cu faţa aproape curată, dar mai multe alte profesiuni, precum de exemplu aceea de spărgător şi aceea de avocat, au fost profund zguduite. La rîndul lor, politicienii au fost expuşi unor riscuri foarte grave. În sistemul maculist, n-au putut rezista decît recurgînd la autocritică, un fel de confesiune în a cărei eficacitate se credea mult în vremurile revoluţionare ale maculismului. E drept că militarii au vrut să declanşeze războiul, dar partidul, cu cifrele în mînă, i-a convins să renunţe. Fără efectul surprizei — şi Tozgrec le-ar fi dezvăluit deîndată planurile lumii întregi — era imposibil să cîştigi un război, chiar împotriva efectivelor jalnice ale ţărilor europene. Sistemul a trebuit deci să fie restructurat şi, de cînd proprietatea privată a fost acceptată ca un rău necesar, el merge de bine-de rău.

Lumea Veche a încasat o lovitură la fel de puternică, pentru că toate afacerile, legale şi ilegale, ale băncilor şi ale marilor industrii, au devenit publice. Chiar şi secretele tehnologice au fost divulgate, iar astăzi concurenţa n-ar mai putea exista : avansul tehnologiei a devenit de aici înainte treaba laboratoarelor ştiinţifice comune. De vreme ce ţările lumii sînt forţate să colaboreze, războaiele au devenit din ce în ce mai improbabile.

Am trecut în revistă cîteva efecte în general pozitive ale «stilului Tozgrec» ; dar este de asemenea necesar să-i menţionăm şi consecinţele negative, faptul că reprezintă o pedeapsă severă pentru majoritatea genului uman, ceea ce explică urcarea procentului de sinucideri, ca şi enormele dificultăţi pe care toată lumea le încearcă în a nu mai minţi sau în a adăposti în suflet angoasa că omniprezentul Tozgrec va veni să dezvăluie fiece faptă rea.

Acum că toate guvernele lucrează împreună la a reduce natalitatea, se pare că peste cîteva sute de ani, dacă Tozgrec va mai continua să se afle printre noi, clima globului va deveni respirabilă. Dar, chiar în cele mai influente cercuri, unii spun că autodistrugerea omenirii ar fi fost totuşi mai amuzantă decît acest imperiu mohorît în care, sub influenţa adevărului, deosebirile dintre oameni, idei şi sisteme se estompează din ce în ce mai tare. Pînă la urmă, spun chiar mai mulţi teologi epistofelici perfect ortodocşi, omul a fost de la început condamnat să distrugă pămîntul, pentru că liberu-i arbitru (care, în realitate, nu-i deci liber defel) e «liber» doar să aleagă răul. Nu urmează oare de aici că omenirea de «stil Tozgrec» este pe viitor lipsită de această faimoasă libertate, dat fiind că e constrînsă să facă binele ? Majoritatea teologilor crede totuşi că

posibilitatea de a lucra întru rău continuă încă să fie prezentă : directorul de bancă poate încă să recicleze banii mafiei, iar şeful de kolhoz poate încă să afirme că a depăşit planul. Numai infailibila *pedeapsă* adusă de dezvăluirile lui Tozgrec schimbă totul.

Liber-cugetătorii cred că «stilul Tozgrec» nu va putea funcţiona veşnic, căci oamenii vor comite crime chiar ştiind că vor fi descoperiţi, astfel că se va instala o anume indiferenţă. Vor fi atîţia criminali că justiţia va fi mai lentă în a lua măsuri împotriva lor. Aceasta va fi omenirea post-Tozgrec, în care fiecare va face ce va voi şi mulţi vor continua să facă ce nu vor voi.

E necesar să constatăm că oamenii simpli apreciază «stilul Tozgrec», capabil să le asigure, deocamdată, o hrană îndestulată şi să le insufle speranţa într-un viitor pămîntesc în care pacea şi libertatea vor fi cît de cît menţinute sub constrîngerea adevărului.

*
* *

Dacă «stilul Tozgrec» a ajuns la o moralizare destul de apăsătoare a omenirii prin exerciţiul adevărului, rămîne încă un adevăr care ne scapă cu totul : *cine este Tozgrec însuşi ?*

Nici unul din numeroasele romane, filme şi studii biografice mai mult sau mai puţin imaginare despre Tozgrec, recent compuse, nu pare să facă dreptate personalităţii sale. De-ar fi să-l credem chiar pe Tozgrec, puţin contează cine este el în realitate. Acest adevăr, a afirmat el odată la Naţiunile Unite, riscă să nu intereseze pe nimeni la ora actuală. Unii au interpretat asta ca un semn de dispreţ pentru oameni ; alţii nu i-au dat nici o atenţie ; dar cei mai mulţi au simţit că acum, ca întotdeauna, Tozgrec spunea chiar adevărul.

ENIGMA DISCULUI DE SMARAGD

Smaragdus lapis est preciosus, unus ex XII.
Auget opes.
Auxiliatur eis qui scrutantur abdita.

Lapidariu, Biblioteca Bodleiană

Grobok bănuia că toate acele litere înscrise pe discul verde pe care-l cumpărase ieri din magazinul de antichităţi ţinut de Lea (aşa se numea tînăra soţie a lui Gottfried) nu aparţineau nici unui alfabet cunoscut. Apoi îl chemă Lea, căci venise s-o viziteze un expert şi aveau acum prilejul să obţină o părere competentă şi gratuită în această privinţă. Era un tînăr slab şi nervos, fuma ţigări de foi şi anevoie îşi ascundea interesul pentru juna roşcată. El le confirmă că semnele nu erau alfabetice. «Acest obiect este desigur o copie recentă şi sintetică a unui disc de smaragd ce datează probabil din primele veacuri ale erei creştine, spuse. Pe vremea aceea, oamenii credeau că pot invoca spiritele şi demonii cu ajutorul sunetelor, al gesturilor şi al figurilor. Discul e perforat, se vede limpede ; în gaură se introducea un fel de curea din piele şi, prin nu ştiu ce altă operaţiune, i se imprima o mişcare de rotaţie ; discul scotea atunci un fel de şuierat. Caracterele gravate pe el sînt socotite a acţiona asupra unui spirit familiar, sînt chiar numele lui.» Pe urmă expertul glumi îndelung şi ambiguu cu Lea, aruncîndu-i lui ca din întîmplare : «Chestia asta se numea *strophalos*.»

Înainte de a pleca, voi să afle aşa, într-o doară, cît plătise Grobok pentru disc. Suma era modestă, dar el bănuia că Lea îl avusese pe degeaba. «Ascultă, făcu expertul, dacă nu l-ai fi cumpărat de la Lea, aş zice că preţu-i depăşeşte oareşicît valoarea, dar, fiindcă tot sînt pe calc de a organiza o expoziţie de obiecte magice, muzeul meu ar putea să-ţi ofere un preţ dublu dacă vei binevoi să mi-l cedezi mie.» Oricît de sintetic ar fi fost, pînă la urmă discul îi trezise interesul lui Grobok, iar el n-avea nevoie de bani. Refuză

politicos. Expertul ceru să se mai uite o ultimă oară la disc. Se afla acum aproape de uşă şi-şi luase deja rămas bun de la Lea. Îl cîntări, privi în gol, strînse din buze şi, în sfîrşit, rosti o sumă care era dublul celei dinainte. « E tot ce-ţi pot oferi şi, crede-mă : e de cinci ori mai mult decît face.» În orice caz, era de patru ori mai mult decît îl plătise el, însă Grobok îi respinse încă o dată oferta, fără şovăială şi vag intrigat.

A doua zi, se lăsase întunericul cînd cineva îi bătu la fereastră. Era Lea, care-i aducea unul din numeroasele-i daruri : două pahare din cristal de Boemia şi o sticlă de vin ca să aibă cu ce le umple. «Gottfried a plecat pe nepusă masă să cumpere nişte mobile din Anglia, cîteva zile sînt singură, iar tu eşti cea mai simpatică persoană de prin apropiere. Îmi eşti ca un frate.» Hotărît lucru, Lea era a naibii de bine făcută şi de atrăgătoare ; trebuia să se gîndească bine la prietenia-i pentru Gottfried ca să nu-i mîngîie părul roşcat, mîinile, coapsele strînse într-un colant verde. Astăzi, observă, era elegantă, fardată cu grijă şi mirosea a briză. În interiorul apartamentului era grozav de cald, iar în gură avea un gust puternic de sare de mare. Îi mulţumi pentru paharele de cristal, destupă sticla de Chianti vechi de treisprezece ani şi le umplu ochi. Fiindcă Lea nu cinase încă, o invită la restaurantul chinezesc, apoi se întoarseră acasă şi sporovăiră pînă pe la două de noapte. Cu toate că unele vorbe ale Leei privitoare la singurătatea ei şi la defectele lui Gottfried ar fi putut fi interpretate ca o încurajare voalată, se prefăcu surd şi se gîndi la altceva. Pe pragul uşii, roşcata îl îmbrăţişă cu căldură, ieşi, apoi se întoarse către el. «Am uitat ceva, îi spuse. Oare într-adevăr nu ai de gînd să vinzi discul ? Nu valorează mare lucru, ştii, dar am avut un client nebun care mi-a oferit pe el o mie de florini, căci se ocupă cu magia sau aşa ceva. Îţi dau ţie nouă sute şi eu păstrez restul.» Era de nouă ori mai mult decît dăduse pe el, dar o refuză politicos.

Toată noaptea o visă numai pe Lea, încît a doua zi era teribil de nervos şi lucră prost. Abia se întorsese acasă că apăru Lea. «Am cumpărat doi *babi pangang* delicioşi şi mai am o ultimă sticlă de Chianti vechi de treisprezece ani. Vino să mănînci la mine.» De astă dată, către ora nouă, se pomeni cu gura Leei lipită spasmodic de a lui şi pînă la nouă dimineaţa trupurile li se căutară fără încetare unul pe altul. Era insuportabil de cald şi simţea în nări o briză sărată de mare. «Din prima zi cînd te-am văzut, îi declară tînăra femeie, m-am simţit irezistibil atrasă de tine. Aşa e destinul :

degeaba i te împotriveşti.» Se îmbrăcă în viteză, îi telefonă secretarei ca să-şi justifice întîrzierea şi-i promise Leei să se întoarcă la ea cît mai devreme posibil. «Uite, îi spuse ea, prietenii obişnuiesc să facă afaceri între ei şi am să-ţi propun o afacere bună. Clientul meu nebun a revenit ieri şi mi-a oferit două mii de florini pentru discul verde. Iau eu cinci sute şi tu o mie cinci sute, ce zici ?» Îi promise să se mai gîndească, dar Lea, atrăgîndu-l la ea într-un elan de pasiune, îi ceru să ia o hotărîre pe loc. «Dă-mi mie cheia ca să mă duc să-l iau ; clientul se întoarce la prînz.» «Ţi-l aduc eu în seara asta, minţi el. Din păcate, l-am luat ieri la birou ca să-l arăt unui coleg.» «Bine, du-te acum şi vino să cinezi cu mine la şase.»

Vag intrigat, Grobok trecu pe acasă şi luă discul cu el. Cum se făcea oare că i se oferea acum de douăzeci de ori mai mult decît îl plătise el ? Ce valoare putea să aibă ? Masa asta verde translucidă te făcea să te gîndeşti la un smaragd, dar un smaragd de asemenea dimensiuni, de-ar exista, ar valora fără doar şi poate vreo patru milioane. Cum era de neînchipuit ca atîţia oameni să se fi înşelat asupra calităţii materialului, părea mai probabil că un client nebun voia într-adevăr să-l cumpere pentru pretinsele-i însuşiri magice. Decise să-l cedeze la preţul de două mii de florini, din dragoste pentru frumoasa Lea. Nu încetă de altminteri să se gîndească la ea cînd, către orele trei, expertul îi făcu o vizită cu totul inopinată. «Ştii, îi explică el, tocmai am trecut pe la Lea, care mi-a spus că ai discul la birou şi că urmează să i-l aduci în seara asta ca să-l vîndă cu două mii de florini. Ei bine, am izbutit să obţin trei mii de florini de la muzeul meu şi am convenit cu ea să ţi-l cumpăr la acest preţ. Am banii la mine.» Grobok se declară de acord cu noua ofertă, dar nu înainte de a fi stabilit dacă Lea însăşi îşi dăduse consimţămîntul. Îi telefonă la magazin şi Lea confirmă ; dar, spuse ea, între timp clientul nebun îi propusese cinci mii de florini pentru discul verde, iar ea, bineînţeles, prefera să-l vîndă celui mai bun cumpărător. Dacă expertul dădea mai mult, cu atît mai bine. «Mă puneţi pe cruce», spuse expertul cînd află vestea. «Vă dau şase mii de florini şi nimic mai mult. Haide, scoate discul.» Dar n-avea decît trei mii la el, iar Lea îi strigă lui Grobok în receptor să nu se despartă de disc înainte de a avea în mînă suma întreagă. Expertul plecă să facă rost de bani.

O jumătate de oră mai tîrziu, Lea îi telefonă din nou : clientul nebun îi oferise acum zece mii. Îl imploră pe Grobok să vină repede să-i aducă marfa înaintea întoarcerii expertului, căci altfel ar fi avut

prea multe explicaţii de dat. În autobuz îşi zicea că avea să păstreze jumătate din sumă, iar restul avea să i-l dea frumoasei Lea. Ar fi trebuit să ajungă în vreo zece minute ; constată însă la capătul lor că era singur în autobuz, iar acesta o apucase pe un cu totul alt drum decît de obicei. «Ăsta nu e autobuzul 5 ?» îl întrebă pe şofer. «Ba da, dar v-am spus că merg la garaj, nu ?» Nu-şi amintea să-l fi auzit, dar, cum tocmai ajunseseră, coborî. Într-adevăr, nu numai că se întorseseră *la* garaj, dar erau chiar *în* garaj, unde domnea bezna. Şoferul îi smulse geanta fără un cuvînt şi scoase discul verde. Stupefiat, Grobok rămase într-un colţ să privească, în timp ce falsul şofer se descălţă, îşi descinse cureaua, o trecu prin gaura de la *strophalos* şi, învîrtind încet, îi imprimă acestuia o mişcare de rotaţie constantă. Discul începu să scoată un şuierat şi să răspîndească o strălucire verde care, la un moment dat, deveni orbitoare. O formă se desprinse atunci care aducea cu un leu, iar şuieratul se preschimbă într-un urlet înfricoşător. Şoferul voi să fugă, dar se stîrni un vînt sărat, leul verde se năpusti după el şi omul se prăbuşi la pămînt zvîrcolindu-se, apoi trupul i se înţepeni. Totul reveni la normal. Grobok, cu inima bătîndu-i dar vioi, îşi recuperă discul verde, se îndreptă către uşă şi-şi urmă instinctul ca să se întoarcă în oraş, unde se duse direct s-o găsească pe Lea, care-l aştepta cu nerăbdare.

Cînd îi povesti ce se întîmplase, Lea căzu pe gînduri. «Ştii, îi spuse ea, n-am vrut să te înspăimînt, însă cred că discul ăsta verde a cărui valoare de obiect antic, la drept vorbind, n-o cunosc, are totuşi nişte însuşiri stranii.» Îl luă de mînă şi-l duse pe o scară în spirală într-o pivniţă unde, apăsînd pe un buton invizibil, făcu să pivoteze o parte a zidului, dînd astfel acces către o încăpere secretă. Grobok simţea sarea de mare în gură şi în nări şi-i era teribil de cald. Pe jos zăcea trupul ţeapăn dar fără nici o urmă de descompunere al lui Gottfried. «Vezi, îi spuse Lea, l-am surprins slujindu-se de disc exact în acelaşi fel ca falsul tău şofer. O formă verde s-a iţit, aidoma unui leu, şi iată rezultatul : de atunci e fără de viaţă, dar nu miroase urît. Mărturisesc că am vrut să scap de disc şi ţi l-am vîndut ţie pe o sută de florini. Pe urmă am vrut să-l recuperez, însă între timp am înţeles o sumedenie de lucruri : pe tine te-am antrenat în această aventură pentru că te iubesc şi te-am iubit deja de prima oară cînd ne-am întîlnit.» Grobok mărturisi şi el că fusese îndrăgostit la nebunie de Lea, dar că prietenia pentru Gottfried îl împiedicase nu numai s-o abordeze, ci şi să-şi recunoască iubirea

faţă de sine însuşi. «N-avem multă vreme de pierdut, îi spuse Lea. Expertul nu va întîrzia să vină să-şi ceară discul şi mai e şi celălalt, care e mult mai puternic şi pe care l-am folosit împotriva expertului, căci n-aveam nici o intenţie să-i vînd un *strophalos* altcuiva decît ţie.» Îl părăsiră pe Gottfried nici viu-nici mort în încăperea secretă şi urcară în magazin, unde Grobok voi totuşi să afle proveniența discului verde. «Am să-ţi explic altă dată», murmură Lea arătîndu-i cu degetul umbra expertului proiectată pe geamul mat al uşii de la intrare. În clipa următoare, răsună soneria. «Repede, să ieşim prin spate !» În curte se afla însă un uriaş la vreo cincizeci de ani, cu sprîncene stufoase şi înfăţişarea unuia care ia lucrurile în serios. El puse mîna pe Lea şi-o aruncă precum un sac pe umărul stîng, apoi îi trase lui Grobok, care schiţase o mişcare de protest, un asemenea pumn că acesta trecu prin geamul verde al uşii din spate. «*Strophalos,* îi strigă Lea, fă-l să cînte !», apoi dispăru purtată de uriaş.

Auzind de bunăseamă zarva, expertul alergase la faţa locului şi acum îl ameninţa pe Grobok cu un pumnal. «Dă-mi discul !» îl somă el, în vreme ce Grobok, încă ameţit de lovitură, abia îl auzea. «Dă-mi discul !» urlă expertul încă o dată, dar Grobok observă că-i tremurau mîinile şi că nu făcuse nici un pas înainte. «Mă întreb, îi răspunse el calm, ce valoare are pentru dumneavoastră discul acesta.» «Am să-ţi explic deîndată ce-l voi avea», replică expertul. Grobok îi dădu atunci obiectul, la care celălalt făcu exact aceleaşi gesturi ca şi falsul şofer : se descălţă, îşi scoase cureaua, o introduse în gaura discului şi-l roti încetişor în jurul ei.

«Să admitem că am şi eu unele cunoştinţe de negustor de antichităţi, se confesă expertul. Obiectul de faţă aşadar, o placă de smaragd pur cu sigilii magice tăiate în ea acum cel puţin unsprezece secole, depăşeşte în valoare comercială tot ce-am văzut vreodată în viaţa mea. Din păcate, marfa aceasta nu poate fi vîndută, căci a fost furată de la Roma, în 1963. E vorba, se spune, de unul din faimoasele discuri ale lui Iulian Teurgul cu care se invocă un demon, o femeie de o frumuseţe incredibilă. Nenorocirea mea e că am întîlnit-o pe această femeie şi m-am îndrăgostit de ea. Numai posedînd discul de smaragd îmi va aparţine şi ea. Trebuie doar să-l pun să cînte.»

În acest timp, discul începuse să şuiere încetişor şi să emane strălucirea-i verzuie. Apoi lucrurile se repetară aidoma dinaintea privirilor înspăimîntate ale lui Grobok : se ivi forma leonină care

se aruncă mugind asupra expertului ce încercă să fugă, dar căzu ţeapăn la pământ, alături de discul acum inert.

Grobok luă în mînă smaragdul cu semnele-i ciudate. El începu să vibreze, dar rămase opac. Îşi reaminti ultimul strigăt al Leei : «Fă discul să cînte !» şi înţelese că asta era ultima lui şansă, deşi ideea de a întîlni leul verde îl înspăimînta.

Atîta pagubă, îşi zise descălţîndu-se şi făcînd exact aşa cum mai văzuse făcîndu-se în două rînduri. Discul prinse să şuiere, apoi răspîndi o lucire verde ce rămase suspendată undeva în aer, ca un nor inform de smaragd. Din el se desprinse lent silueta Leei care pogorî către el pe o rază smaragdină, însoţită de o briză caldă şi sărată. «Era şi timpul», îi zise ea, lipindu-şi buzele de ale sale. Grobok o prinse în braţe puţin neîncrezător : era aceeaşi fiinţă pe care o îmbrăţişase mai înainte noapte, caldă şi suplă ; doar extremităţile-i delicate erau reci. «Nu par a avea o mie două sute de ani, nu-i aşa ?» îl întrebă ea. Era cea mai tînără fiinţă de pe lume şi, observă el, cu părul roşcat în dezordine, aducea vag cu un leu.

Grobok n-o întrebă nimic, căci pricepuse : cînd voia, ea lua o înfăţişare teribilă ca să-i bage în sperieţi pe toţi aceia care încercau să se folosească de *strophalos* ca să pună definitiv stăpînire pe ea. În definitiv, puţin îi păsa cine erau falsul şofer şi celălalt, uriaşul părînd de vreo cincizeci de ani, din moment ce discul îi aparţinea lui şi împreună cu el şi Lea. Habar n-avea de ce ea îl alesese în cele din urmă pe el, un admirator timid şi tăcut.

Demonul leonin îl luă de mînă şi-l trase pe scară, de astă dată în sus.

În trecere, culese discul verde. «Spune-mi, o întrebă, valorează patru milioane de florini ?» «Valorează mai mult, mult mai mult», îi răspunse Lea, în timp ce smaragdul începea să vibreze încetişor, luminînd întregul etaj cu strălucirea lui.

Lui Grobok i se făcu incredibil de cald, iar gustul sării de mare îi năpădi nările şi gura.

CUPRINS

Cuvînt înainte 5
Pergamentul diafan 11
Stăpînul sunetului 27
Miss Emeralds 35
Alergătorul tibetan 45
Jocul de smaragd 53
Conspirația sufletelor indienilor 57
Ultima apariție a Aliciei H. 69
Intervenția zorabilor în Jormania 77
Cursa de șoareci a Doctorului Mayow 93
Tozgrec 101
Enigma discului de smaragd 119

ÎN CURÎND:

John Steinbeck

TORTILLA FLAT
STRADA SARDELELOR
JOIA DULCE

Siluetă gigantică în literatura acestui secol, John Steinbeck (1902-1969, Premiul Nobel în 1962) şi-a înscris numele în patrimoniul valorilor nemuritoare cu titluri binecunoscute publicului românesc, cum sînt *Fructele mîniei*, *La răsărit de Eden*, *Iarna vrajbei noastre*, *Oameni şi şoareci*. Născut la Salinas, un orăşel de pe coasta Pacificului (care urma să devină, în ipostaze fictiv transfigurate, scena multora dintre compoziţiile sale epice), Steinbeck a studiat biologia marină la Universitatea Stanford. După un interval de peregrinări şi ocupaţii ocazionale dintre cele mai diverse, care-i dau prilejul să cunoască în intimitate modul de viaţă şi psihologia multor categorii umane şi sociale, îşi face primele încercări literare la New York, revenind mai apoi, definitiv, în California.

Vitalitatea narativă şi virtuozitatea stilistică a lui Steinbeck ating momente de maximă forţă şi originalitate în cele trei bijuterii care deţin un loc aparte în opera sa şi în literatura americană: *Tortilla Flat* (1935) — care avea să-i aducă şi prima recunoaştere publică notabilă —, *Strada sardelelor* (Cannery Row, 1945) şi *Joia dulce* (Sweet Thursday, 1954).

Pulsează în aceste romane miniaturale (care formează un ciclu epic legat, avînd totodată o totală autonomie de

sens), o adîncă, discretă şi uneori ironic disimulată dragoste pentru o anume umanitate mărginaşă, cu exotismul ei cuceritor, autenticitatea, adevărurile şi legile ei nescrise, cu micile sau gravele ei drame secrete şi mai cu seamă acea enormă poftă de trăire totală a clipei, în afara istoriei şi a convenţiilor, liberă de prejudecăţi, meschinării şi ambiţii deşarte.

Într-o nebănuită bogăţie de scene şi secvenţe, compuse din jocul luminilor incandescente ale unui umor suculent şi irezistibil şi umbrele delicate ale unei tandre melancolii, Steinbeck crează un univers unic, cvasi-mitologic, în care fiecare detaliu capătă dimensiuni cosmice şi fiecare întîmplare atinge sensuri magice, în care haimanalele sînt filozofi, cavaleri şi iniţiaţi iar prostituatele au harul sfînt al maicilor de caritate — şi fiecare zi e o aventură, o taină şi o sărbătoare...

...NEMIRA vă invită la o aventură şi o sărbătoare de neuitat a lecturii: în curînd: TORTILLA FLAT, STRADA SARDELELOR, JOIA DULCE de John Steinbeck.

Editor: Valentin Nicolau

Apărut: 1993 Bucureşti

Coli de tipar: 8; Format: 16/54x84

Tiparul executat sub comanda nr. 20.747
Regia Autonoma a Imprimeriilor
Imprimeria CORESI
Piaţa Presei Libere, 1, Bucureşti
ROMÂNIA

EDITURA NEMIRA

COLECȚIA BABEL

4

Elev al lui Mircea Eliade, profesor asociat la Divinity School din Chicago, unul dintre cei mai apreciați specialiști în materie de Creștinism timpuriu și Gnoză, I.P. Culianu a semnat cincisprezece cărți scrise în engleză, franceză și italiană. În acest roman-puzzle care este "Pergamentul diafan", Culianu explorează un teritoriu de o crudă actualitate.

NEMIRA '93

ISBN 973-9144-22-5

PRET 298 + 2 T.L. = 300 LEI